

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNNAN
SELOSTEITA

BULLETINS
OF THE FACULTY OF EDUCATION

*Ritva Kantelinen
& Anneli Airola*

*"Ne antavat yhtenäisempää
taustatukea kieltenopetukseen."
Kokemuksia ammattikorkea-
koulujen kieltenopetuksen
käytäntösuosituksista*

JOENSUUN YLIOPISTO
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNNAN
SELOSTEITA

UNIVERSITY OF JOENSUU
BULLETINS OF THE FACULTY
OF EDUCATION

N:o 3

Ritva Kantelinen & Anneli Airola

**”NE ANTAVAT YHTENÄISEMPÄÄ
TAUSTATUKEA KIELTENOPETUKSEEN”
KOKEMUKSIA AMMATTIKORKEAKOULUJEN
KIELTENOPETUKSEN
KÄYTÄNTÖSUOSITUKSISTA**

JOENSUUN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JOENSUU
2008

Julkaisija Joensuun yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Publisher University of Joensuu
Faculty of Education

Julkaisutoimikunta
EditorialStaff Chair Professor Päivi Atjonen
Editor Senior Assistant Leena Penttinen
Members Professor Eija Kärnä-Lin
Professor Pirjo Nuutinen
Secretary Mari Erikäinen

Vaihdot Joensuun yliopiston kirjasto / Vaihdot
PL 107, 80101 JOENSUU
puh. (013) 251 2677, fax (013) 251 2691
email: vaihdot@joensuu.fi

Exchanges Joensuu University Library / Exchanges
P.o. Box 107, FI-80101 Joensuu, FINLAD
tel. +358-13-251 2677, fax +358-13-251 2691
email: vaihdot@joensuu.fi

Myynti Joensuun yliopiston kirjasto / Julkaisujen myynti
PL 107, 80101 JOENSUU
puh. (013) 251 2652, fax (013) 251 2691
email: joepub@joensuu.fi

Sales Joensuu University Library / Sales of Publications
P.o. Box 107, FI-80101 Joensuu, FINLAD
tel. +358-13-251 2652, fax +358-13-251 2691
email: joepub@joensuu.fi

ISSN 1796-6795
ISBN 978-952-219-085-7

Joensuun yliopistopaino
Joensuu 2008

Ritva Kantelinen & Anneli Airola

”Ne antavat yhtenäisempää taustatukea kieltenopetukseen”. Kokemuksia ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuosituksista.

Joensuu 2008. Joensuun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan selosteita N:o 3.

Avainsanat: ammattikorkeakoulu, ammatillisesti suuntautunut kieltenopetus, kieltenopetuksen kehittäminen

TIIVISTELMÄ

Suomalaisten ammattikorkeakoulujen kieltenopetus on lähes koko olon ajan, eli ammattikorkeakoulujärjestelmän aloittamisesta 1990-luvulla, ollut aktiivisen tutkimusperustaisen kehittämistyön kohteena. Vuodesta 2003 Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston ARENE ry:n asettama kielityöryhmä on kartoittanut ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistarpeita ja näihin tarpeisiin perustuen on luonnosteltu suosituksia kieltenopetuksen käytännöiksi ammattikorkeakouluissa. ARENE antoi ensimmäiset suositukset kesällä 2004 esittäen niiden käyttöönottoa lukuvuoden 2005-2006 alusta alkaen. Tässä tutkimuksessa kuvattiin, kuinka kyseiset suositukset on ammattikorkeakoulujen arjessa otettu vastaan: kuinka laajasti suosituksista ollaan tietoisia, kuinka suositukset on huomioitu ja otettu vastaan, kuinka hyödyllisinä suositukset on koettu, millä tavoin suosituksia on toteutettu kieltenopetuksen kehittämisessä ja halutaanko suosituksia jatkossakin. Lisäksi tarkasteltiin kieltenopettajien kokemuksia ajankohtaisista kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuuksista ja kehittämistarpeista omassa ammattikorkeakoulussaan.

Aineisto hankittiin keväällä 2006 kaikille ammattikorkeakoulujen kieltenopettajille (N=616) ja rehtoreille (N=31) lähetetyllä verkkokyselyllä, johon vastasi kieltenopettajista 36.4% ja rehtoreista 48.4%. Tuloksia raportoidaan määrällisestä aineistosta suorina jakaumina ja

prosenttijakaumina, laadullisesta aineistosta sisällön analyysin ja teemoitteluun avulla muodostettujen kategorioiden kuvauksena. Kokonaisuudessaan suositusten vastaanotto näytti vaihdelleen ammattikorkeakouluissa laidasta laitaan, myönteisestä kielteiseen, huomioimisesta ja välittömästä käytäntöön soveltamisesta huomiotta jättämiseen. Osassa ammattikorkeakouluista suositusten mukaiset käytännöt olivat olleet käytössä monilta osin jo ennen suosituksia, osassa ammattikorkeakouluista ne puolestaan eivät olleet käytössä vielä reilu puoli vuotta rehtoreiden esittämän suositusten käyttöönottoajankohdan jälkeenkään eli keväällä 2006. Suurin osa kieltenopettajista ja rehtoreista toivoi suositusten antamiskäytäntöä jatkettavan. Kieltenopettajien kokemia kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuuksia joskin myös kehittämistarpeita löytyi liittyen seuraaviin teemoihin: 1) kieltenopetuksen ammatillinen suuntautuneisuus, 2) ammattikorkeakouluyhteisön asenne ja arvostus kieltenopetusta kohtaan, 3) ammattikorkeakoulujen kieltenopetukseen liittyvä yhteistyö ja verkostoituminen, 4) ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen ulkoiset puitteet eli a. organisaatio- ja työsuhterakenne, b. yhteiset periaatteet, c. resursointi ja 5) ammattikorkeakoulujen kieltenopettajien ammatillinen osaaminen ja sen kehittäminen.

Tutkimusprosessi on osa ARENEN kielityöryhmästä alkupinänsä saanutta kehittämistyötä, jota on toteutettu Joensuun yliopiston ja Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun välisenä yhteistyönä. Tutkimusraportti on laadittu siten, että se olisi helposti hyödynnettävissä niin kielityöryhmässä kuin ammattikorkeakouluissa kieltenopetuksen kehittämistyössä, sen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

ESIPUHE

Kansainvälistyminen on tärkeä osa toimintaa yhä useammalle suomalaiselle yritykselle ja työpaikalle. Jotta kansainvälistymisen asettamiin haasteisiin pystytään vastaamaan, tarvitaan kielitaitoa ja kulttuurintuntemusta. Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen lähtökohtana ovat työelämän tarpeet. Ammattikorkeakouluissa vallinneet kohtalainen yksimielisyys kielij- ja viestintäopintojen tarpeellisuudesta ja lähtökohdista, mutta näkemyksissä siitä, miten asetettuihin kielitaitotavoitteisiin päästään ja sen myötä ammattikorkeakouluyksiköissä konkretisoituvissa kieltenopetuksen käytännöissä näyttää esiintyvän monenlaista vaihtelua. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry perusti Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistyöryhmän vuonna 2003 selvittämään ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistarpeita ja suuntaamaan kehittämistyötä ammattikorkeakouluissa mm. yhteisten periaatteiden ja strategiatyön avulla. Keväällä 2004 kielityöryhmä työsti kieltenopetuksen käytäntösuositukset, jotka ARENE ry tiedotti ammattikorkeakouluille ja suositti otettavaksi käyttöön lukuvuonna 2005-2006 alkavista opinnoista lähtien. Tässä tutkimusraportissa kuvaamme sekä kieltenopettajien että rehtoreiden näkemyksiä ja kokemuksia ARENE:n kielityöryhmän antamien käytäntösuositusten vastaanotosta ammattikorkeakouluissa sekä kieltenopettajien näkemyksiä oman ammattikorkeakoulunsa kieltenopetuksen vahvuuksista ja kehittämistarpeista. Raportin tavoitteena on toimia konkreettisenä työkaluna kieltenopetuksen laatutyössä yksittäisissä ammattikorkeakouluissa ja niiden yksiköissä.

Tämä tutkimusraportti on yksi tuotos ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntöjen kehittämiseen tähtäävässä tutkimusprosessissa, jota toteutamme itäsuomalaisena yliopisto- ja ammattikorkeakoulusektorin välisenä yhteistyönä. Yhteistyömme rakentuu jaetulle kiinnostukselle tutkimusperustaiseen kieltenopetuksen kehittämiseen ja palvelee luontevasti työskentelyämme ARENE:n kielityöryhmässä. Yhteistyömme tavoitteena on synergisten vaikutusten aikaansaaminen, jotka hyödyttävät molempia yhteistyön osapuolia sekä sitä ympäristöä, johon yhteistoimintamme kohdistuu, ts. ammattikorkeakoulujen kieltenopetuskenttää. Kiitämme kaikkia aineiston hankinnassa käytettyyn kyselyyn vastanneita ammattikorkeakoulujen kieltenopettajia ja rehtorei-

ta. Kiitämme myös tutkimusapulaisena toiminutta Raija Kokkosta. Toivomme, että raportti toimii tukena kehitettäessä ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntöjä kohti valtakunnallista vertailukelpoisuutta ja tasalaatuisuutta.

Joensuussa syyskuussa 2007

Ritva Kantelinen Anneli Airola

Joensuun yliopisto Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu

KUVIOT

Kuvio 1. Kieltenopettajien ja rehtoreiden itsearvio kieltenopetuksen käytäntösuosituksiin perehtyneisyydestään

Kuvio 2. Kieltenopettajien ja rehtoreiden arvio kieltenopetuksen käytäntösuositusten olemassa olosta tietoisista ryhmistä omassa ammattikorkeakoulussaan

Kuvio 3. ”Suosituksissa esiin nostetut asiat olivat omassa ammattikorkeakoulussamme kunnossa jo ennen suositusten tuloa”

Kuvio 4. ”Suositukset ovat olleet apuna ja tukena kieltenopetuksen ja kieliohjelmien kehittämistyössä käytännön tasolla ammattikorkeakoulussamme”

Kuvio 5. Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämisen kannalta on jatkossakin hyvä antaa suosituksia yhteisistä käytännöistä

Kuvio 6. Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen vahvuudet ja kehittämistarpeet kieltenopettajien kokemana.

TAULUKOT

Taulukko 1. Ammattikorkeakoulun kieltenopetuksen käytäntösuositusten toteutuminen ammattikorkeakouluissa ennen suositusten antamista kieltenopettajien kokemana.

Taulukko 2. Kieltenopettajien kokemukset suosituksen 1 (Suositus todistusmerkinnöistä) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.

Taulukko 3. Kieltenopettajien kokemukset suosituksen 2 (Suositus strategiasta) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.

Taulukko 4. Kieltenopettajien kokemukset suosituksen 3 (Suositus liitetty kielin, sisäänottoon ja lähtötasokokeisiin) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.

Taulukko 5. Kieltenopettajien kokemukset suosituksen 4 (Suositus opintoviikkojen kertymisestä valmentavista opinnoista) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.

Taulukko 6. Kieltenopettajien kokemukset suosituksen 5 (Suositus minimiopintoviikkomääristä) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.

Taulukko 7. Kieltenopettajien kokemukset suosituksen 6 (Suositus kiellopintojen sijoittumisesta mielekkäästi ammattialan kielen ja osaamisen kannalta) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.

Taulukko 8. Kieltenopettajien kokemukset suosituksen 7 (Suositus opintojen hyväksi lukemisesta eri tapauksissa) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.

Taulukko 9. Kieltenopettajien kokemukset suosituksen 8 (Suositus vapaasti valittavista kieliopinnoista) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.

Taulukko 10. Kieltenopettajien ja rehtoreiden arviot kieltenopetuksen käytäntöjen järjestelyistä omassa ammattikorkeakoulussaan.

Taulukko 11. Eri teemoihin liittyvien ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuuksien ja kehittämistarpeiden määrällinen esiintyminen aineistossa (N=224).

Taulukko 12. Kieltenopettajien kokemuksia ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen ammatillisesta suuntautuneisuudesta kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuutena ja kehittämistarpeena.

Taulukko 13. Kieltenopettajien kokemuksia ammattikorkeakouluyhteisössä työskentelevien ja opiskelevien asenteesta ja arvostuksesta kieltenopetusta kohtaan kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuutena ja kehittämistarpeena.

Taulukko 14. Kieltenopettajien kokemuksia ammattikorkeakoulujen kieltenopetukseen liittyvästä yhteistyöstä ja verkostoitumisesta kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuutena ja kehittämistarpeena.

Taulukko 15. Kieltenopettajien kokemuksia ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen organisaatio- ja työsuhderakenteesta kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuutena ja kehittämistarpeena.

Taulukko 16. Kieltenopettajien kokemuksia ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen yhteisistä linjauksista kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuutena ja kehittämistarpeena.

Taulukko 17. Kieltenopettajien kokemuksia ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen resursoinnista kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuutena ja kehittämistarpeena.

Taulukko 18. Kieltenopettajien kokemuksia ammattikorkeakoulun kieltenopettajien ammatillisesta osaamisesta ja sen kehittämisestä kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuutena ja kehittämistarpeena.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	
ESIPUHE.....	
KUVIOT	
TAULUKOT	
SISÄLLYS	
1 JOHDANTO	1
2 AMMATTIKORKEAKOULUJEN KIELTENOPETUS JA SEN KEHITTÄMISTYÖ TUTKIMUKSEN VIITEKEHYKSENÄ	3
2.1 Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen lähtökohtia ja peruslinjauksia.....	3
2.2 Yhteistyötä ja tutkimusta ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämiseksi.....	11
2.3 Kieltenopetuksen käytäntösuosituksilla kohti kieltenopetuksen valtakunnallista vertailtavuutta	19
3 TUTKIMUKSEN TEHTÄVÄ.....	22
4 TUTKIMUKSEN MENETELMÄLLISET RATKAISUT JA VALINNAT	24
4.1 Tutkimusaineisto ja sen hankkiminen.....	24
4.2 Tutkimusaineiston käsittely ja analysointi.....	39
5 AMMATTIKORKEAKOULUJEN KIELTENOPETUKSEN KÄYTÄNTÖSUOSITUKSET JA NIIDEN HYÖDYNTÄMINEN	41
5.1 Tunnettaanko kieltenopetuksen käytäntösuositukset ammattikorkeakouluissa?	43

5.2 Kuinka kieltenopetuksen käytäntösuositukset otettiin ammattikorkeakouluissa vastaan?	46
5.3 Minkäläisen roolin käytäntösuositukset ovat saaneet ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksessa ja sen kehittämisessä? ..	50
5.4 Onko käytäntösuositukset koettu hyödyllisinä ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämiselle?	53
5.5 Kuinka käytäntösuositukset toteutuvat ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen arjessa?.....	58
5.6 Halutaanko ammattikorkeakouluissa kieltenopetuksen käytäntösuoituksia jatkossakin?	86
5.7 Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen ajankohtaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita.....	92
6 TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELUA JA POHDINTAA ..	114
6.1 Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuositukset ja niiden hyödyntäminen	116
6.2 Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen vahvuudet ja kehittämistarpeet	122
6.3 Lopuksi	130
LÄHTEET	133
LIITE 1	146
LIITE 2.....	155
LIITE 3.....	185
LIITE 4.....	215
JULKAISULUETTELO	226

1 JOHDANTO

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry nimesi vuonna 2003 Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen kehittämistyöryhmän kielityöryhmän (ks. ARENE:n kielityöryhmä). Ryhmän tehtäväksi määriteltiin ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen kehittämistarpeiden selvittäminen ja kielenopetuksen kehittämistyön suuntaaminen muun muassa strategiatyön ja yhteisten periaatteiden avulla. Kielityöryhmä käynnisti ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen kehittämistarpeiden kartoituksen jo ryhmän perustamisvuonna eli 2003. Kartoituksen tulosten pohjalta ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto antoi vuonna 2004 suosituksia kielenopetuksen käytännöistä noudatettavaksi ammattikorkeakouluissa 1.8.2005 alkaen (ks. liite 1). Tässä raportissa kuvattu tutkimusprosessi on yksi osa kielityöryhmän aloittamaa kehittämistyön ketjua, jossa tavoitteena on ollut ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen laadun ja valtakunnallisen vertailtavuuden edistäminen.

Tämän tutkimusraportin tavoitteena on kuvata, kuinka ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen käytäntösuositukset on ammattikorkeakouluissa otettu vastaan ja kuinka niitä hyödynnetään – vai hyödynnetäänkö – kielenopetuksen kehittämistyössä ammattikorkeakoulujen arjessa. Käytäntösuositusten vastaanottoa tarkastellaan suositusten olemassa olon alkuvaiheessa: tuloksemme perustuvat kevätlukukaudella 2006 ammattikorkeakoulujen vieraan kielen ja toisen kotimaisen kielen opettajilta ja rehtoreilta koottuun kirjalliseen kyselyaineistoon.

Tutkimusraportin tarjoama tieto on toivoaksemme osaltaan apuna arvioitaessa käytäntösuositusten merkitystä osana kehittämistyötä, jossa tavoitteena on edistää ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen kansallista vertailtavuutta. Tutkimustiedolle uskomme olevan käyttöä myös pohdittaessa käynnistetyn kehittämistyön suuntaamista ja tehostamista toisaalta koko ammattikorkeakoulukentän tasolla ja toisaalta yksittäisissä ammattikorkeakouluissa – päämääränä korkealaatuinen kansallisesti vertailukelpoinen kielenopetus. Edellisen lisäksi kuvaamme ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen ajankohtaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita tavoitteena tukea tulevaisuuden kehittämistyötä.

Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen kehittämistyössä on viime vuosina vakiintunut käyttöön ilmaisu *kielenopetuksen käytännöt*. Kielenopetuksen kehittämistyössä on etsitty hyviä käytäntöjä ja käytäntöjen kehittämistarpeita ja niihin perustuen on annettu käytäntösuosituksia 2004 ja 2006. (Suositukset kielenopetuksen käytännöiksi ammattikorkeakouluissa 2004, Suositukset kielenopetuksen käytännöiksi ammattikorkeakouluissa 2006.) Kielenopetuksen yksittäisistä käytännöistä muodostuu ja sävyttyy se toimintaympäristö, jossa ammattikorkeakoulujen kielenopetusta suunnitellaan ja toteutetaan. Puhuessamme tässä raportissa ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen käytännöistä haluamme ilmaisulla tavoittaa mahdollisimman laajasti ja kattavasti erilaiset yleiset ja rajatut, sisällölliset ja hallinnolliset, syvälliset ja pinnalliset, abstraktit ja konkreettiset ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen toimintaympäristössä esiintyvät kehystekijät, teemat ja ilmiöt. Emme ole halunneet rajata tarkastelua laadullisesti tai määrällisesti tietyn tyyppiisiin toimintaympäristön osatekijöihin, vaan olemme tarkastelussamme halunneet olla avoimia kaikille niille kielenopetuksen käytännöille, joita esimerkiksi ARENEn kielenopetuksen käytäntösuositukset käsittelivät tai joita kielenopettajat tämän tutkimuksen empiirisessä aineistossa toivat esiin ammattikorkeakoulussa kielenopetuksessa kokeminaan vahvuuksina ja kehittämistarpeina.

2 AMMATTIKORKEAKOULUJEN KIELTENOPETUS JA SEN KEHITTÄMISTYÖ TUTKIMUKSEN VIITEKEHYKSENÄ

2.1 Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen lähtökoh- tia ja peruslinjauksia

Ammatilliset kieli- ja viestintäopinnot ovat olleet oleellinen osa ammattikorkeakoulututkintoja ammattikorkeakoulujen perustamisesta saakka. Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tavoitteena on antaa opiskelijalle: 1) laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä niiden teoreettiset perusteet asianomaisen alan asiantuntijatehtävissä toimimista varten, 2) edellytykset asianomaisen alan kehityksen seuraamiseen ja edistämiseen, 3) valmiudet jatkuvaan koulutukseen, 4) riittävä viestintä- ja kielitaito ja 5) asianomaisen alan kansainvälisen toiminnan edellyttämät valmiudet (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003, 7 §). Riittävää viestintä- ja kielitaitoa tarkennetaan saman asetuksen 8 §:ssä seuraavasti: Opiskelijan tulee osoittaa saavuttaneensa ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvissä opinnoissa tai muulla tavalla:

1. suomen ja ruotsin kielen taito, joka julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) mukaan vaaditaan korkeakoulututkintoa edellyttävään virkaan kaksikie-

-
- lisellä virka-alueella ja joka on tarpeen oman alan/ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta; sekä
2. sellainen yhden tai kahden vieraan kielen kirjallinen ja suullinen kielitaito, joka ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta on tarpeellinen (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003, 8 §).

Yllä kuvattu asetusteksti määrittää ammattikorkeakoulujen kieliopintojen viralliset valtakunnalliset tavoitteet. Kielitaitovaatimukset ovat yhdenmukaisia eurooppalaisen kielipolitiikan kanssa, jonka mukaan jokaisen eurooppalaisen tulisi osata ainakin kahta Euroopassa käytettyä kieltä oman äidinkielensä lisäksi (White Paper on education and training, teaching and learning – Towards the learning society 1996). Ammattikorkeakoulujärjestelmässä ei ole valtakunnallista opetussuunnitelmaa, vaan jokainen ammattikorkeakoulu päättää itse, kuinka asetuksen määrittelemien kielitaitotavoitteiden saavuttamiseksi toimitaan ja kuinka tavoitteiden saavuttaminen varmistetaan. Vuonna 2006 ammattikorkeakouluissa järjestettiin opetusta 17 kielessä. Kieliopinnoissa suoritettiin vuonna 2006 yhteensä 21 051 opintopistettä. Suurin osa kieliopinnoista (n. 70%) oli englannin (8946 opintopistettä) ja ruotsin (5660 opintopistettä) kielen opintopaksoja. Seuraavaksi eniten kieliopintoja oli saksan kielessä (2020 opintopistettä), seuraavina olivat espanja (1104 opintopistettä), suomi vieraana kielenä (992 opintopistettä), ranska (841 opintopistettä) ja venäjä (813 opintopistettä). (AMKOTA 2006.)

Suomen liittyttyä Euroopan unioniin (EU) alkuvuodesta 1995 kansainvälistymisen vauhti on ollut nopeaa. Kieli- ja viestintätaitoja sekä kulttuurien välistä toimintakompetenssia tarvitaan yhä useammalla työpaikalla, myös ns. suorittavan tason tehtävissä. Kieli- ja vuorovaikutustaitoja pidetään kulttuureja ja yksilöitä yhdistävänä siltana: niiden avulla kansainvälisen liikkuvuuden esteet pienenevät ja kansainvälinen yhteistyö ja verkostoituminen lisääntyvät. Kansainvälinen liikkuvuus on vaikuttanut siihen, että työelämässä kulttuurien välisten ammatillisten viestintätaitojen merkitys korostuu. Sajavaara ja Takala (2000) kokoavat artikkelissaan keskeisiä syitä kielitaitotarpeen lisääntymiselle ja yleistymiselle työelämässä seuraavasti:

-
- Kouluttautuminen, harjoittelu ja työskentely ulkomailla ovat lisääntyneet. Yhä useammille työntekijöille tulee ulkomaankomennuksia.
 - Välimatkat maailmanlaajuisesti ovat lyhentyneet viestintäteknisen kehityksen ja tiedonvälityksessä tapahtuneiden muutosten johdosta.
 - Sähköposti, tietoverkot ja tietopankit ovat vakiinnuttaneet asemansa viestinnän välineinä.
 - Erilaiset kansainväliset sopimukset koskien mm. vaihto-ohjelmia ja erilaisia yhteistyösopimuksia ovat lisääntyneet.
 - Vain muutamaa pääkieltä, lähinnä englantia, käytetään tieteellisen, taloudellisen ja teknisen tiedon esittämisessä.
 - Kielitaidosta on muodostunut hyvin monella alalla olennainen osa ammatillista osaamista, professionaalista kompetenssia.
 - Viimeaikainen kehitys on tuonut mukanaan uudenlaisia tarpeita ja vaatimuksia koskien vieraiden kielten ja äidinkielen lukemista, kirjoittamista ja puhumista (esimerkiksi tietotekniikka, internet).
 - Kieliammattien (esimerkiksi tekstityö, kääntäminen, tulkkaustoiminta) merkitys kasvaa.
(Sajavaara & Takala 2000, 156-157.)

Suomessa on tehty runsaasti työelämän kielitaidon tarvekartoituksia (esim. Sinkkonen 1998, Huhta 1999, Sajavaara 2000, Airola 2004, Sjöberg 2004, Airola & Piironen 2005, Karjalainen & Lehtonen 2005). Tavoitteena on ollut saada tietoa työelämässä tarvittavasta kielitaidosta ja työelämän kielenkäyttötilanteista kielten opetussuunnitelmien ja opetussisältöjen ajantasaistamiseksi. Kielitaidon tarvekartoituksilla on myös haettu tietoa, jonka avulla voitaisiin ennakoita työelämän kielitaitotarpeiden muutoksia tulevaisuudessa. Ensimmäiset kielitaidon tarvekartoitukset tehtiin Suomessa 1970-luvulla (esim. Roininen 1972, Kosonen & Roininen 1975). Kielitaitokartoitusten tarve kasvoi eri aloilla 1980-luvulla (esim. Lehtonen 1981, Mehtäläinen 1987). 1990-luvulla nopea kansainvälistyminen loi uusia paineita yritysten henkilöstön kielitaidolle, mikä näkyi myös kielitaidon tarvekartoitusten lisääntymisenä (mm. Loppela & Paaso 1990, Sinkkonen 1998, Huhta 1999). 2000-luvun kieli-

taitokartoituksissa on puolestaan keskitytty lähinnä alueellisiin tai tiettyjen ammattiryhmien kielitaitotarpeisiin (mm. Sajavaara 2000, Toivola 2001, Airola 2004, Airola & Piironen 2005, Lax 2007). Kartoitusten tuloksille on yhteistä, että ylivoimaisesti tärkein ja eniten tarvittu työelämän kieli on englanti. Seuraavaksi tärkeimpiä kieliä ovat ruotsi ja saksa, sitten tulevat ranska, venäjä ja espanja. Kielitaidon tarvekartoituksissa on käynyt ilmi myös, että kielen tuottaminen koetaan työelämässä vaikeampana kuin vastaanottaminen, puhumista pidetään vaikeampana kuin kirjoittamista, kuullun ymmärtäminen tuottaa runsaasti ongelmia ja kirjoittamisessa koetaan puutteita (ks. Huhta 1997, Sartoneva 1998, Penttinen 2002, Sjöberg 2002). Työelämän viestintätilanteissa on tutkimusten mukaan koettu vaikeimmiksi puhelinkeskustelut, kokoukset ja esitysten pitäminen (esim. Loppela & Paaso 1990, Huhta 1999, Penttinen 2002).

Tulevaisuuden ennusteet osoittavat kieli- ja viestintätaidon tarpeiden lisääntyvän nykyisestäänkin. Kansainvälisen työvoiman liikkuvuuden lisäksi kansainväliset kontaktit ja verkostot lisääntyvät sekä suomalaiset työpaikat monikulttuuristuvat entisestään. Tulevaisuuden työelämässä edellytetäänkin monipuolisten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitojen lisäksi kykyä ymmärtää ja kohdata eri kulttuureita. Kansainvälisyys näkyy erityisesti palvelusektorilla (EK 2006). Myös sosiaali- ja terveysalalla kielitaito korostuu osana asiantuntijuutta ja erityisosaimista (Metsämuuronen 2001.) Työelämässä tehtyjen kielitaitokartoitusten tulokset sekä ennusteet tulevaisuuden kieli- ja viestintätaitotarpeista osoittavat, että ammatillisen kielitaidon vaatimus osana ammattikorkeakoulututkintoja on työelämän todellisten tarpeiden sanelema vaatimus, ei siis pelkästään ammattikorkeakouluja koskevassa asetuksessa (352/2003) esitetty ”muodollinen” vaatimus.

Ammattikorkeakoulujen kieliopinnot edustavat erityisalojen kieltenopetusta (Languages for Specific Purposes LSP) ja ammatillisesti suuntautuneita (Vocationally Oriented Language Learning VOLL) kielio-pintoja, ts. kieliopinnoilla on selkeästi ammattialaorientoitunut käytännönläheinen tavoite ja lähtökohta. Tavoitteen perustana voi olla ammatillinen vaatimus, työharjoittelu tai ammatilliset opinnot. (Ks. esim. Dudley-Evans & St John 2004, Egloff & Fitzpatrick 1997, Strevens 1988.) Ammatillisesti suuntautuneissa kieliopinnoissa sisältö, tee-

mat ja terminologia yhdistetään tulevaan ammatilliseen alaan. Opiskelijoiden kielitaitoa ja ammatillista osaamista kehitetään kokonaisuutena ja siten kielen oppimista ei voi erottaa muista ammatillisista sisällöistä (ks. esim. Hutchinson & Waters 1987, Jaatinen 2007, Robinson 2000). Täyttääkseen työelämän vaatimukset erityisalojen kieltenopetuksen tulisi olla ammattialakohtaista, todellisiin työtilanteisiin pohjautuvaa, autenttista ja siinä tulisi olla selkeät tavoitteet (Dudley-Evans & St John 2004, Egloff & Fitzpatrick 1997, Robinson 2000). Lisäksi kielikoulutuksen tavoitteena on kehittää henkilökohtaista ja ammatillista kasvua (Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä 2007, Jaatinen 2007). Erityisalojen kieltenopetuksen (LSP) ja ammatillisesti suuntautuneiden kieliopintojen (VOLL) tutkimuksen myötä työelämän kielitaidon näkökulma on muuttunut – laajentunut ja monipuolistunut. LSP:n ja VOLL:n tavoitteena ei ole vain opettaa työssä tarvittavaa ammatillista sanastoa, vaan uusien oppimisympäristöjen syntymisen myötä opiskelijoiden tarpeet nähdään laajemmassa ammatillisessa ja koulutuksellisessa kontekstissa (Egloff & Fitzpatrick 1997, 5). Myös Eurooppalaisessa viitekehyksessä (Eurooppalainen viitekehyks: Kieltenoppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehyks¹ 2003, 193-198) korostetaan vaihtelevien opetusmetodien ja autenttisten materiaalien merkitystä kielten opetus- ja oppimisprosessissa. Kansainvälisen ammatillisen liikkuvuuden myötä LSP:stä ja VOLL:sta on viime vuosikymmeninä tullut nopeimmin kasvava kielten oppimisen ja opettamisen alue sekä Euroopassa että koko maailmassa (Egloff & Fitzpatrick 1997).

Valtioneuvoston asetuksessa ammattikorkeakouluista (352/2003) määritetyt ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen tavoitteet ovat laajemminkin samansuuntaisia Eurooppalaisen viitekehyksen linjausten kanssa (EVK 2003). EVK (2003), jota on työstetty kansainvälisenä yhteistyönä Euroopan neuvostossa runsaat 30 vuotta, on tarkoitus ottaa käyttöön Euroopan maissa kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin viitekehykseksi (englanniksi Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching and Assessment, CEF 2001).

¹ Tästä eteenpäin viittaamme raportin tekstissä Eurooppalainen viitekehyks –teokseen lyhenteellä EVK

EVK:n keskeisiä tavoitteita ovat eurooppalaisen monikielisyyden ja kulttuuritietoisuuden edistäminen sekä Euroopan maiden oppilaitosten yhteistyön edistäminen. Tavoitteena on myös tehostaa jäsenmaiden kieltenopiskelua ja – opetusta, jotta kansainvälinen liikkuvuus koulutuksen ja työelämän alueilla ja tehokkaampi kansainvälinen kommunikointi lisääntyisivät. Jotta näihin tavoitteisiin päästäisiin, kielenopiskelun tulee olla elinikäistä. Elinikäinen oppiminen onkin yksi viitekehyksen painopistealueista (EVK 2003, 16–17). Viitekehystä suositellaan käytettäväksi kieltenopetuksen opinto-ohjelmien suunnittelussa, kieliopintoja koskevien tutkintovaatimusten suunnittelussa ja opiskelun itsenäisessä suunnittelussa. On kuitenkin huomattava, että EVK ei edusta mitään yksittäistä kieltenopetuksen menetelmää, vaan sen tarkoitus on toimia käsikirjana ja ideoiden tarjoajana kaikille kieltenopetuksen parissa työskenteleville. (EVK 2003, 19–27.)

EVK:n mukaan kielten oppimisen ja opettamisen tavoite yksilötasolla on monikielisyys eli *plurilingualismi*. Opiskelijan kielelliseen viestintätaitoon vaikuttavat ”yksilön koko kielitaito ja kokemus kielistä, ja siinä elävät kaikki nämä kielet suhteessa toisiinsa ja vuorovaikutuksessa toistensa kanssa” (EVK 2003, 23). Opiskelijan kielitaito voi olla erilainen eri kielissä ja kielenkäytön eri alueilla. Opiskelijaa kannustetaan arvostamaan kaikkea kielitaitoaan riippumatta siitä, onko se hankittu muodollisessa koulutuksessa tai esimerkiksi ulkomailla tai työelämässä. Tavoitteena onkin kehittää opiskelijan kielellistä osaamista, jossa kaikilla eri kieliin liittyvillä elementeillä on mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa keskenään. Syvällisen kielellisen tiedon sijasta työelämän erilaisissa tilanteissa tarvitaan erilaisia viestintä- ja kulttuuritaitoja – suullisia, kirjallisia, muodollisia, epämuodollisia, vaativia ja mekaanisia taitoja.

Kieltenopettajille tutuin EVK:n osio on todennäköisesti taitotasoasteikot, joiden tarkoituksena on saada kieltenopetuksen tavoitteenasettelu ja arviointi läpinäkyvämmäksi osaamisen kriteereiden kuvauksilla. Taitotasoasteikot on otettu käyttöön perusopetuksen (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004) ja lukion (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003) opetussuunnitelmien perusteissa. Myös ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksessa taitotasoasteikkojen käyttö aloitettiin ruotsin kielessä vuonna 2005 yhdessä yliopistojen kanssa toteutetun kieltenopetuksen kehittämishankkeen KORUn (Korkeakou-

lujen ruotsin kielen suoritusten yhteismitallisuuden kehittäminen) yhteydessä (ks. Elsinen & Juurakko-Paavola 2006). Ammattikorkeakoulujen englannin taitotasoaiteikot ovat raportin kirjoittamishetkellä koekäytössä.

Ammattikorkeakouluasetuksen mukaisesti ammattikorkeakoulu-tutkintoon tulee sisältyä ammatillisen kielen hallinta toisessa kotimaisessa kielessä sekä yhdessä tai kahdessa vieraassa kielessä (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003, 8 §). Ammattikorkeakoulu-tutkintoihin sisältyvä kielitaitotavoite kokonaisuutena merkitsee suurta haastetta kaikille prosessissa mukana oleville osapuolille: ammattikorkeakouluille oppilaitoksina, ammattikorkeakoulujen opettajille (ei pelkästään kielenopettajille) ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoille. Ammattikorkeakoulujen opiskelijat voidaan nähdä tyypillisinä erityisalojen kielten opiskelijoina. Robinsonin (2000, 337-338) mukaan he ovat tyypillisesti aikuisia, joilla usein on käytettävissään rajoitettu aika kieliopinnoille, mutta kuitenkin halu ja tarve nopeisiin tuloksiin. Ammattikorkeakoulujen opiskelijat ovat kielen opiskelijoina hyvin heterogeeninen nuorten aikuisten ja aikuisten ryhmä, jossa yksittäisillä opiskelijoilla on keskenään hyvin erilaiset taustat. Heidän kaikkien odotetaan kuitenkin saavuttavan riittävät ammatilliset kieli- ja viestintätaidot valmistuakseen ammattikorkeakoulusta ja voidakseen toimia menestyksekkäästi työelämässä.

Kielikoulutuspoliittinen projekti (KIEPO) toteutettiin Suomessa vuonna 2005–2007 (ks. Kielikoulutuspoliittinen projekti KIEPO). Projektin rahoitti opetusministeriö ja Jyväskylän yliopisto, ja hanketta koordinoitiin Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskukselta käsin. Asiantuntijatyöryhmän tavoitteena oli selvittää suomalaisen kielikoulutuksen nykytilaa ja pohtia tulevaisuuden suuntaviivoja. Kielikoulutuspoliittisessa projektissa pyrittiin löytämään ratkaisuja mm. seuraaviin kysymyksiin: Mikä on suomalaisen kielikoulutuksen nykytila? Mitkä ovat sen vahvuudet ja kehittämiskohteet? Miten varmistetaan koulutuksen jatkuvuus ja yhdenvertaisuus? (Pöyhönen & Luukka 2007.) Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen tavoitteet (ks. 352/2003, 8 §) ovat sopusoinnussa keväällä 2007 työskentelynsä tulokset julkistaneen kielikoulutuspoliittisen (KIEPO) projektin määrittelemän kielitaitokäsitksen kanssa:

”Kielikoulutus rakentuu elinikäisen oppimisen, koulutuksen jatkuvuuden, joustavien oppimismuotojen ja yhdenvertaisuuden periaatteiden varaan. Kielikoulutus nojautuu toiminnalliseen kielitaitokäsitykseen, jonka mukaan kielitaito nähdään kykynä toimia tilanteessa kielellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kielikoulutus on kokonaisuus, jossa otetaan huomioon äidinkielen, vieraat kielet ja vähemmistökielet niitä vastakkain asettamatta. Se edistää sekä yksilön että yhteiskunnan monikielisyyttä. Se tukee sosiaalista ja yhteiskunnallista voimaantumista.”(Sajavaara ym. 2007, 37)

KIEPON lähestymistapa kieleen on toiminnallinen, ts. kielenkäyttö on erilaisten tehtävien suorittamista kielen avulla. Myös EVK:n kielitaitokäsitys painottaa kielenkäytön toiminnallisuutta (EVK 2003, 28–30).

2.2 Yhteistyötä ja tutkimusta ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämiseksi

Ammattikorkeakouluissa on tehty runsaasti paikallista ja valtakunnallista kieltenopetuksen kehittämistyötä, tarkoituksena ja tavoitteena turvata opiskelijoille riittävä kieli- ja viestintäkompetenssi, jonka avulla he voivat kohdata tulevien työtehtäviensä kieli- ja kulttuuriosaamisen tarpeet. Kieltenopetus ammattikorkeakoulujen perustamisen jälkeen 1990-luvulla jatkui pitkälti samojen periaatteiden mukaisesti, joihin oli totuttu aikaisemmissa opistotasoisissa ammatillisissa oppilaitoksissa. Opetusministeriö asetti lokakuussa 1998 työryhmän selvittämään ammattikorkeakoulujen silloista tilaa ja pohtimaan, miten ammattikorkeakoulujen kieltenopetusta tulisi kehittää (ks. Kieltenopetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa 1999). Työryhmän toimesta laadittiin valtakunnallinen selvitys ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytänteistä. Kyselyyn vastasi 21 ammattikorkeakoulua silloisista 32 ammattikorkeakoulusta (20 vakinaista ammattikorkeakoulua ja 12 väliaikaista ammattikorkeakoulua). Vastauksissa tuli esille, että kieltenopetuksen käytännöt eri ammattikorkeakouluissa ja myös yksittäisten ammattikorkeakoulujen sisällä olivat hyvin vaihtelevia, mm. pakollisten kieliopintojen laajuudessa, kieliopintojen arvioinnissa ja kontaktiopetuksen määrässä oli suuria eroja. (Sajavaara 1999.)

Työryhmä päätyi esittämään ammattikorkeakouluille kehittämistoimenpiteitä, joiden avulla ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntöjä saataisiin valtakunnallisesti yhdenmukaisemmiksi. Esitetyt kehittämistoimenpiteet koskivat kieltenopetuksen strategian laatimista, kieltenopetuksen tehokasta organisointia, kieltenopettajien koulutuksen kehittämistä, materiaalituotannon edistämistä, kieltenopetuksen monimuoto-opiskelun kehittämistä, itseopiskelun ohjaamista, opetuksen eriyttämistä, vieraskielisen opetuksen kehittämistä ja oppimistulosten arviointia. (Kieltenopetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa 1999, Sajavaara 1999.) On mielenkiintoista todeta, että tässä raportissa kuvatut ARENE:n antamat kieltenopetuksen käytäntöihin liittyvät suosi-

tukset vuodelta 2004 sisältävät edelleen paljolti samoja teemoja kuin opetusministeriön kielityöryhmän esittämät kehittämistoimenpiteet vuonna 1999. Tämä osoittaa, että ministeriön 1990-luvun lopulla esittämiä kehittämistoimenpiteitä ei syystä tai toisesta ole toteutettu ammattikorkeakouluissa kovinkaan laajasti tai ei ainakaan kovin ripeällä aikataululla.

Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistarpeita 1990-luvun lopulla pohtineen työryhmän työskentelyn lopputuloksena opetusministeriö nimesi viisi kehittämisen painopistealuetta: 1. materiaalityönteon edistäminen, 2. kieltenopetuksen monimuoto-opiskelun kehittäminen ja itseopiskelun ohjaaminen, 3. opetuksen eriyttäminen, 4. oppimistulosten arviointi (erityisesti suullisen kielitaidon arviointi) ja 5. ammattikorkeakoulujen kieltenopettajien koulutuksen kehittäminen. Näiden osa-alueiden kehittämiseen opetusministeriö jakoi 5 miljoonaa markkaa kaudelle 1999–2000. Hankerahat jaettiin hakemusten perusteella: hakemuksia tuli kaikkiaan 52, joista opetusministeriö päätti rahoittaa 20 hanketta. Etusijalla olivat ammattikorkeakoulujen yhteistyöhankkeet. (Karlsson 2001.)

Opetusministeriön asettaman, 1990-luvun lopussa toimineen kielityöryhmän selvityksestä kävi siis ilmi, että kieliohjelmien arvioinnissa oli erilaisia käytänteitä ammattikorkeakoulujen kesken ja myös yksittäisten ammattikorkeakoulujen sisällä (Kieltenopetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa 1999, Sajavaara 1999, 35). Kieltenopetuksen arviointihankkeessa *Kielitaidon arvioinnin yhdenmukaistaminen ammattikorkeakouluissa* (AMKKIA 1) oli tavoitteena arvioinnin yhdenmukaistaminen. Hankkeeseen osallistuivat lähes kaikki ammattikorkeakoulut ja yhteistyötä tehtiin Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen kanssa. Hanketta koordinoi Hämeen ammattikorkeakoulu. Hankkeessa laadittiin alakohtaisia tehtäviä kolmelle ammattikorkeakouluissa eniten opiskellulle alalle: tekniikka ja liikenne, kauppa ja hallinto sekä sosiaali- ja terveysala. Sen jälkeen laadittiin taitotasokuvaukset kielitaidon arviointiin, jonka jälkeen oli vuorossa esitestaus. Englannin esitestaukseen osallistui eri ammattikorkeakouluissa 436 opiskelijaa ja ruotsin testaukseen 428 opiskelijaa. (Juurakko 2001.) Jatkohankkeena toteutettiin vuosina 2002–2004 AMKKIA 2 –hanke, jonka tavoitteena oli kieltenopettajien arviointitaitojen kehittäminen ja arviointien yh-

denmukaistaminen eri ammattikorkeakouluissa ja niiden kesken (Juurakko-Paavola 2005). Myös *Suullisen kielitaidon arviointi ammattikorkeakouluissa* – hanke liittyi arviointiin. Tavoitteena oli lisätä ammattikorkeakoulujen kieltenopettajien valmiuksia suullisen kielitaidon arvioinnissa ja kehittää luotettavia arviointimenetelmiä suullisen kielitaidon testaukseen. Hankkeeseen osallistui 27 kieltenopettajaa yhdeksästä ammattikorkeakoulusta. Hanketta koordinoi Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu ja hanke toteutettiin yhteistyössä Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen kanssa (Airola 2001b). Myös suullisen kielitaidon arvioinnissa toteutettiin toinen vastaava hanke vuosina 2002–2003 (Airola 2003).

Tehokkaampaan kielienoppimiseen ammattikorkeakouluissa -hankkeessa oli mukana noin 40 kieltenopettajaa eri ammattikorkeakouluista. Hanketta koordinoi Hämeen ammattikorkeakoulu. Hankkeen tavoitteena oli tarjota ammatillista täydennyskoulutusta ammattikorkeakoulujen kieltenopettajille sekä laatia kieltenopettajille jokapäiväisessä työssään hyödynnettävää materiaalia kielenoppimisesta, mm. kuinka edistetään opiskelijoiden itseohjautuvuutta. Koulutuksissa kieltenopettajilla oli mahdollisuus verkostoitua ja jakaa omaa hiljaista tietoaan ja asiantuntijuuttaan kollegoiden kesken. (Juurakko & Airola 2002.) *Propoly*-projektissa kehitettiin useita eri toimenpiteitä toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun tulevien opiskelijoiden kieli- ja viestintätaitojen parantamiseksi. Yhteistä näille toimenpiteille oli opiskelijoiden ohjaaminen itseohjautuvuuteen. Hanketta koordinoi Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. (Jaatinen, Lehtovaara & Kohonen 2001.) Muita edellä mainitulla opetusministeriön rahoituksella toteutettuja ammattikorkeakoulujen kieltenopetukseen liittyviä hankkeita ei ole julkaisumuodossa raportoitu.

Muita opetusministeriön rahoittamia yhteistyöhankkeita edustivat Pirkanmaan ammattikorkeakoulun ja Hämeen ammattikorkeakoulun yhteishanke, jossa pohdittiin keinoja heikommat ruotsin ja englannin pohjatiedot omaavien opiskelijoiden tukemiseksi sekä Turun ammattikorkeakoulun koordinoima *Kielten verkkomateriaalia ammattikorkeakouluille* – hanke (KIVA 1), jossa koulutettiin kieltenopettajia verkkopedagogiseen ajatteluun sekä vahvistettiin opettajien tietoteknisiä valmiuksia. Työskentely tapahtui tiimeissä, jotka tuottivat verkkomateriaalia suo-

men, ruotsin, englannin ja saksan kieliin. Hanketta jatkettiin vielä KIVA 2 – hankkeena, jossa tuotettiin lisää verkkopohjaista kieltenopiskelumateriaalia. Opiskelijoiden itsenäistä oppimista kehitettiin Hämeen ammattikorkeakoulun koordinoimassa *Bygg upp din svenska* - hankkeessa, jossa tuotettiin verkkoon oppimistehtäviä koskien ruotsin kielen peruskieppiä ja – sanastoa (ks. *Bygg upp din svenska*). Suurin osa muista hankkeista oli ammattikorkeakoulukohtaisia, mm. Kajaanin ammattikorkeakoulun koordinoimassa hankkeessa tavoitteena oli kulttuurien välisen viestinnän opettaminen ammattikorkeakouluissa. Hankkeessa tuotettiin verkkoon *The Same but Different* – ohjelma, johon oli koottu kriittisiä kulttuuritilanteita. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun koordinoiman hankkeen teemana oli kaupallinen koulutus kaksikielisenä, kun taas Varsinais-Suomen ammattikorkeakoulun hankkeessa luotiin yhteisten kieliopintojen tietoverkkopohjaista tukioppimateriaalia. (Karlsson 2001.)

Opetusministeriön rahoittamien hankkeiden toteutuksen jälkeen kehittämistyötä jatkettiin uusissa hankkeissa. Benchmarking-hankkeessa, johon osallistui viisi pääkaupunkiseudun ammattikorkeakoulua, huomiota kiinnitettiin erityisesti kielen opettamisen laadunvarmennukseen ja kielen opiskelijoiden itseohjautuvuuteen (Löfström 2001). Kieltenopettamisen laadunvarmennusta jatkettiin COP-Stadia – hankkeessa, jossa olivat mukana Helsingin ammattikorkeakoulu ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu (Löfström ym. 2002). Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen siirtyminen ECTS-järjestelmään (European credit transfer system) vuonna 2005 käynnisti monissa ammattikorkeakouluissa myös laajemman opetussuunnitelmauudistuksen. Kantelisen ja Heiskasen (2004, 6-7) raportti *Ammattikorkeakoulujen kieliopinnot* oli osoittanut, että kieltenopetuksen ammattikorkeakoulukenttä oli edelleen hajanainen. Yhteinen ydinainestyöskentely koettiin hyväksi tavaksi tiivistää ammattikorkeakoulujen kieltenopettajien välistä yhteistyötä ja yhtenäistää ammattikorkeakoulujen kieltenopetusta. Alueellisten tapaamisten yhteydessä kieltenopettajat perehtyivät Kielten oppimisen, opetuksen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen, EVK 2003. Alueellisten koulutuspäivien tuotokset koottiin kielten vastuupettajien tapaamisessa helmikuussa 2005 yhteiseksi ydinainekseksi, joka toimitettiin ammattikorkeakoulujen kieltenopettajille opetussuunni-

telmatyöskentelyn tueksi. (Airola & Piironen 2005.) Tällä hetkellä viimeisin hanke, johon lähes kaikki ammattikorkeakoulut osallistuivat, oli KORU-hanke (Korkeakoulujen ruotsin kielen suoritusten yhteismitallisuuden kehittäminen), joka toteutettiin yhteistyössä yliopistojen kielikeskusten kanssa. Hankkeessa tuotettiin yliopistojen kielikeskusten ja ammattikorkeakoulujen yhteiset taitotasokriteerit tavoitteena yhdenmukaistaa ruotsin kielen opintojen arviointia korkeakoulujen kesken ja saada korkeakoulujen ruotsin kielen opinnoista annettavat arvosanat yhteismitallisiksi valtionhallinnon kielitutkinnoissa määriteltyjen vastaavien arvosanojen kanssa. (Elsinen & Juurakko-Paavola 2006.)

Kielen oppimisen ja opettamisen kehittämistä ammattikorkeakouluissa on käsitelty useissa muissakin kuin vain hankkeisiin liittyvissä julkaisuissa. Työelämässä tarvittavaa kielitaitoa on pohdittu useissa julkaisuissa, mm. Huhta, Johnson, Lax ja Hantula (2006) tarkastelevat työelämässä tarvittavaa kieli- ja viestintätaitoa ja Eurooppalaisen viitekehyksen hyödyntämistä ammattikorkeakoulujen kieliopinnoissa. Johnson ja Hynynen (2004) sekä Johnson (2006) tarkastelevat ICT-alalla tarvittavia kieli- ja viestintätarpeita. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa on toteutettu opetussuunnitelmatyön tueksi kaksi maakunnallista työelämän kielitaidon tarvekartoitusta (Airola 2004, Airola & Piironen 2005). Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistarpeet ovat aiheena ARENE ry:n kielityöryhmän toimesta laaditussa Kantelisen ja Heiskasen selvityksessä (2004). Ammattikorkeakoulukohtaista kielten ja viestinnän opetuksen kartoitusta edustaa Ala-Loukon julkaisu Rovaniemen ammattikorkeakoulussa (2004). Pirkanmaan ammattikorkeakoulussa on julkaistu arvioinnin kehittämistä käsittelevä julkaisu (Jaatinen & Lehtovaara 2005). Kantelinen (2007) kuvaa artikkelissaan ammattikorkeakouluja ammatillisesti suuntautuneen kieltenopetuksen kontekstina.

Kieltenopettajat ovat osallistuneet aktiivisesti kotimaisiin ja ulkomaisiin konferensseihin tehden ammattikorkeakoulujen kieltenopetusta tunnetuksi myös ulkomaisille kollegoille (mm. Airola 2005, Ala-Louko ym. 2004, Johnson & Ala-Louko 2005, Kantelinen & Johnson 2003, Korhonen 2003, Länsisalmi 2004). Konferensseissa on ollut mahdollisuus luoda kansainvälisiä yhteyksiä, jotka ovat olleet pohjana pitkällekin kansainväliselle yhteistyölle. Kieltenopettajat ovat myös kir-

joittaneet kieltenopetusta käsitteleviä artikkeleita kotimaisiin ja ulkomaisiin julkaisuihin sekä arvostettuihin ammattilehtiin (mm. Airola & Juurakko-Paavola 2003, Huhta 2004, Vuorela 2005b). Oman alansa ammattillisina asiantuntijoina useat kieltenopettajat ovat myös oppikirjojen tekijöitä. Näin monille koulutusaloille, joilla aikaisemmin ei ole ollut ammattikorkeakoulutasoista oppimateriaalitarjontaa tai ei oppimateriaalia lainkaan, on saatu asianmukaista opetusmateriaalia (mm. Huhta 2000, Lehto 2003, Mustonen & Rautelin 2001, Salenius 1997).

Ammattikorkeakoulujen kieltenopettajat ovat olleet aktiivisia yliopistollisissa jatko-opinnoissa. Vuodesta 2000 alkaen on valmistunut kymmenen ammattikorkeakoulujen kieltenopettajien oman työnsä kontekstista tuottamaa väitöskirjaa. Tutkimuskohteina ovat olleet tradenomiopiskelijoiden englannin kielen suullinen kielitaito (Airola 2000), suomalais-englantilaiset puhelinkeskustelut (Rapila 2000), kulttuurien välinen viestintä insinööriopiskelijoiden parissa (Korhonen 2002), englannin opetus ja oppiminen tradenomiopinnoissa (Penttinen 2002), kielikoulutuksen suunnittelu puolustusvoimissa (Aho 2003), autobiografinen refleksiivinen lähestymistapa kielen oppimisessa ja opettamisessa (Jaatinen 2003), välikielen kehitys vieraskielisessä opetuksessa (Rauto 2003), monikulttuuriset liikeneuvottelut (Vuorela 2005a) ja yritysten välinen sähköpostikirjeenvaihto (Alatalo 2006) ja verkko-opetus (Mällinen 2007). Kaikki väitöskirjat ja lisäksi useat amk-kieltenopettajien lisensiaatintutkimukset ovat olleet osaltaan edistämässä ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen laadun kehittämistä. Ammattikorkeakoulujen kieltenopettajien lisensiaatintutkimuksissa on tarkasteltu mm. tradenomiopiskelijoiden kulttuurien välisen viestinnän taitoja (Lindgren 2005), ongelmaratkaisumekanismejä englantia lingua francana käyttävisä tiedonvaihtokeskusteluissa, jotka pohjautuvat videoituihin haastatteluihin (Ahvenainen 2005), eri toimialoilla työtehtävissä tarvittavaa ruotsin kielen taitoa Kokkolassa (Lax 2007) sekä insinööriopiskelijoiden kieliopin osaamista Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa (Lääperi 2007).

Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämisessä on ollut tärkeää kieltenopettajien keskinäinen yhteistyö ja verkostoituminen. Vuodesta 1998 lähtien on järjestetty ammattikorkeakoulujen kieltenopettajien neuvottelupäiviä, joilla osallistujamäärä on vaihdellut välillä

150–200 kielenopettajaa. Neuvottelupäivät järjestetään joka toinen vuosi. Neuvottelupäivien teemat pyritään valitsemaan kielenopetuksen kannalta ajankohtaisista aihealueista, mm. kielitaidon arviointi, kielenopetuksen organisointi, ammattikielen opettaminen ja kulttuurien välinen viestintä. Yhteisen ohjelman lisäksi neuvottelupäivillä on aihe- tai kielikohtaista ryhmätyöskentelyä. Vuoden 2001 kielenopettajien neuvottelupäivät Joensuussa on dokumentoitu julkaisuksi (Airola 2001a.) Vuodesta 1999 alkaen ammattikorkeakoulujen kielen yliopettajat aloittivat säännölliset tapaamiset, joissa pohdittiin kielenopetuksen ajankohtaisia asioita. Tapaamiset muutettiin kielen vastuuhenkilöiden yhteistyöseminaareiksi, koska kaikissa ammattikorkeakouluissa ei ole kielen yliopettajaa. Vuodesta 2002 kielen vastuuhenkilöiden yhteistyöseminari on kokoontunut kaksi kertaa vuodessa. Ammattikorkeakoulujen kielenopettajat muodostavat kehittämisverkostoja myös alakohtaisesti. Tekniikan alan kielenopettajat kokoontuvat vuosittain ammattikorkeakoulujen tekniikan ja liikenteen koulutusalan opettajajärjestön (TOOL ry) kokouksiin, joissa perehdytään nimenomaisesti tekniikan alojen ammattikielen opetuksen ja oppimisen teemoihin. Myös sosiaali- ja terveysalan kielenopettajien ensimmäiset kielenopettajien päivät (SOTE-päivät) pidettiin syksyllä 2005. Suomen kielen ja viestinnän opettajat ovat aloittaneet valtakunnallisen yhteistyön. Kokouksissa on pyritty saamaan yhteisiä linjauksia suomen kielen ja viestinnän erityiskysymyksiin, mm. kypsyysnäytteiden arviointiin.

Huolimatta kehitys- ja tutkimustyöstä, jota on tehty viimeisen kymmenen vuoden aikana ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen ja kielenoppimisen kehittämiseksi, ammattikorkeakoulujen kielenopettamisen arjessa esiintyy runsaasti erilaisia käytäntöjä ja hajanaisuutta (Kantelinen & Heiskanen 2004, Löfström ym. 2002, Sajavaara 1999). On kuitenkin huomattava, että LSP- ja VOLL – konteksteissa erilaisia hyviä käytäntöjä voi olla useita. Eroja käytänteissä aiheuttavat ja jopa edellyttävät kielenopetuksen ammatilliset vaatimukset, koska opiskelijoiden tarpeet eri koulutusaloilla ja koulutusohjelmissa eroavat merkittävästi toisistaan. Ammattikorkeakoulujen opiskelijat ovat heterogeeninen ryhmä niin opiskeluryhminä kuin myös yksilöinä, joilla kaikilla on erilaiset ammatilliset ja koulutukselliset tarpeet ja tulevaisuuden suunnitelmat, joihin tulee kiinnittää huomiota kielipintojen pedagogisessa

suunnittelussa ja toteutuksessa. Kieltenopetuksen käytäntöjen yhtenäisyyttä tarvitaan kieliopintojen tasaisen korkean laadun ja siihen liittyvän valtakunnallisen vertailtavuuden varmistamiseksi koko ammattikorkeakouluverkostossa.

2.3 Kieltenopetuksen käytäntösuosituksilla kohti kieltenopetuksen valtakunnallista vertailtavuutta

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry (ks. ARENE ry) perusti Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistyöryhmän (kielityöryhmä) toukokuussa 2003. Kielityöryhmän tehtäväksi asetettiin:

- 1) selvittää ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistarpeita,
- 2) suunnata kieltenopetuksen kehittämistyötä ammattikorkeakouluissa mm. yhteisten periaatteiden ja strategiatyön avulla,
- 3) edistää osaamispääoman kehittämistä yhteisten hankkeiden avulla. (ks. ARENE:n kielityöryhmä).

Kielityöryhmän toimesta toteutettiin kysely ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytännöistä keväällä 2003. Tavoitteena oli selvittää ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistarpeita. Kartoituksessa pyrittiin selvittämään mm. onko ammattikorkeakouluissa laadittu kieltenopetuksen strategiaa. Huomiota kiinnitettiin myös pakollisten ja vapaasti valittavien kielten tarjontaan, lähtötasotestaukseen ja valmentaviin opintoihin, hyväksilukuihin ja korvaavuuksiin. Kartoituksessa saatiin uutta ja tarpeellista tietoa ammattikorkeakoulujen kieltenopettajien muodollisesta kelpoisuudesta ja yksittäisten opettajien opettamista kielistä. Kartoituksen tulosten perusteella kielityöryhmä laati luonnoksen kieltenopetuksen käytäntösuosituksiksi, jotka lähetettiin ammattikorkeakouluille lausuntoja varten. Käytäntösuositukset olivat valmiit keväällä 2004 ja niiden käyttöönottoa suositteli Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry lukuvuonna 2005–2006 alkavista opinnoista lähtien. Kielityöryhmä antoi toimeksiannon Joensuun yliopiston soveltavan kasvatustieteen laitokselle tutkimusraportin laatimiseksi ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntöjen kehittämistarpeista (Kantelinen & Heiskanen 2004) kielityöryhmän kokoamaan aineistoon perustuen ja raportti julkaistiin 2004.

Kielityöryhmä on käytäntösuositusten yhteydessä vuonna 2004 kirjannut ammattikorkeakoulujen kieli- ja viestintäopintojen mission eli tehtävän:

Ammattikorkeakoulun kielenopetuksen tehtävänä on tuottaa opiskelijoille kansainvälistyvän työelämän asiantuntijatehtävissä tarvittava kieli- ja viestintätaito.

Kielenopetuksessa korostetaan opiskelijan valmiuksia kieli- ja kulttuurirajat ylittävään vuorovaikutukseen ja omaan ammatilliseen kehittymiseen. Ammatillista kielenopetusta kehitetään kansallisen ja kansainvälisen tutkimuksen pohjalta tavoitteena ammattikorkeakoulututkintojen kansainvälinen vertailukelpoisuus ja kilpailukyky. (ks. liite 1, Suositukset kielenopetuksen käytännöiksi ammattikorkeakouluissa 2004.)

Ensimmäiset suositukset kielenopetuksen käytännöiksi ammattikorkeakouluissa kohdennettiin vieraiden kielten ja toisen kotimaisen kielen opetukseen. Äidinkieli ei siis ollut mukana kielityöryhmän kehittämistyön alkuvaiheessa. Koska kuitenkin äidinkieli on keskeinen osa ammattikorkeakoulussa opiskelevan kieli- ja viestintätaitoa, äidinkieli on huomioitu joulukuussa vuonna 2006 päivitettyissä käytäntösuosituksissa. Päivitettyissä suosituksissa on aiempien vuonna 2004 annettujen suositusten lisäksi seuraavat:

- suomen ja ruotsin kielen taidon osoittaminen ammattikorkeakouluopinnoissa opiskelijan koulusivistyskielestä riippuen sekä todistusmerkinnät
- kypsyysnäytetilaisuuden järjestäminen ja kypsyysnäytteen kieliasun arviointi
- KORU-suositukset ja ruotsin kielen taitotasokuvaukset. (Suositukset kielenopetuksen käytännöiksi ammattikorkeakouluissa 2006.)

Kuten ARENEn kielityöryhmän muotoilemasta kieli- ja viestintäopintojen missiosta käy ilmi, kielenopetuksen lähtökohtana ammattikorkeakouluissa ovat työelämän tarpeet. Tämä raportti kuvaa kuinka ARENEn antamien kielenopetuksen suositusten vastaanottoa ammattikorkeakouluissa. Raportissa kuvataan sekä kielenopettajien että rehtoreiden näkemyksiä käytäntösuositusten vastaanotosta sekä myös kielen-

opettajien näkemyksiä oman ammattikorkeakoulunsa kielenopetuksen käytäntöjen vahvuuksista ja kehittämistarpeista.

3 TUTKIMUKSEN TEHTÄVÄ

Tässä raportissa kuvatus tutkimusprosessin tehtävänä on kuvata Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston ARENE ry:n antamien ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen käytäntösuositusten vastaanottoa ja soveltamista ammattikorkeakouluissa. Toisaalta kuvaamme myös ammattikorkeakoulujen kielenopettajien kokemia kielenopetuksen käytäntöjen ajankohtaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita, voidaksemme tarkastella kuinka kielenopetuksen kehittämistyötä on mielekästä jatkaa tästä eteenpäin. Olemme jäsentäneet tutkimustehtäväämme seuraavien tutkimuskysymysten avulla.

Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen käytäntösuositukset ja niiden hyödyntäminen

1. Ketkä ammattikorkeakouluissa ovat tietoisia suosituksista?
2. Kuinka suositusten antaminen on huomioitu ammattikorkeakouluissa?
3. Millainen rooli suosituksilla on ollut ammattikorkeakoulujen kielenopetuksessa ja sen kehittämisessä?

-
4. Kuinka hyödyllisinä suositukset on koettu ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämisessä?
 5. Kuinka yksittäisiä suosituksia on toteutettu ja sovellettu ammattikorkeakouluissa?
 6. Halutaanko ammattikorkeakouluissa kieltenopetuksen käytäntösuosituksia jatkossakin? Jos tai jos ei, niin miksi?

Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuudet ja kehittämistarpeet

7. Mitkä ovat ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen ajankohtaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita?

4 TUTKIMUKSEN MENETELMÄLLISET RATKAISUT JA VALINNAT

4.1 Tutkimusaineisto ja sen hankkiminen

Tietoa ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuosituksiin liittyvistä kokemuksista ja teemoista haluttiin niiltä tahoilta, joilla voitiin perustellusti olettaa olevan ensi käden tietoa suositusten vastaanotosta, ts. ammattikorkeakoulujen vieraiden kielten ja toisen kotimaisen kielen opettajilta ja rehtoreilta. Tutkimusaineiston kokoamisessa oli tavoitteena toteuttaa kokonaistutkimus perusjoukkona ammattikorkeakouluissa lukuvuonna 2005–2006 työskennelleet *vieraan kielen ja toisen kotimaisen kielen opettajat* (myöhemmin tässä raportissa käytämme tästä kohderyhmästä nimitystä kieltenopettajat) sekä ammattikorkeakoulujen *rehtorit*. Äidinkielen ja viestinnän opettajat eivät ole mukana tämän tutkimuksen kohderyhmässä, koska ARENE ry:n ensimmäiset suositukset ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytännöiksi eivät kohdistuneet äidinkieleen (Suositukset kieltenopetuksen käytännöiksi ammattikorkeakouluissa 2004). Tavoite kokonaistutkimuksesta ohjasi aineiston keruun menetelmän valintaa: aineiston keruun välineeksi valittiin verkkokysely.

Kuinka kohderyhmä tavoitettiin?

Tutkimusaineiston kokoamisen tavoitteena oli siis kokonaisotanta niin kieltenopettajista kuin rehtoreistakin. Koska ammattikorkeakoulun

kieltenopettajista ei ole olemassa yleisesti saatavilla olevaa päivitettyä valtakunnallista rekisteriä, tiedot kohderyhmään kuuluvista opettajista jouduttiin kokoamaan suoraan yksittäisiltä ammattikorkeakouluilta. Joulukuun 2005 alussa (2.12.2005) kunkin ammattikorkeakoulun kieltenopetuksen vastuupettajille lähetettiin sähköpostiviesti, jossa heiltä pyydettiin tutkimustarkoitusta varten kattavaa listausta kyseisen ammattikorkeakoulun ja sen yksiköiden kaikista vieraan kielen ja toisen kotimaisen kielen opettajista, jotka opettivat kieltä lukuvuonna 2005–2006 pää- tai sivutoimisena. Listaan pyydettiin kirjaamaan opettajien nimet ja sähköpostiosoitteet. Pyyntö uusittiin joulukuun puolivälissä (15.12.2005). Joulukuun lopun ja tammikuun alun aikana otettiin vielä henkilökohtaisesti yhteyttä niihin ammattikorkeakouluihin, joiden kieltenopettajalistauksissa oli puutteita tai epäselvyyksiä. Ammattikorkeakouluilta saatujen tietojen perusteella koottu listaus kieltenopettajista oli valmiina tammikuussa 2006, jolloin listalla oli 639 henkilön yhteystiedot. Kieltenopettajien osalta kohderyhmän koko, eli lukuvuonna 2005–2006 ammattikorkeakouluissa vieraan kielen tai toisen kotimaisen kielen opettajan tehtävissä työskennelleiden lukumäärä, tarkentui vastauspyyntöjen lähettämisen yhteydessä 616:ksi, koska kaikki alun perin saamallamme listalla olleet eivät hoitaneet kieltenopetustehtäviä rajaamanamme ajankohtana. Pyytäessämme vastuupettajilta kieltenopettajien nimiä ja sähköpostiosoitteita korostimme, että tietoja käsitellään luottamuksellisina eikä niitä käytetä muuhun kuin tutkimustarkoitukseen. Ajantasaisen listan kohderyhmään kuuluvista rehtoreista ja heidän sähköpostiosoitteistaan saimme valmiina Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun rehtorin sihteeriltä.

Miten aineisto hankittiin?

Koska tavoitteena oli saada tutkimukseen mukaan kokonaisuutena 616 kieltenopettajasta ja 31 rehtorista, luonnollinen valinta aineiston keruun menetelmäksi oli verkkokysely. Sekä kieltenopettajien että rehtoreiden kyselyt laadittiin erityisesti tätä tutkimusta varten. Seuraavassa kuvaamme kyselyiden laatimista ja kyselyaineiston hankintaa.

Kyselyjen laatiminen

Opettajakyselyyn (liite 2) sisällytimme kysymyksiä, joilla saadaan tietoa ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksesta ja sen käytänteistä sekä kiel-

tenopetuksen käytäntösuositusten vastaanotosta ammattikorkeakouluissa yleisellä tasolla ja suosituskohtaisesti. Kyselyyn sisällytettiin sekä strukturoituja kysymyksiä että avokysymyksiä. Edellisillä haluttiin tietoa suositusten vastaanotosta ja ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytännöistä. Avokysymysten avulla taas haluttiin varmistaa, että sellaisetkin tutkittavaan teemaan liittyvät asiat, joita emme tutkimuksen tekijöinä ymmärrä kysyä ja joita vastaajat haluavat nostaa esille, tulisivat mukaan tutkimusaineistoon.

Opettajille suunnattua verkkokyselyä testasi kaksi ammattikorkeakoulussa työskennellyttä kieltenopettajaa, jotka eivät kuuluneet tutkimuksen kohderyhmään. Toinen kyselyn testaajista oli erittäin kokenut ammattikorkeakouluopettaja, toinen puolestaan sivutoimisena kieltenopettajana ammattikorkeakoulussa toiminut aloitteleva opettaja. Verkkokyselyn esitestauksella halusimme varmistaa sekä kysymysten sisällöllistä mielekkyyttä ja ymmärrettävyyttä että lomakkeen teknistä toimivuutta. Saadun palautteen perusteella pyrimme kehittämään kyselyä mahdollisimman vastaajaystävälliseksi: teimme lomakkeeseen pieniä muutoksia ja täsmennyksiä liittyen kysymysten selkeyttämiseen, kysymysten keskinäiseen järjestykseen ja verkkolomakkeen teknisiin ratkaisuihin. Opettajakyselystä laadittiin alkuperäistä suomenkielistä versiota (liite 2) vastaava englanninkielinen kysely (liite 3), koska tiedossa oli, että kaikkien ammattikorkeakouluissa työskentelevien kieltenopettajien suomen kielen taito ei ole riittävä suomenkieliseen kyselyyn vastaamiseen.

Ammattikorkeakoulujen rehtoreille suunnattu kysely laadittiin opettajakyselyä merkittävästi supistamalla ja tiivistämällä. Kyselyn (liite 4) avulla haluttiin saada tietoa rehtoreiden näkökulmasta kieltenopetukseen ja sen laatuun, kehittämiseen ja erityisesti käytäntösuosituksiin liittyen yleisesti, ei kuitenkaan suositusten käyttöönotosta suosituskohtaisesti. Kyselyn rakentamisessa kiinnitettiin huomiota siihen, että kyselyssä sisällöllisesti on mukana kaikki olennaisin, mutta että se säilyy niin lyhyenä ja ytimekkäänä, että rehtorit halutessaan ehtisivät siihen vastata. Kyselyyn sisällytettiin sekä strukturoituja kysymyksiä että avokysymyksiä samoista syistä kuin opettajakyselyssäkin. Rehtorikyselyä ei esitetattu, koska kysymykset pohjautuivat esitestatussa ja testauksen perusteella kehitetyssä opettajakyselyssä käytettyihin kysymyksiin.

Kyselyaineiston kerääminen

Aineiston kerääminen toteutettiin sekä opettaja- että rehtorikyselyinä keväällä 2006. Kyselyyn vastaamispyyntö lähetettiin kaikille lukuvuonna 2005–2006 ammattikorkeakouluissa työskennelleille kieltenopettajille ja kaikille keväällä 2006 ammattikorkeakoulun varsinaisena rehtorina työskennelleille. Molemmissa ryhmissä tavoitteena oli siis kokonaistutkimus.

Pyyntö verkkokyselyyn vastaamisesta ja linkki verkkokyselyyn lähetettiin kieltenopettajille (N=616) sähköpostitse sekä suomen- että englanninkielisenä helmikuun lopussa 2006 (28.2.2006). Kieltenopettajat valitsivat itse joko suomen- tai englanninkielisen kyselyn. Vastaamispyyntö uusittiin kahdesti maaliskuun aikana (13.3.2006 ja 23.3.2006). Lisäksi maaliskuussa lähetettiin kieltenopetuksen vastuopettajille sähköpostiviesti, jossa heitä pyydettiin kannustamaan kieltenopettajia omassa ammattikorkeakoulussaan vastaamaan kyselyyn.

Myös rehtoreiden kohdalla tutkimusaineiston keruussa oli tavoitteena kokonaisotanta eli kyselyyn vastaamispyyntö ja linkki verkkokyselyyn lähetettiin sähköpostitse kaikille aineiston keruun ajankohtana työskennelleille ammattikorkeakoulujen rehtoreille. Pyyntö verkkokyselyyn vastaamisesta lähetettiin rehtoreille (N=31) samanaikaisesti kuin kieltenopettajille eli helmikuun lopussa 2006 (28.2.2006). Pyyntö kyselyyn vastaamisesta uusittiin kerran maaliskuussa (13.3.2006).

Ketkä vastasivat kyselyyn?

Tutkimuksen kohderyhmään kuuluneista vieraan ja toisen kotimaisen kielen opettajista kyselyyn vastasi 36.4% (n=224) ja rehtoreista 48.4% (n=15). Kieltenopettajien tuottamassa aineistossa ovat edustettuina kaikki aineiston keruun ajankohtana toimineet 31 ammattikorkeakoulua. Ammattikorkeakoulukohtainen vastausprosentti vaihteli 18–88.9 %, ammattikorkeakoulukohtaisen vastaajamäärän vaihdella välillä 1-21, lisäksi neljä (4) vastaajaa ei ilmoittanut ammattikorkeakouluaan. Naiskieltenopettajien joukossa (n=534) kyselyyn vastaamisprosentti oli 37.5 % (n=200) ja mieskieltenopettajien joukossa (n=82) vastausprosentti oli alempi eli 25.6 % (n=21). Lisäksi kolme (3) vastaajaa ei ilmoittanut sukupuoltaan. Kyselyyn vastanneista kieltenopettajista 212 vastasi suomenkieliseen kyselyyn ja 12 englanninkieliseen kyselyyn.

Rehtoreiden tuottamassa aineistossa on ammattikorkeakouluista edustettuna vain noin puolet (15/31). Kyselyyn vastaamispyynnön lähettämisaikakohtana keväällä 2006 kaikkien 31 ammattikorkeakoulun rehtoreiden sukupuolijakauma oli selkeän miespainotteinen: 25 miestä, 6 naista. Kaikki naisrehtorit (N=6) vastasivat kyselyyn, miesrehtoreista (N=25) kyselyyn vastasi 9 eli 36 %.

Taustatietoja kieltenopettajista

Seuraavassa esittelemme luettelomaisesti muutamia taustatietoja opettajakyselyyn vastanneista (224/616) vieraan kielen ja toisen kotimaisen kielen opettajista. Opettajakyselyyn vastanneiden taustatiedot antavat mielenkiintoista tietoa kieltenopettajakunnan ammatillisista taustoista ja ammattikorkeakoulun kieltenopettajan työn kehystekijöistä. Vastaajajoukon monipuolisuus seuraavassa esiteltyjen tietojen valossa antaa osaltaan aiheetta olettaa, että kyselyyn vastaajat edustavat ainakin kielenopettajien osalta varsin kattavasti ja monipuolisesti tutkimuksen kohderyhmää. Kieltenopettajien taustatietojen esittelyn päättämme kuvaamalla opettajien kuvauksia ja arviointia oman ammattikorkeakoulunsa kieltenopetuksen organisointimallista, joka osaltaan on olennainen kehystekijä kieltenopetuksen käytäntöjen kehittämiseksi ja yhtenäistämiseksi.

sukupuoli

Kyselyyn vastanneiden sukupuolijakauma vastaa varsin hyvin koko kohderyhmän sukupuoli- jakaumaa. Ammattikorkeakouluissa luvuvuonna 2005–2006 työskennelleiden vieraan kielen ja toisen kotimaisen kielen opettajien joukossa (N=616) naisten osuus oli 86.7 % (n=534) ja miesten osuus 13.3 % (n=82). Kyselyyn vastanneista opettajista naisia oli 90.5 % (n=200) ja miehiä 9.5 % (n=21), kolme vastaajaa ei ilmoittanut sukupuoltaan.

ikä

Vastaajien ikä vaihteli välillä 25–65 vuotta, keski-ikä oli 46 vuotta (moodi 43, mediaani 45).

äidinkieli

Kyselyyn vastanneiden äidinkieli oli yli 90 %:lla suomi (93.5 %), muilla vastaajilla äidinkieli oli joko ruotsi (2.3 %), englanti (1.9 %), ranska (0.9 %), espanja (0.5 %), hollanti (0.5 %) tai kiina (0.5 %).

työsubteen laatu

Kyselyyn vastanneista kieltenopettajista suurin osa työskenteli lehtorina (66.7 %), muut päätoimisena tuntiopettajana (23.1 %) tai yliopettajana (4.6 %). Vastaajista osa (4.6 %) toimi ammattikorkeakoulussa sivutoimisena tuntiopettajana (yli sata tuntia/lukuvuosi 3.2 %, sata tuntia tai vähemmän/lukuvuosi 1.4 %).

muodollinen kelpoisuus

Yli 90 % vastaajista oli muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään: vastaajista suurimmalla osalla oli maisterin tutkinto (86.6 %), lähes 10 %:lla vastaajista oli myös jatkotutkintona suoritettu lisensiaatin (5.5 %) tai tohtorin (4.1 %) tutkinto. Kieltenopettajista reilusti yli 90 %:lla oli suoritettuna pedagogiset opinnot (94.5 %). Lisäksi osalla vastaajista oli myös ammatillinen tutkinto (19 %). Selkeästi tavallisin muu kuin suoraan kieltenopettajan kelpoisuuteen vaadittava tutkinto opettajilla oli merkonomin tai yo-merkonomin tutkinto (10 %).

opettavat kielet

Vastaajista useimmat opettivat yhtä (52.1 %) tai kahta (40.6 %) kieltä, osa opetti kolmea (6.4 %) ja pari opettajaa jopa neljää kieltä (0.9 %). Useimpien kieltenopettajien opettamat kielet olivat englanti (62.9 %), ruotsi (42.4 %) ja saksa (19.2 %). Osa vastaajista opetti venäjää (6.3 %), ranskaa (5.4 %), espanjaa (4.5 %), suomea toisena kotimaisena kielenä (3.1 %), italiaa (2.7 %), japania (0.4 %) ja kiinaa (0.4 %). Muutamat kyselyyn vastanneista vieraan ja toisen kotimaisen kielen opettajista opettivat myös ruotsia äidinkielenä (2.2 %) tai suomea äidinkielenä (2.2 %).

työkokemus ammattikorkeakoulusta

Selkeällä enemmistöllä vastaajista oli pitkäaikainen työkokemus ammattikorkeakoulun kieltenopetuksesta, osalla työkokemus alkoi ammattikorkeakoulukokeilujen alusta 1990-luvulta. Vastaajista lähes 4/5:lla oli

ammattikorkeakoulutyöskentelystä yli 6 vuoden työkokemus: 6-10 vuoden työkokemus oli 42.9 %:lla, 11–15 vuoden työkokemus 33.8 %:lla vastaajista.

Vastaajien joukossa oli edustettuna kokemusta kaikilta ammattikorkeakoulun koulutusaloilta. Lähes puolet vastaajista (47.8 %) työskenteli yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon koulutusosalalla. Seuraavaksi suurin osuus vastaajista (38.4 %) työskenteli tekniikan ja liikenteen koulutusosalalla. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan (23.7 %) ja matkailu-, ravitsemis- ja talousalan (21 %) osuus oli vastaajien joukossa seuraavaksi suurin. Kulttuuriala (11.2 %), luonnontieteiden ala (5.8 %) ja humanistinen ja kasvatusala (4.9 %) olivat edustettuna pienemmän vastaajajoukon kautta. Osa vastaajista siis työskenteli useamman kuin yhden koulutusalan kieltenopettajana.

kieltenopetuksen organisointimalli kieltenopettajien kuvaamana

Taustatietona kartoitettiin myös kyselyyn vastanneiden opettajien omassa ammattikorkeakoulussa keväällä 2006 ollutta kieltenopetuksen organisointimallia. Yleisesti tiedossa oleva kieltenopetuksen organisointiin liittyvien käytäntöjen moninaisuus konkretisoitui myös kyselyyn vastanneiden kieltenopettajien joukossa. Kolmasosa vastaajista (33.6 %) työskenteli ammattikorkeakoulussa, jossa oli käytössä *keskitetty kielikeskustyyppinen organisaatiomalli*. Ammattikorkeakoulujen perustamisvaiheessa 1990-luvulla kieltenopettajat kuuluivat kaikissa ammattikorkeakouluissa hallinnollisesti koulutusohjelmiin, mutta vuosien myötä on 11 ammattikorkeakouluun perustettu kielikeskus tai vastaava yksikkö, josta käsin kieltenopetus organisoidaan. Näissä ammattikorkeakouluissa kieltenopettajat kuuluvat hallinnollisesti kielikeskukseen, jonka johtajana/päällikkönä toimi joku kieltenopettaja.

Kieltenopettajat kuuluvat hallinnollisesti Kielipalveluihin. Työpiste sijaitsee kuitenkin koulutusohjelman tiloissa, yleensä siellä, missä eniten opetusta. Kielten opettajat ovat tiiviisti mukana myös koulutusohjelman toiminnassa.

Kaikki kielenopettajat ovat saman johtajan alaisia yhteisessä kielikeskuksessa. Koulutusohjelmajohtajat vaikuttavat kurssien laajuuksiin ja jakottamiseen, muu hallinnointi on kielikeskuksen johtajan vastuulla.

Hieman yli puolet vastanneista kielenopettajista (55.3 %) ilmoitti omassa ammattikorkeakoulussaan olevan käytössä ns. *hajautettu kielenopetuksen organisaatiomalli*, jossa kielenopettajat kuuluvat hallinnollisesti koulutusohjelmiin. Tällöin *koulutusohjelmajohtaja on kielenopettajien esimies ja tekee myös kielenopetusta koskevat päätökset.*

Kukin yksikkö vastaa kielenopetuksesta itsenäisesti.

Kielenopettajat esim. osallistuvat omien alojensa henkilöstökokouksiin, kielenopettajilla ei ole omaa tiimiä eikä strategiaa / kehityssuunnitelmaa.

Kukin yksikkö vastaa oman alansa kielenopetuksesta, yhteistyötä ei ole yksikköjen välillä kielenopetuksessa.

Omassa yksikössä yksin!

Jokainen sooloilee omien halujensa ja tapojensa mukaan.

Useimpiin ammattikorkeakouluihin, joissa oli käytössä ns. hajautettu kielenopetuksen organisaatiomalli, oli valittu *kieliopinnoista vastaava lehtori, koordinaattori tai yliopettaja*. Lisäksi joissakin ammattikorkeakouluissa toimi *kielten tiimi, jonka tehtävänä on kielenopetuksen koordinoiminen ja kehittäminen.*

Jokaisessa kielessä on nk. vastuunopettaja, joka ei saa työstään korvausta. Ainetiimit kokoontuvat n. kerran kuukaudessa.

Kielten koordinaattori koordinoi kielenopetusta ja työskentelee rehtorin alaisena.

Kielten ja viestinnän tiimi koordinoi ja kehittää kielten ja viestinnän (K&V) opetusta (opsit, opetuskäytänteet, -menetelmät; hankkeet, koulu-

tus). Yksiköt ja koulutusohjelmat rekrytoivat ja palkkaavat K&V-opettajat ja organisoivat opetuksen käytännössä. K&V-tiimissä kolme yliopettajaa (ruotsi, englanti, viestintä), jotka työskentelevät osittain koulutusjohtajan alaisuudessa ja joilla kullakin on käytettävissään 180 tuntia/vuosi kehittämiseen ja koordinoimiseen.

Noin kymmenesosa vastaajista (11.1 %) ilmoitti ammattikorkeakoulun kieltenopetuksen organisoiduksi jollain *muulla tavalla kuin keskitetyksi tai hajautetusti*. Muissa malleissa esiin tulleet organisaatoratkaisut voi tiivistää seuraavasti: jossain ammattikorkeakouluissa kieltenopetus oli organisoitu *osassa ammattikorkeakoulua keskitetyksi* (kielikeskustyypinen) ja *osassa ammattikorkeakoulua hajautetusti* (kieltenopettajat koulutusohjelmisissa) ja yhdessä ammattikorkeakoulussa kieltenopetuksen järjestäminen oli *ulkoistettu ammattikorkeakoulun ulkopuoliselle koulutuksen järjestäjälle* (yliopisto). Joissakin ammattikorkeakouluissa oli meneillään keskustelut kieltenopetuksen organisoimisen tarpeesta.

XX:n amk:ssa kaksi 'pääkeskusta', x:n päässä on aina ollut kielten osasto. X:n päässä kieltenopettajat hajanaisesti toimialojensa sisällä. 'Käsittelemään' malli, koska X:n pään kielten opettajat (lähinnä liiketalous siellä) eivät halunneet n. v. 1995 liittyä kieltenosastoon. Nyt kahdenlaisia mielipidettä.

Meillä käydään keskustelua siitä, kannattaako kieltenopetus organisoida kielikoulutuskeskukseen vai tiimiin, jossa on kaksi paikallista koordinaattoria.

Arviointia organisointimallin toimivuudesta

Puolet vastaajista (50.5 %) piti ammattikorkeakoulussaan keväällä 2006 käytössä ollutta kieltenopetuksen organisointimallia vähintään toimivana (kokonaisuudessaan erittäin toimiva 13.5 %, toimiva 37.0 %). Vajaa puolet vastaajista (44.2 %) piti ammattikorkeakoulussaan käytössä ollutta organisointimallia joiltain osin toimivana ja joiltain osin uudistusta kaipaavana. Noin viisi prosenttia (5.3 %) vastaajista koki, että sen hetkinen organisaatiomalli kaipasi kokonaisuudessaan uudistamista. Hallinnollisesti keskitetyn kielikeskustyypisen organisaatiomallin koettiin

antavan lisää näkyvyyttä ammattikorkeakoulujen kieltenopetukselle sekä yhtenäistävän kieltenopetuksen käytänteitä koko ammattikorkeakoulussa.

Kielikeskus ajaa parhaiten kielen näkyvyyttä ja asemaa amk:ssa sekä on taannut kaikille kieltenopettajille mahdollisuuden saada mm. kaupan alan palkkaa.

Kaikkien juoksevien asioiden hoito on mutkatonta, täydennyskoulutus on keskitetyksi hoidettu ja se on aina täsmäkoulutusta, rekrytointi ja palkkaus hoidettu keskitetyksi, tiedonkulku erinomaista.

Erilaiset käytänteet valmentavissa kursseissa, pakollisissa kursseissa, arvostelussa opiskelijan oikeusturvan vastaisia.

Hajautettua mallia, jolloin kieltenopettajat ovat hallinnollisesti koulutusohjelmissa, arvioitiin mm. seuraavasti:

Kukaan koulumme vieraan kielen opettajista ei ole tietääkseni valittanut muuta kuin resurssien puutetta; itse järjestelmä (ILMAN KIELLİKESKUSTA) TOIMII HYVIN. Pelkoa lisäbyrokratian tulosta kielikeskuksen muodossa kuitenkin esiintyy.

Yksiköt sijaitsevat pääosin hajallaan eri kuntien alueella, joten hajautettu malli on mielestäni ainut toimiva. Tosin yksityisten opettajien yhteistyö voisi olla aktiivisempaa.

Kieltenopettajien on hyvä olla yksiköissä -> tietää mitä ammatillisessa mielessä on tapahtumassa ja yhteistyön tekeminen on helppoa kun tuntee ihmiset. Koordinointia pitäisi olla huomattavasti enemmän, esim. taloon rekrytoidaan uutta väkeä vaikei vakinaisille löydy kaikille edes tarpeeksi tunteja...

Useiden hajautetussa mallissa työskennelleiden kieltenopettajien vastuksissa tuli esiin näkemys siitä, että kieltenopettajien yhteistyölle olisi

tarvetta, jotta saataisiin yhtenäisyyttä, yhteisiä periaatteita ja hyviä käytäntöjä koko ammattikorkeakoulun kieltenopetukseen.

Pitäisi olla joku henkilö joka on vastuussa kieltenopetuksesta ja ajaisi meidän asiaamme. Siihen pitäisi myös tietenkin antaa resursseja.

Hajautettu malli ei tue ala- tai ainekohtaista yhteistyötä. Keskitetty malli voisi antaa kielten ja viestinnän opettajille enemmän valtaa ja vaikutusmahdollisuuksia.

...Samanaikaisesti sisällä olevat kovin erilaiset käytännöt eriarvoistavat sekä opiskelijoiden että opettajien asemaa...

Taustatietoja rehtoreista

Kyselyyn vastanneet rehtorit edustavat eri ammattikorkeakouluja laajasti ja kattavasti ainakin maantieteellisesti tarkasteltuna, muilla kriteereillä edustavuutta on vaikea lähteä käytettävissä olleiden tietojen varassa perustellusti pohtimaan. Seuraavassa kuvaamme muutamia taustatietoja rehtorikyselyyn vastanneista rehtoreista (15/31) siltä osin kuin se on mahdollista vaarantamatta rehtoreiden anonymitteettia.

sukupuoli

Kyselyyn vastanneista rehtoreista 40% oli naisia (n=6), 60% miehiä (n=9).

ikä

Vastajien ikäjakauma oli 43-61 vuotta, keski-ikä 52 vuotta (moodi 47, mediaani 53).

tutkinto

Yli puolella kyselyyn vastanneista rehtoreista (53.5 %) oli tohtorin tutkinto ja heistä noin 75 %:lla oli suoritettuna myös pedagogiset opinnot. Reilulla neljäsosalla (26.7 %) vastaajista oli lisensiaatin tutkinto ja myös heistä 75 %:lla oli pedagogiset opinnot. Rehtoreista viidesosalla (20.0 %) oli maisterin tutkinto ja heillä kaikilla oli suoritettuna myös opettajan pedagogiset opinnot. Kyselyyn vastanneista rehtoreista siis

enemmistöllä (80 %) oli suoritettuna pedagogiset opinnot. Lähes puolella rehtoreista oli edellisten lisäksi myös ammatillinen tutkinto (46.2 %).

Ketkä eivät vastanneet kyselyyn?

Tutkimusaineistossamme olevaa katoa voi pyrkiä ymmärtämään ja selittämään toisaalta suoraan meille molemmille tämän raportin kirjoittajille kyselyaineiston keruun ajankohtana tulleiden puhelin- ja sähköpostiyhteydenottojen sisältöjen avulla ja toisaalta välillisesti opettajakyselyyn vastanneiden kommenttien ja kannanottojen avulla. Erityisesti verkko-kyselyssä esittämäämme pyyntöön ”*Lopuksi toivomme sinun tuovan esiin omia ajatuksiasi, näkemyksiäsi, mielipiteitäsi, kokemuksiasi, toiveitasi yms. ammattikorkeakoulujen kielenopetukseen liittyen – asioita, joista et edellä olevissa vastauksissa pääsyt kertomaan...*” saaduista kuvauksista saimme epäsuoria ja suoriakin vihjeitä myös aineistossa esiintyvän kadon selittämiseen. Edellä mainittuja tietolähteitä hyödyntäen arvelemme kadon selittyvän suurelta osalta seuraavien tekijöiden kautta:

- 1) kiire,
- 2) yleinen ”kyselyväsymys”,
- 3) huoli oman henkilökohtaisen / oman ammattikorkeakoulun / oman ammattikorkeakouluyksikön anonymiteetin säilymisestä tutkimuksen raportoinnissa,
- 4) arvelu siitä, että kyselyyn vastaamisesta ei ole vaivanäköä vastaavaa hyötyä vastaajalle itselleen,
- 5) arvelu siitä, että ei tiedä suosituksista riittävästi, jotta vastauksista olisi hyötyä tutkimukselle.

Seuraavassa tarkastelemme lyhyesti näitä katoa osaltaan selittäviä tekijöitä.

Tämän päivän työelämästä laajemminkin tuttu kiire verotti vastaajien määrää mitä ilmeisimmin. Se tuli esiin opettajien puhelinyhteydenotoissa ja oli pääteltävissä myös kyselyyn vastanneiden opettajien kommentteista kyselyssä:

En ehti.

Tämän kyselyn täyttämiseen on jo kulunut sen verran aikaa, että tästä on kiirehdittävä tenttiä pitämään (ei ehti lisää kertoa).

Ammattikorkeakoululaitos on nykyisellään kiinnostava tutkimuskohde monenkin tieteenalan näkökulmasta niin tutkijoille kuin erilaisten opin-
näytetöiden tekijöille. Tähän liittyen ammattikorkeakouluopettajat ovat
suositettu tutkimusaineistojen keruun kohderyhmä. Opettajat joutuvat
mitä ilmeisimmin tuottamaan tutkimusaineistoa, muun muassa vastaa-
maan kyselyihin, varsin usein. Tätä taustaa vasten opettajien aineistossa
esiintynyt eriasteinen ”kyselyväsymys” on ymmärrettävää.

Nyt on ollut vähän liikaa kyselyjä... 3 kahden vk:n sisään.

Huoli oman henkilökohtaisen tai oman ammattikorkeakoulun tai oman
ammattikorkeakouluyksikön anonymiteetin säilymisestä tutkimuksessa
ja erityisesti sen raportoinnissa sekä pelko mahdollisesta anonymiteetin
rakoilusta seuraavasta kielteisestä leimautumisesta esti myös joitain
opettajia vastaamasta kyselyyn. Tämä kävi erityisen selvästi esiin muu-
tamassa puhelinkeskustelussa, joissa meille soittaneet opettajat kertoivat
aiheeseen liittyvistä huolenaiheistaan ja myös syistä niille, osa varsin
perusteellisesti ja syvällisestikin. Muutama opettaja myös kysyi puheli-
mitse, onko kyselyyn mahdollista vastata ilmoittamatta taustatietoja,
joiden kautta saattaisi selvitä kuka ja mistä ammattikorkeakoulusta tai
sen yksiköstä on ollut vastaajana. Tutkimuksen tekoon olennaisesti
liittyvän vastaajan anonymiteetin takaamisesta emme siis mitä ilmei-
simmin onnistuneet kaikkia kohderyhmään kuuluneita vakuuttamaan,
mikä lienee osaltaan lisännyt katoa vastaajajoukossa. Teema tuli vähin-
tään välillisesti esiin myös muutamissa kyselyvastauksissa.

*Toivon, että näitä kyselyjä ei käytettäisi ammattikorkeakoulujen
kieltenopetuksen rankkeerauksiin (vrt. lukioiden rankkeerauslis-
tat). Koska eri oppilaitosten olosuhteet ja niiden opettajien arki
vaihtelevat suuresti, se mikä missäkin kontekstissa ja olosuhteissa
on ”hyvää” ja/tai ”huonoa”, ei ole suoraan verrattavissa. Näin
ollen liian suorat ja asiayhteyksistä irrallaan tehdyt vertailut pa-
himmillaan vaikeuttavat kehittämistyötä. (Helsingin suomalaisen
yhteiskoulun ja Tobmajärven Tietäväisen koulun arki ja käytän-
teet ja niiden tuottamat tulokset ovat vaikeasti vertailtavissa 😊)*

Kyselyyn vastaajien määrää voi perustellusti olettaa rajoittaneen myös
opettajien arvelun siitä, että kyselyyn vastaamisesta ei ole vastaajalle

itselleen koituvaa vaivannäköä vastaavaa hyötyä. Tämä tuli esille sekä puhelinkeskusteluissa että kyselyvastauksissa.

Tämä foorumi ei mielestäni ole sopiva minkäänlaisiin parannuksiin, sillä tällaisiin kyselyihin vastaaminen on (enemmän kuin) turhauttavaa.

Eräässä puhelinkeskustelussa tuli esiin myös se, että ainakin muutamat opettajat aikoivat jättää vastaamatta kyselyyn, koska he arvelivat, että eivät tiedä suosituksista riittävästi, jotta heidän vastauksistaan olisi hyötyä tutkimukselle – näin siitäkkin huolimatta, että vakuutimme meille olevan tärkeää myös tieto siitä, missä määrin käytäntösuosituksia ja niihin liittyviä teemoja ei tiedetä ja tunneta.

Rehtoreilta kootun kyselyaineiston kadon pohdintaan ei käytävissämme ole yhtä monipuolisesti aineistoa kuin kieltenopettajien kohdalla. Kyselyyn vastanneiden rehtoreiden kyselyaineistosta ei ole löydetävissä tietoa, jonka perusteella kadon syytä voisi edes välillisesti päätellä. Kiire lienee kuitenkin ollut yksi vastaajajoukkoa rajanneista tekijöistä myös rehtoreilla. Yksi kieltenopettajaryhmään kuuluneista henkilöistä otti meihin yhteyttä ja ilmoitti ammattikorkeakoulunsa rehtorin pyynnöstä, että rehtori ei erikseen vastaa kyselyyn, koska rehtorin näkemykset kysymysten teemoista tulevat esiin kyseisen kieltenopettajan vastauksissa. Rehtori ja kyselyyn vastannut kieltenopettaja olivat keskustelleet asiasta ja todenneet, että kieltenopettajan vastaukset kattavat molempien mielipiteet. Rehtoreista on siis joku muukin saattanut keskustella teemasta esim. kieltenopetuksen vastuuopettajien tai laajemmin kieltenopettajien kanssa ja todeta olevansa siinä määrin samaa mieltä kyselyyn vastanneiden opettajien kanssa, ettei ole itse erikseen vastannut kyselyyn.

Kato on aineistossamme suuri ottaen huomioon, että tavoitteenamme oli kokonaisotos niin kieltenopettajista kuin rehtoreistakin: kieltenopettajien vastausprosentti oli 36.4 ja rehtoreiden 48.4. Kato on kuitenkin ongelmallinen vain, jos on oletettavaa, että kato koostuu painottuneesti tietyn tyyppisten vastaajien pois jäämisestä aineistosta. Kieltenopettajien tuottaman aineiston osalta on perusteita olettaa, että saatu aineisto edustaa valtakunnallisella tasolla kattavasti tutkimissamme ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksessa ja sen käytänteissä ammattikor-

keakoulukentällä esiintyvää sisällöllistä monipuolisuutta ja kirjoja. Kadolla voisi olla merkitystä tutkimustuloksille, mikäli tavoitteenamme olisi kuvata tutkimuskohteidemme sisältöjen määrällistä jakaumaa eri ammattikorkeakouluissa (yksittäisten ammattikorkeakoulujen sisällä ja ammattikorkeakoulujen kesken vertaillen) – mikä siis ei ole tavoitteenamme. Kadon mahdollinen näkyminen tutkimustuloksissa on siis kuitenkin tarpeen pitää mielessä tutkimuksen tuloksia ja erityisesti niiden määrällisiä esiintymisiä tarkasteltaessa, vaikka ei olekaan perusteltua aihetta epäillä, että kato olisi vääristänyt tutkimusten keskeisten teemojen esille tuloa.

Rehtoreiden aineistossa esiintyvän kadon osalta meillä ei ole perusteita olettaa muita kadon taustoja kuin kiire. Koska ammattikorkeakoulujen rehtoreista aineistossa on edustettuna vain puolet ja rehtoreiden näkemykset ovat tulosten mukaan varsin yhdensuuntaisia ja positiivisesti painottuneita, on hyvä pitää mielessä se mahdollisuus, että rehtoriaineistossa kato on voinut vaikuttaa tuloksissa esille tulevaan sisällölliseen laaja-alaisuuteen tutkituissa teemoissa.

4.2 Tutkimusaineiston käsittely ja analysointi

Aineiston käsittelyn ja analysoinnin kaikissa vaiheissa pyrittiin minimoimaan inhimillisten erehdysten mahdollisuus ja yksittäisen aineiston käsittelijän ja analysoijan virhetulkintoihin perustuvat ratkaisut käyttämällä rinnakkaistyöskentelyä ja – arviointia. Avovastausaineiston analysoinnissa kaikkien tutkimuskysymysten kohdalla on ollut kaksi (Airola ja Kantelinen tai Kantelinen ja tutkimusapulainen²), joissain osissa kolme arvioijaa (Airola, Kantelinen ja tutkimusapulainen).

Verkkokyselyllä koottu aineisto oli valmiiksi sähköisessä muodossa, mikä helpotti aineiston käsittelyä ja vähensi myös riskiä käsittelyvaiheessa aineistoon tulevista virheistä esim. koodaus- ja litterointivaiheessa. Strukturoidulla kysymyksillä koottu kvantitatiivinen vastausaineisto käsiteltiin ja analysoitiin SPSS – ohjelman avulla. Tässä julkaisussa raportoimme määrällisiä tuloksia suorina jakaumina ja prosenttijakaumia.

Avovastausaineistoa analysoitiin manuaalisesti tutkimuskysymyksittäin etsien yksittäisten vastaajien kuvauksia ja niiden sisällössä esiin tulleita yksittäisiä ilmaisuja ja aiheita yhdistäviä yleisemmän tason teemoja. Analysoinnissa sovellettiin aineistolähtöisesti sisällönanalyysiä ja teemoittelua. Luotettavuuden varmistamiseksi laadullisen aineiston analysoinnissa käytettiin kaikissa vaiheissa rinnakkaistyöskentelyä ja tarvittaessa neuvoteltiin epäselvistä tapauksista yhdessä. Kukin analyysiin osallistujista (Airola, Kantelinen, Kokkonen) perehtyi tutkimuskysymyksittäin aineistoon perusteellisesti tavoitteena kokonaiskuvan hahmottaminen aineistosta ennen varsinaisen työskentelyn aloittamista. Kuhunkin tutkimuskysymykseen liittyen aineistoa pelkistettiin eli koodattiin aineistosta ilmaisuja, jotka kuuluivat käsiteltävänä olevaan tutkimuskysymykseen. Tämän jälkeen muodostettiin kategorioita, joilla aineisto saatiin tiivistettyä. Kategorioiden nimeämistä tehtiin aineistolähtöisesti. Opettajien kokemien kielenopetuksen käytäntöjen vahvuuksi-

² alemman korkeakoulututkinnon suorittanut Raija Kokkonen

en ja kehittämistarpeiden osalta analyysivaiheen tuloksia kuvataan tulosten esittelyssä yksityiskohtaisemmin. (Metsämuuronen 2003, Neuendorf 2002.)

Kieltenopettajien ja rehtoreiden tuottama aineisto on käsitelty toisistaan erillisinä. Tulosten esittelyssä käytettäessä aineistolainauksia kieltenopettajien ja rehtoreiden tuottamasta aineistosta, lainauksen lopussa on (K) tai (R) osoittamassa onko lainaus kieltenopettajalta (K) vai rehtorilta (R). Niissä kohdissa missä merkintää ei ole, aineistolainaukset ovat kieltenopettajien aineistosta.

5 AMMATTIKORKEAKOULUJEN KIELTENOPETUKSEN KÄYTÄNTÖSUOSITUKSET JA NIIDEN HYÖDYNTÄMINEN

Kieltenopetuksen käytäntösuositusten (Suosituksen kieltenopetuksen käytännöiksi ammattikorkeakouluissa 2004) perustana oli Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston, ARENE ry:n, kielityöryhmän vuonna 2003 toteuttama kartoitus ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistarpeista. Kartoituksen tuloksiin perustuen kielityöryhmä työsti kieltenopetuksen käytänteiden kehittämiseen ja yhtenäistämiseen pyrkivät suositusluonnokset, jotka lähetettiin kaikkiin ammattikorkeakouluihin kommentoitaviksi keväällä 2004. Kommenttikierroksen tuottamaa palautetta hyödyntäen suositukset viimeisteltiin kielityöryhmässä toukokuussa 2004, jonka jälkeen ne etenivät ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston käsiteltäviksi. ARENE ry antoi suositukset tiedoksi ammattikorkeakouluille kesällä 2004 esittäen, että suositukset otetaan käyttöön ammattikorkeakouluissa viimeistään 1.8.2005 alkaen. (Kantelinen & Heiskanen 2004, 16.) Ammattikorkeakouluilla on siis ollut niin halutessaan ajallisesti mahdollista tiedottaa käytäntösuosituksista ja perehtyä niihin ammattikorkeakouluuyhteisön sisällä ja suunnitella sekä valmistella suositusten käyttöönoton sovellutuksia oman ammattikorkeakoulunsa tilanteeseen ja tarpeisiin sopiviksi. Aineiston analysoinnissa työskentelyämme ohjasi tavoite kuvata tässä raportissa kokonaisvaltaisesti, kuinka kieltenopetuksen käytäntösuositukset on ammattikor-

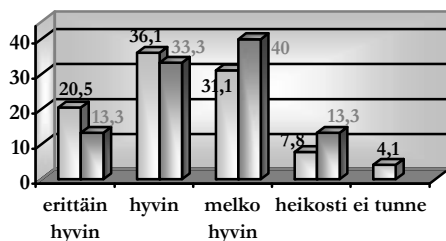
keakoulukentässä otettu vastaan. Suositusten vastaanottoa ei tarkastella ammattikorkeakoulukohtaisesti eikä kieltenopetuksen käytäntöjen vastaanottoa eri ammattikorkeakouluissa keskenään vertaillen.

5.1 Tunnettaanko kieltenopetuksen käytäntösuositukset ammattikorkeakouluissa?

Sekä kieltenopettajat että rehtorit itsearvioivat perehtyneisyyttään ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuosituksiin arviointias- teikolla, jonka ääripäinä olivat ”erittäin hyvin” ja ”ei tunne suosituksia laisinkaan” (ks. kuvio 1). Itsearvioinnin lisäksi sekä kieltenopettajat että rehtorit arvioivat, mitkä muut ryhmät (henkilöstöryhmät, opiskelijat) heidän omassa ammattikorkeakoulussaan olivat tietoisia käytän- tösuositusten olemassaolosta (ks. kuvio 2).

Kieltenopettajien itsearvioima kieltenopetuksen käytän- tösuositusten tuntemus vaihteli ääripäästä toiseen painottuen kuitenkin selkeästi suositusten tuntemuksen puolelle (ks. kuvio 1). Yli puolet kiel- tenopettajista arvioi henkilökohtaisesti olevansa perillä kieltenopetuksen käytäntösuosituksista joko erittäin hyvin (20.5 %) tai hyvin (36.1 %). Kolmannes opettajista (31.1 %) arvioi tuntevansa suositukset melko hyvin. Reilu kymmenesosa opettajista oli kuitenkin arvionsa mukaan varsin tietämättömiä käytäntösuosituksista: osa vastaajista ilmoitti tun- tevansa suositukset vain heikosti (7.8 %) ja osa opettajista ilmoitti, että ei tunne käytäntösuosituksia laisinkaan (4.1 %). Kieltenopettajien itsear- vioima ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuositusten tuntemus vaihteli siis erittäin hyvästä käytänteiden tuntemuksesta täy- delliseen tietämättömyyteen suositusten olemassa olost. Tyypillisin käytäntösuositusten tuntemuksen aste kieltenopettajilla oli ”hyvä”.

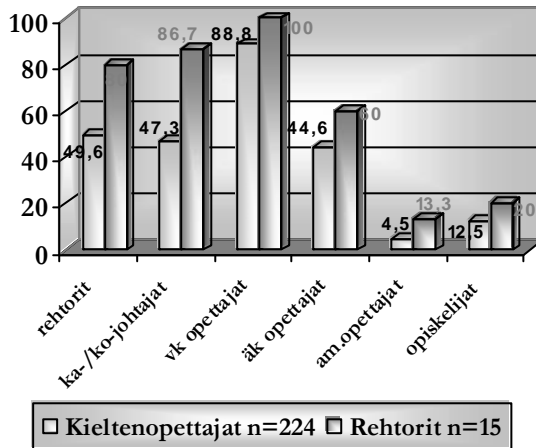
Rehtoreista kaikki arvioivat tuntevansa kieltenopetuksen käytän- tösuositukset vähintään heikosti: yli puolet joko erittäin hyvin (13.3 %) tai hyvin (33.3 %), lähes puolet melko hyvin (40.0 %) ja loput vähintään heikosti (13.3 %). Rehtoreista kukaan ei siis ilmoittanut, että ei tuntisi käytäntösuosituksia laisinkaan. Rehtoreilla tyypillisin itsearvio käytän- tösuosituksiin perehtyneisyydestään oli ”melko hyvä”.

□ Kieltenopettajat (n=219) □ Rehtorit (N=15)

Kuvio 1. Kieltenopettajien ja rehtoreiden itsearvio kieltenopetuksen käytännösuosituksiin perehtyneisyydestään

Verrattaessa kieltenopettajien ja rehtoreiden arvioita omassa ammattikorkeakoulussaan eri henkilöstöryhmien ja opiskelijoiden tietoisuudesta käytännösuositusten olemassaolosta, rehtoreiden arviot olivat kunkin ryhmän osalta myönteisempiä kuin kieltenopettajien arviot. Kaikki rehtorit arvelivat, että vieraiden kielten opettajat ovat tietoisia suosituksista, kun taas kieltenopettajista vajaa 90 % arveli vieraan kielen opettajakollegojensa tietävän suositusten olemassa olost. Rehtoreista noin 80 % arvioi rehtorikollegojensa tietävän kieltenopetuksen käytännösuositusten olemassaolon, kun taas kieltenopettajista vain niukka puolet uskoi rehtoreiden olevan tietoisia suosituksista. Sekä rehtoreiden että kieltenopettajien arvioiden mukaan äidinkielen ja viestinnän opettajien joukossa kieltenopetuksen käytännösuositusten olemassaolosta oltiin paremmin tietoisia kuin ammattiaineiden opettajien keskuudessa. Kieltenopettajat ja rehtorit uskoivat myös ammattikorkeakouluopiskelijoiden olevan suositusten olemassaolosta paremmin tietoisia kuin ammattiaineiden opettajien.

Kuvio 2. Kieltenopettajien ja rehtoreiden arvio kieltenopetuksen käytäntösuositusten olemassa olostä tietoisista ryhmistä omassa ammattikorkeakoulussaan

Ketkä ammattikorkeakouluissa ovat tietoisia suosituksista?

Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuositukset eivät ainakaan tämän kyselyaineiston perusteella olleet vielä keväällä 2006 läheskään kaikille ammattikorkeakouluissa toimiville tuttuja. Perehtyneisyys suosituksiin vaihteli suuresti jopa kieltenopettajien keskuudessa: noin 12% kieltenopettajista ilmoitti ettei tuntenut käytäntösuosituksia lainkaan tai tunsivat ne vain heikosti, kun taas reilu puolet kieltenopettajista arvioi tuntevansa suositukset joko hyvin (36.1%) tai erittäin hyvin (20.5%). Rehtoreista kukaan ei arvioinut olevansa kieltenopetuksen suosituksista täysin tietämätön. Rehtoreilla oli myönteisempi käsitys kuin kieltenopettajilla muiden ammattikorkeakoulussa toimivien henkilöstöryhmien ja myös opiskelijoiden perehtyneisyydestä kieltenopetuksen käytäntösuosituksiin. Sekä kieltenopettajilla että rehtoreilla oli varsin epäilevä näkemys kieltenopetuksen käytäntösuositusten tuntemuksesta ammattiaineiden opettajien keskuudessa.

5.2 Kuinka kieltenopetuksen käytäntösuositukset otettiin ammattikorkeakouluissa vastaan?

Kieltenopetuksen käytäntösuositusten huomiointi suositusten antamisvaiheessa kuin myös niihin reagointi ja suositusten käyttöönotto myöhemmässä vaiheessa vaihtelivat kieltenopettajien kuvausten mukaan eri ammattikorkeakouluissa ja samankin ammattikorkeakoulun eri yksiköissä laidasta laitaan niin huomioinnin intensiteetin kuin vastaanoton myönteisyyden, kielteisyyden tai välinpitämättömyyden näkökulmasta tarkasteltuna. Suositusten vastaanottamisen tapaa ammattikorkeakouluissa oli aineiston perusteella mitä ilmeisimmin muokannut se, miltä osin ja missä määrin suosituksissa kuvatut käytännöt olivat olleet kussakin ammattikorkeakoulussa ja sen yksiköissä käytössä jo ennen suositusten antamista. Joissain ammattikorkeakouluissa ja niiden yksiköissä yksittäiset kieltenopettajat kokivat, että ainakin osa suosituksista oli toteutunut ammattikorkeakoulun arjessa jo ennen suositusten antamista eli suositukset eivät olleet näissä tapauksissa kieltenopettajien kokemusten mukaan tuoneet mitään uutta annettavaa kieltenopetuksen kehittämistyöhön. Monissa ammattikorkeakouluuyhteisöissä suositukset taas oli nähty tervetulleena ja merkittävänä tukirunkona kieltenopetuksen kehittämistyölle ja sen suuntaamiselle, koska suosituksissa esitetyt käytännöt eivät aiemmin olleet realisoituneet kyseisten yhteisöjen kieltenopetuksessa ja sen käytänteissä. (Ks. taulukko 1, luvussa 5.4: Ammattikorkeakoulun kieltenopetuksen käytäntösuositusten toteutuminen ammattikorkeakouluissa ennen suositusten antamista kieltenopettajien kokema-
na.)

Kieltenopettajien kuvaukset käytäntösuosituksien huomioimisesta ja suosituksiin reagoinnista olivat sisällöllisesti monipuolisempia ja laaja-alaisempia kuin rehtoreiden kuvaukset samasta teemasta. Joissain ammattikorkeakouluissa suositukset oli sekä kieltenopettajien että rehtoreiden kuvausten mukaan huomioitu näkyvästi: suosituksiin oli perehdytty, niistä oli tiedotettu ammattikorkeakouluuyhteisön sisässä laajastikin ja ne oli koettu alun alkaen apuna kieltenopetuksen konkreettisessa kehittämistyössä ja kehittämistyön suuntaamisessa. Seuraavassa kielten-

opettajien ja rehtoreiden kuvauksia *suositusten tulon näkyvästä ja myönteisestä huomioimisesta* omassa ammattikorkeakoulussaan.

Käsiteltiin kieliryhmissä, kielenopettajien kokouksissa, suosituksia otettiin käytäntöön (esim. virkamiesruotsin arviointi, lähtötasotestaus, kieliopinnojen sijoittuminen opseihin, kieliopinnoista vapauttaminen) (K)

Koulutusohjelmiamme sisällä kielenopettajat heti ryhtyivät pohtimaan ja laatimaan meille soveltuvia määritteitä. Olemme useaan kertaan kokoontuneet tämän asian tiimoilta. (K)

Laadittiin strategia. Tarkasteltiin yksiköiden tuolloisia opetusjärjestelyjä ja uudistettiin niitä suosituksia vastaaviksi. (K)

Tiedotettiin laajasti asiasta. Muutettiin todistus-, tutkintosääntöyms. teksti. (R)

Suosituksia käsiteltiin yliopettajakokouksessa (vastaavat koulutusohjelmien kehittämisestä) ja kielenopettajien kokouksessa. Myös vararehtori tutustui suosituksiin. Opetussuunnitelma käytiin läpi suositusten näkökulmasta. (R)

Käsiteltiin opetuksen kehittämissä ja johtoryhmässä. Tiedotettiin opiskelijoille ja johtokunnalle. (R)

Joissain ammattikorkeakouluissa *suositukset oli nähty lähinnä ilmoitus- ja tiedotusasiana*. Suositukset oli huomioitu ja niistä oli informoitu, mutta suositusten soveltaminen ja käyttöön ottaminen oli jätetty niin sanotusti roikkumaan ilmaan: suosituksia ei oltu otettu konkreettisen kehittämissuunnitelman välineeksi yhteisötasolla. Tämä puheiden tasolla toteutunut ja tiedottamiseen keskittynyt huomiointitapa käy ilmi seuraavista aineistolainauksista.

Kielenopettajille lähetettiin sähköpostitse ne ja otimme ne tiimissä esille, kaikille jaettiin kopsut ja sanottiin, että lukekaapa nämä. (K)

*Tiedotus oli mielestäni kiitettävää, mutta se, miten hyvin tiedok-
sisaaneet sen ottivat vastaan ja millä vakavuudella, on toinen
asia. (K)*

*Meille pidettiin tiedotustilaisuus, mutta EI huomioitu sen kum-
memmin, oli muuta tärkeämpää pohdittavaa!!! (K)*

*Annoin tiedoksi, en tiedä kuinka yksiköissä niitä noudatetaan.
(K)*

*Ne käytiin läpi opetuksen johtoryhmässä ja merkittiin tiedoksi.
(R)*

*Asiat on varmaankin huomioitu, mutta välttämättä niitä ei ole
viety käytäntöön. (R)*

Edellä kuvattujen, sekä kieltenopettajien että rehtoreiden vastauksissa esiintyneiden suositusten huomiointitapojen lisäksi pelkästään kieltenopettajien aineistossa tuli esiin, että joissain ammattikorkeakouluissa *suositusten huomiointi oli ollut lähes olematonta ja pintapuolista*, ja joissain ammattikorkeakouluissa tai niiden yksiköissä *suositukset oli jätetty jopa täysin huomiotta*.

*Muistaakseni jossain vaiheessa mainittiin sellaisten olemassa olos-
ta. (K)*

Not at all. (K)

Heikosti, niihin ei otettu mitään kantaa. (K)

*Meillä oli jo aiemmin omat suositukset, amk-suosituksista tiedo-
tettiin – en ole varma, ovatko kaikki tabot tietoisia esim. tutkin-
tovastaavat. (K)*

Suosituksia ei siis ainakaan niiden olemassaolon alkuvaiheessa ja sen hetkisissä olosuhteissa oltu kaikissa ammattikorkeakoulukonteksteissa nähty konkreettiseksi kielenopetuksen kehittämisen ja valtakunnallisen vertailtavuuden – eikä edes ammattikorkeakoulun sisäisen vertailtavuuden – edistämisen työkaluksi yhteisötasolla kuten seuraavasta kielenopettajan kuvauksesta käy ilmi.

Ei ole kommentoitu muulla tasolla kuin ruotsin kielen opettajien tiimissä, joka voi tehdä esityksiä ammattikorkeakoululle. Suosituksiin kukin yksikkö voi suhtautua itsenäisesti eli huomioida tai jättää huomioimatta. (K)

Kuinka suositusten antaminen on huomioitu ammattikorkeakouluissa?

Kielenopetuksen käytäntösuositusten antaminen huomioitiin - ja jätettiin huomiotta - eri ammattikorkeakouluissa ja niiden yksiköissä hyvin eri tavoin. Joissain ammattikorkeakouluissa suositusten tulo oli jäänyt olemattomalle huomiolle, joissain ammattikorkeakouluissa suositukset oli otettu vastaan näkyvästi ja myönteisesti sekä käynnistetty välittömästi niin pohdinta kuin konkreettiset toimenpiteetkin suositusten soveltamiseksi omassa ammattikorkeakoulussa.

5.3 Minkälaisen roolin käytäntösuositukset ovat saaneet ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksessa ja sen kehittämisessä?

Kieltenopetuksen käytäntösuositukset näyttivät kevään 2006 tilanteessa saaneen useissa ammattikorkeakouluissa aseman myönteiseksi koettuna, yhteisötasolla hyväksyttynä kieltenopetuksen kehittämisen työkaluna. Kieltenopettajat ja rehtorit kuvasivat kieltenopetuksen kehittämistyössä merkittäväksi kokemaansa käytäntösuositusten roolia muun muassa seuraavasti.

Otetaan huomioon, suositusten vastaisesti ei voi toimia. (K)

Perustavaa laatua oleva merkitys. Se on toiminut pohjana kielenkoulutuksen uudelleen organisoinnissa ja siitä on ollut suurta apua kun olemme perustelleet kielenopetuksen kehittämiseen liittyviä tarpeita AMK:n johtoportaalille. (K)

Mielestäni suositukset ovat kehittämistyömme pohjana. (K)

Erittäin suuri auktoriteettinen rooli. (K)

Suositukset ovat yhtenäistäneet käytänteitä ja parantaneet kieltenopetuksen laatua. (R)

Niillä on suuri merkitys ja ne ohjaavat omia käytäntöjämme. Kielipalvelujen tehtävä on koordinoida käytäntöjä suositusten mukaisiksi. (R)

Ohjaa selkeästi meillä kehittämistä. (R)

Toisaalta näytti olevan myös sellaisia ammattikorkeakouluympäristöjä, joissa suosituksille ei ollut kevääseen 2006 mennessä muotoutunut näkyvää roolia kieltenopetuksen kehittämistyössä. Joissain tapauksissa

tämä näytti johtuneen siitä, että joissain ammattikorkeakouluissa osa kieltenopetuksen käytännöistä oli ollut ainakin osittain suositusten mukaisesti jo entuudestaan. Osassa ammattikorkeakouluista taas ei oltu nähty suositusten mukaista kieltenopetuksen kehittämistä muutoin aiheelliseksi syystä tai toisesta.

Ei kovin iso rooli koska osa suosituksista ovat jo olleet käytössä aikaisemmin. (R)

Niitä ei oteta huomioon. (K)

Ei minkäänlaista. 90-luvulla meillä oli tilanne toinen, toteutimme kieltenopetusta aika lailla suositusten mukaisesti. Nyt säästökuurin kurimuksessa olemme joutuneet luopumaan mm. opiskelijoiden oppimista tukevista kursseista ja vähentämään ammatti kielen opetusta... (K)

Joissakin ammattikorkeakouluissa suositusten käyttöönotosta oli keskusteltu, suosituksia oli pohdittu, mutta soveltaminen oli opettajien mukaan jäänyt satunnaiseksi. Joissakin ammattikorkeakouluissa ja niiden yksiköissä suositukset oli ymmärretty kieltenopettajien ”omaksi” työkaluksi: kieltenopettajat pyrkivät noudattamaan niitä omassa työssään, mutta suositusten noudattamiseen ei oltu sitouduttu yleisemmällä oppilaitoksen tai yksikön tasolla. Ammattikorkeakoulutason yhteinen linjaus suositusten käyttöönotosta oli siis sopimatta kuten seuraavista kieltenopettajien toteamuksista käy ilmi.

Osa suosituksista on huomioitu osassa amkin laitoksista, mutta ei yhtenäisesti. (K)

Suosituksset ovat hyvät, mutta korkeamman tabon, mikä se nyt sitten onkaan, tulisi velvoittaa rehtorit noudattamaan niitä. Opettajat voivat vain vedota suosituksiin vaihtelevin tuloksin. (K)

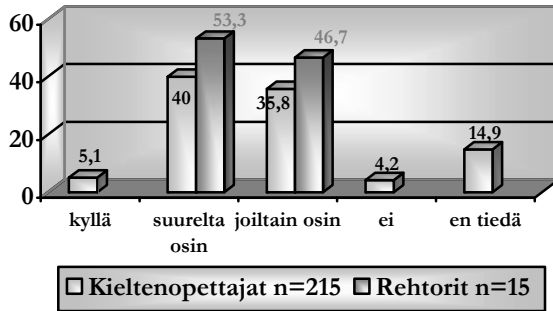
Ei kovinkaan suurta roolia päättäjiä parissa. (K)

Millainen rooli suosituksilla on ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksessa ja sen kehittämisessä?

Käytäntösuositusten rooli ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistyön välineenä näytti kevään 2006 tilanteessa vaihtelevan laidasta laitaan: joissain ammattikorkeakouluissa käytäntösuositukset olivat saaneet aseman keskeisenä kehittämistyön työkaluna, osassa ammattikorkeakouluista käytäntösuositusten hyödyntäminen kieltenopetuksen kehittämisessä oli vielä kehittelyvaiheessa tai täysin käynnistymättä. Useimpien kieltenopettajien ja rehtoreiden mukaan suosituksilla oli ammattikorkeakouluissa mielekäs ja myönteinen rooli kieltenopetuksen laadun kehittämistyössä. Rehtoreiden kokemukset käytäntösuositusten roolista olivat skaalaltaan rajatumpia ja myönteisempään painottuvia kuin kieltenopettajilla.

5.4 Onko käytäntösuositukset koettu hyödyllisinä ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen kehittämiseksi?

Varsin suuri osa kielenopettajista ja rehtoreista koki, että suosituksissa esiin nostetut kielenopetuksen käytänteet olivat olleet omassa ammattikorkeakoulussa ainakin jossain määrin ja joiltain osin kielenopetuksen käytäntösuositusten mukaisesti jo ennen Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston ARENE ry:n antamia suosituksia. Rehtorit arvioivat oman ammattikorkeakoulunsa kielenopetuksen olleen suositusten mukaisesti järjestettyä jo ennen suosituksia joko suurelta osin (53.3 %) tai joiltain osin (46.7 %). Kielenopettajat, joiden kautta aineistossa ovat siis edustettuna kaikki ammattikorkeakoulut, kuvasivat tilannetta tässäkin laajemmalla asteikolla kuin rehtorit. Noin 80 % opettajista arveli kielenopetuksen käytäntöjen olleen jo entuudestaan ainakin joiltain osin omassa ammattikorkeakoulussaan suositusten mukaisesti: täysin (5.1 %), suurelta osin (40.0 %) tai joiltain osin (35.8 %). Vain pieni osa opettajista koki, että kielenopetuksen käytännöt eivät olleet edes osittain olleet suositusten mukaisia ennen suositusten tuloa (4.2 %). Osa opettajista puolestaan ei tiennyt, olivatko suositusten kuvaamat käytännöt toteutuneet omassa ammattikorkeakoulussa jo ennen suositusten antamista vai eivät (14.9 %). (Ks. kuvio 3 ja taulukko 1.)

Kuvio 3. ”Suosituksissa esiin nostetut asiat olivat omassa ammattikorkeakoulussamme kunnossa jo ennen suositusten tuloa”

Suosituksissa esiin nostetut asiat oli siis koettu monissa ammattikorkeakouluissa tärkeiksi jo ennen suositusten antamista, koska suurin osa vastaajista ilmoitti, että suositusten mukaiset käytännöt oli ainakin osittain otettu käyttöön omassa ammattikorkeakoulussa jo ennen ARENE:n kesällä 2004 tiedottamia suosituksia.

Taulukko 1. Ammattikorkeakoulun kieltenopetuksen käytäntösuositusten toteutuminen ammattikorkeakouluissa ennen suositusten antamista kieltenopettajien kokemana.

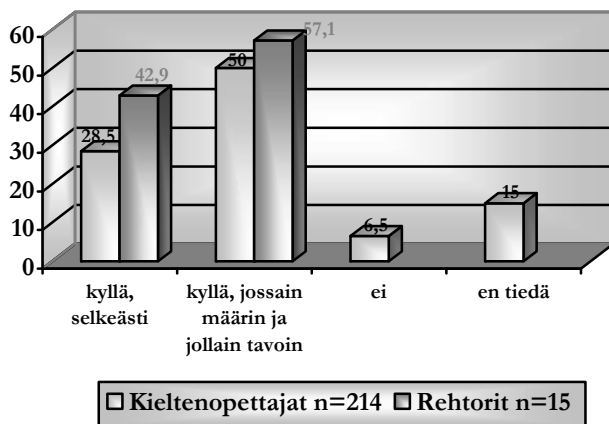
* ei vaihtoehtona ko. suosituksessa

Suositus	Suosituksissa esitetyt kieltenopetuksen käytännöt toteutuivat ammattikorkeakoulussa jo ennen suositusten antamista			
	kyllä %	kyllä osittain %	en tiedä %	Kysymykseen vastanneet kieltenopettajat N=224
1. Suositus todistusmerkinnöistä	19.2	28.5	39.3	214
2. Suositus strategiasta	40.7	*	31.6	209
3. Suositus liittyen kieliin, sisäänottoon ja lähtötasokokeisiin	31.2	34.6	20.0	205
4. Suositus opintoviikkojen kertymisestä valmistavista opinnoista	36.2	31.7	17.1	199
5. Suositus minimiopintoviikkomääristä	70.9	16.4	10.8	213
6. Suositus kieliopintojen sijoittumisesta mielekkäästi ammattialan kielen ja osaamistason kannalta	29.8	47.0	7.9	215
7. Suositus opintojen hyväksi lukemisesta eri tapauksissa	52.6	31.0	15.0	213
8. Suositus vapaasti valittavista kieliopinnoista	42.1	36.0	13.6	214

Yli puolet kyselyyn vastanneista kieltenopettajista arvioi, että suosituksissa esitetyistä kieltenopetuksen käytännöistä minimiopintomäärät ja kieliopintojen hyväksi lukeminen oli toteutettu opettajan omassa am-

mattikorkeakoulussa jo ennen suositusten tuloa. Sen sijaan läheskään kaikkien vastaajien käsityksen mukaan valmentavista opinnoista ei myönnetty opiskelijoille opintopisteitä, vaikka opintopisteiden antamista oli suositeltu jo 1990-luvun lopussa Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistyöryhmän toimesta (Kieltenopetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa 1999). Myöskään Opetusministeriön asettaman kieltenopetuksen kehittämistyöryhmän suositus kieltenopetuksen strategian laatimisesta ei ollut toteutunut kaikissa ammattikorkeakouluissa (Kieltenopetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa 1999). Tarkasteltaessa vastauksia suosituskohtaisesti huomiota kiinnittää se, että melko suuri osa vastaajista (7.9 % - 39.3 %) ilmoitti, etteivät he tieneet, mikä kyseisen käytännön tilanne oli omassa ammattikorkeakoulussaan. Mahdollisia syitä tälle lienevät esimerkiksi, että kieltenopetuksen käytäntöjä ei oltu käsitelty kieltenopettajien yhteisissä kokouksissa tai kyseiset käytännöt eivät olleet kiinnostaneet tai jääneet mieleen, jos ne eivät ole koskeneet vastaajan omaa kielenopetusta.

Huolimatta siitä, että suositusten kuvaamat kieltenopetuksen käytäntöjen linjaukset olivat olleet käytössä ainakin jossain määrin eri ammattikorkeakouluissa jo ennen suositusten antamista, selkeä enemmistö kyselyyn vastanneista kieltenopettajista (lähes 80 %) koki suositusten olleen omassa ammattikorkeakoulussaan avuksi kieliohjelmojen kehittämisessä käytännön tasolla joko selkeästi (28.5 %) tai ainakin jossain määrin ja jollain tavoin (50 %). Toisaalta osa vastaajista (6.5 %) koki, että suosituksista ei ollut ollut apua käytännön kehittämistyössä ja osa vastaajista (15 %) ei tiennyt, onko suosituksista ollut hyötyä kieltenopetuksen kehittämistyössä käytännön tasolla. Kyselyyn vastanneet rehtorit puolestaan olivat kaikki sitä mieltä, että heidän omassa ammattikorkeakoulussaan suosituksista on ollut konkreettista apua kieltenopetuksen kehittämistyössä selkeästi (42.9 %) tai ainakin jossain määrin ja jollain tavoin (57.1 %). (Ks. kuvio 4.)

Kuvio 4. "Suositukset ovat olleet apuna ja tukena kieltenopetuksen ja kieliopin- tojen kehittämistyössä käytännön tasolla ammattikorkeakoulussamme"

Kuinka hyödyllisinä suositukset on koettu ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämisessä?

Noin 80 % kieltenopettajista ja kaikki rehtorit kokivat, että kieltenopetuksen käytäntösuosituksista oli ollut konkreettista apua kieltenopetuksen kehittämisessä omassa ammattikorkeakoulussa ainakin jossain määrin ja jollain tavoin.

5.5 Kuinka käytäntösuositukset toteutuvat ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen arjessa?

Seuraavassa kuvaamme suosituskohtaisesti, missä määrin suositusten käsittelemät kieltenopetuksen käytännöt kieltenopettajien arvioiden mukaan toteutuivat ammattikorkeakoulun kieltenopetuksen arjessa keväällä 2006, jolloin ARENE:n toivomasta suositusten käyttöönoton ajankohdasta (elokuu 2005) oli kulunut jo yli puoli vuotta. Tätä ennen ammattikorkeakouluilla oli siis ollut valmistelu-aikaa suositusten antamisen ja suositellun soveltamisen aloittamisajankohdan välillä noin vuosi eli kesästä 2004 syksyyn 2005.

Tämän luvun kunkin alaluvun (5.5.1 – 5.5.8) alussa on nähtävissä yksittäinen tarkasteltavana oleva ARENE:n antama ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuositus kokonaisuudessaan alkuperäisessä muodossaan ja lyhyt kuvaus niistä taustatekijöistä, joihin suositusten antaminen perustui. Kaikkien suositusten osalta kuvaamme suositusten sisältämien käytäntöjen tilannetta ennen suositusta (*Tilanne ennen suositusta*) ja suositusten antamisen jälkeen keväällä 2006 (*Tilanne keväällä 2006*). Tulokset perustuvat kieltenopettajien tuottamaan aineistoon.

5.5.1 Suositus todistusmerkinnöistä

1. Suositus todistusmerkinnöistä

Ammattikorkeakoulu käyttää todistuksessaan merkintää asetuksenmukaisen kielitaidon saavuttamisesta.

Lisämerkinnästä käyvät ilmi:

- 1) koulusivistyskieli*
- 2) kypsyysnäytteen kieli ja*
- 3) ammattikorkeakoulun kieliopintojen*

vastaavuus kielitaidosta annetun lain 424/2003, 6 § kaksikielisessä viranomaisessa valtion henkilöstöltä vaadittavaan toisen kielen taitoon, eli merkintä siitä onko taso toisen kotimaisen kielen osaamisen taso hyvä vai tyydyttävä.

Opetusministeriön 11/2002 esittämässä korkeakoulujen ja yliopistojen ruotsin kielen suositusten yhteismitallisuuden kehittämishankkeessa (2002–2004) on päätetty suositella 2.4.2004, että ammattikorkeakoulun antamat arvosanat 1-3 vastaavat valtionhallinnon arvosanaa tyydyttävä ja arvosanat 4-5 valtionhallinnon arvosanaa hyvä.

Suositus todistusmerkinnöistä sisällytettiin ammattikorkeakouluille annettaviin käytäntösuosituksiin KORU-hankkeen (Korkeakoulujen ruotsin kielen suoritusten yhteismitallisuuden kehittäminen) myötä. Ensimmäinen valtakunnallinen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteinen kieltenopetuksen kehittämishanke KORU toteutettiin vuosina 2003–2005 (ks. Elsinen & Juurakko-Paavola 2006). Hankkeen tavoitteena oli yhdenmukaistaa ruotsin kielen opintojen arviointia korkeakoulujen kesken ja toisaalta saada korkeakoulujen ruotsin kielen opinnoista annettavat arvosanat yhteismitallisiksi valtionhallinnon kielitutkinnoissa määriteltyjen vastaavien arvosanojen kanssa. Lisäksi oli käynyt ilmi, että käsitteet koulusivistyskieli ja kypsyysnäytteen kieli ymmärrettiin eri tavoin eri ammattikorkeakouluissa, minkä vuoksi näihin jo asetuksessa määriteltyihin käsitteisiin haluttiin saada yhtenäinen käytäntö kaikissa

ammattikorkeakouluissa. Koulusivistyskieli määritellään asetuksessa 481/2003 suomen ja ruotsin taidon osoittamisesta valtionhallinnossa (20 §) ja kypsyysnäytteen kieli saman asetuksen 15 §:ssä. Todistusmerkintöjen yhtenäistämisen tavoitteena oli varmistaa opintojen vertailukelpoisuus ja yhtenäisyys opiskelijan hakeutuessa työelämään ja jatko-opintoihin.

Tilanne ennen suosituksia

Kieltenopettajista noin puolet ilmoitti suosituksen mukaisen käytännön tutkintotodistuksen kielitaidon arvioinnissa olleen käytössä omassa ammattikorkeakoulussaan joko kokonaisuudessaan (19.2 %) tai ainakin osittain (28.5 %) jo ennen suositusten tuloa. Opettajista osa (13.1 %) ilmoitti, että suositusten mukainen käytäntö ei ollut ollut käytössä ennen suositusten tuloa. Varsin suuri määrä opettajista (39.2 %) ei tiennyt, mitkä olivat olleet oman ammattikorkeakoulun käytännöt todistusmerkintöjen suhteen. (Ks. tarkemmin taulukko 2).

Tilanne keväällä 2006

Keväällä 2006 opettajista peräti nelisenkymmentä prosenttia (41.5 %) totesi, että suositusten mukaiset kielitaitoon liittyvät lisämerkinnät oli omassa ammattikorkeakoulussa otettu käyttöön suositusten tulon jälkeen, osa (6.7 %) puolestaan kertoi, että suositusten mukaiseen käytäntöön siirtymistä oliin valmistelemassa. Lähes kymmenesosa opettajista (8.8 %) totesi, että suositusten mukaisia käytäntöjä ei omassa ammattikorkeakoulussa sovellettu. Lähes puolet opettajista (43 %) ei tiennyt, mikä tilanne asian suhteen omassa ammattikorkeakoulussa oli.

Reilusti yli puolet kyselyymme vastanneista ammattikorkeakoulujen kielenopettajista (63.2 %) ilmoitti, että KORU-hankkeen mukainen arvosanalinjauus ruotsin kielessä oli heidän ammattikorkeakoulussaan käytössä. Kaikissa ammattikorkeakouluissa käytäntöä ei kuitenkaan opettajien (3.3 % opettajista) kokemusten mukaan vielä sovellettu. Peräti kolmannes kielenopettajista (33.5 %) ei tiennyt, oliko KORU-hankkeen mukainen arvosanalinjauus otettu käyttöön. (Ks. taulukko 2.)

Taulukko 2. Kieltenopettajien kokemukset suosituksen 1 (Suositus todistusmerkinnöistä) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.
* ei vaihtoehtona ko. suosituksessa

Suosituksessa 1 (Suositus todistusmerkinnöistä) esitettyjen kieltenopetuksen käytäntöjen toteutuminen ammattikorkeakouluissa ennen suosituksia ja keväällä 2006					
	Kyllä %	kyllä, osittain %	ei %	en tiedä %	Kysymykseen vastanneet kieltenopettajat N=224
Ennen suosituksia					
Suosituksen mukainen käytäntö todistusmerkinnöistä oli aloitettu omassa ammattikorkeakoulussamme jo ennen suositusten tuloa.	19.2	28.5	13.1	39.2	214
Tilanne keväällä 2006					
Suosituksen 1 mukainen käytäntö todistuksen lisämerkinnöistä on otettu käyttöön ammattikorkeakoulussamme suositusten tulon jälkeen.	41.5	6.7 (ollaan valmistelemassa)	8.8	43.0	193
Ammattikorkeakoulussamme noudatetaan suositusta, jonka mukaan ammattikorkeakoulun antamat ruotsin kielen arvosanat 1-3 vastaavat valtionhallinnon arvosanaa tyydyttävä ja arvosanat 4-5 valtionhallinnon arvosanaa hyvä.	63.2	*	3.3	33.5	212

5.5.2 Suositus strategiasta

2. Suositus strategiasta

Ammattikorkeakouluja suositetaan laatimaan kielenopetuksen strategia, joka on osa ammattikorkeakoulun strategiaa. Kielenopetuksen strategiaa voidaan kutsua osastrategiaksi, toimintaohjelmaksi tai kehityssuunnitelmaksi, joka nivoutuu ammattikorkeakoulun kokonaisstrategiaan. Ammattikorkeakoulun tulisi määritellä kielenopetuksen tavoitteet riittävän yksityiskohtaisesti eri koulutusaloille.

Ammattikorkeakouluja on kannustettu kielenopetuksen kehittämisstrategian laatimiseen jo 1990-luvulta lähtien muun muassa opetusministeriön asettaman Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen kehittämissuositusryhmän toimesta (Kielenopetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa 1999, Sajavaara 1999). Kielenopetuksen kehittämissuositusryhmän muistiossa kehoitettiin kaikkia ammattikorkeakouluja laatimaan kielenopetuksen kehittämisstrategia ja kiinnittämään strategian laadinnassa huomiota ammattiaineiden ja kielten opetuksen integrointiin. Strategisella suunnittelulla viitataan organisaation kokonaisvaltaiseen, pitkän aikavälin suunnitteluun. Strateginen suunnittelu on koulutuksessa erityisen tärkeää (Helakorpi & Mäntylä 2001, 17–20). Strategiassa kuvataan yleensä organisaation toimintalinjat, toiminta-ajatus, visio, toimintaympäristö, opetustoiminta, hallinto ja kehittämishaasteet. Suosituksesta huolimatta syksyllä 2003 ammattikorkeakoulujen kielenopetukseen oli laadittu strategia tai sitä oltiin luonnostelemassa vain kahdeksassa ammattikorkeakoulussa (Kantelinen & Heiskanen 2004).

Tilanne ennen suosituksia

Arvioidessaan tilannetta ennen suosituksia kielenopettajista kolmannes (31.5 %) ei tiennyt, mikä tilanne kielenopetuksen strategiatyön suhteen omassa ammattikorkeakoulussa oli suositusten tullessa ollut. Lähes kolmannes kielenopettajista (27.8 %) ilmoitti ammattikorkeakoulunsa osalta, että kielenopetuksen strategiaa ei ollut ollut ennen suosituksia, nelisenkymmentä prosenttia (40.7 %) opettajista puolestaan vastasi, että

ammattikorkeakoululla oli ollut kielenopetuksen strategia tai strategia-työ oli ollut käynnissä jo ennen suositusten antamista. (Ks. taulukko 3.)

Tilanne keväällä 2006

Ammattikorkeakouluissa strategia-työ kielenopetuksen kehittämisen osana näytti tämän aineiston perusteella vilkastuneen kesän 2004 ja kevään 2006 välillä ja/tai strategia-työstä tunnuttiin ainakin olevan laajemmin tietoisia kielenopettajien keskuudessa. Suurin osa opettajista totesi, että keväällä 2006 omassa ammattikorkeakoulussa oli laadittu kielenopetuksen strategia (57 %) tai sen laatimisen valmistelu oli työn alla (22 %). Kuitenkin, yhä noin joka kymmenes (11.2 %) opettajista ilmoitti, että ammattikorkeakoululla ei ollut kielenopetuksen strategiaa. Noin joka kymmenes vastaajista (9.8 %) puolestaan ei tiennyt oliko ammattikorkeakoululla kielenopetuksen strategiaa vai ei.

Taulukko 3. Kielenopettajien kokemukset suosituksen 2 (Suositus strategias-
ta) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.

* ei vaihtoehtona ko. suosituksessa

Suosituksessa 2 (Suositus strategiasta) esitettyjen kielenopetuksen käytäntöjen toteutuminen ammattikorkeakouluissa ennen suosituksia ja keväällä 2006					
	Kyllä %	strategia työn alla/ valmistelu vaiheessa %	ei %	en tiedä %	kysymykseen vastanneet kielenopettajat N=224
Ennen suosituksia					
Strategia oli laadit- tu/strategia-työ oli aloitettu omassa ammattikorkeakou- lussamme jo ennen suositusten tuloa	40.7	*	27.8	31.5	209
Tilanne keväällä 2006					
Ammattikorkea- koulussamme on oma kielenopetuk- sen strategia.	57.0	22.0	11.2	9.8	214

5.5.3 Suositus liittyen kieliin, sisäanottoon ja lähtötasokokeisiin

3. Suositus liittyen kieliin, sisäanottoon ja lähtötasokokeisiin

Jos ammattikorkeakoulu hyväksyy opiskelijan tutkintokoulutukseen, sen on tarkettava, mitkä mahdollisuudet opiskelijalla on suoritua kieliopinnoistaan, ja toimittava sen mukaisesti.

Lähtötasotestin perusteella opiskelija voidaan ohjata ammattikorkeakoulun varsinaisia kieliopintoja valmentaviin opintoihin tai yhteistyöoppilaitosten kursseille täydentämään taitojaan.

Ammattikorkeakouluopiskelijan vieraan kielen (englanti) ja toisen kotimaisen kielen lähtötaso arvioidaan opintojen alussa ainakin toisen asteen ammatillista väylää tulleiden opiskelijoiden osalta.

Suosituksella sisäanotosta haluttiin kiinnittää ammattikorkeakoulujen huomiota lähtötasotestauksen merkitykseen. Ammattikorkeakouluun tulevilla opiskelijoilla on erilaiset lähtökohdat ammattikorkeakoulun kieliopintoihin. Ammattikorkeakouluihin otetaan opiskelijoita, joilla ei ole ammattikorkeakouluopintojen edellyttämää kielitaitoa, vaikka opiskelijavalinnan keskeinen tehtävä olisikin varmistaa, että opiskelijaksi hyväksyttävillä on edellytykset suorittaa ammattikorkeakoulututkinto (Kieltenopetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa 1999). Toisen asteen ammatillista väylää tulevilla on yleensä huomattavasti vähemmän kieliopintoja suoritettuna kuin lukiosta tulevilla opiskelijoilla. Sen vuoksi on jo opiskelijan edun mukaista testata hänen lähtötasonsa englannissa (vieraassa kielessä) ja toisessa kotimaisessa kielessä, jotta opiskelija voidaan tarvittaessa ohjata valmentaviin kielten opintoihin resurssien mukaan. Syksyn 2003 kartoituksen mukaan kielitaidon lähtötason mittausta ei toteutettu kaikissa ammattikorkeakouluissa, kun taas joissakin ammattikorkeakouluissa lähtötasotestausta käytettiin vain joillekin opiskelijaryhmille (Kantelinen & Heiskanen 2004). On tärkeää, että ammattikorkeakoulut tukevat kieliopintoja niin, että kaikki opiskelijat voivat suorittaa ammattikorkeakoulututkinnon huolimatta ruotsin ja/tai englannin lähtötason erilaisuudesta (Kieltenopetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa 1999).

Tilanne ennen suosituksia

Kielitaidon lähtötason testaukseen ja testaustulosten huomioimiseen liittyvät käytännöt näyttivät olleen varsin monessa ammattikorkeakoulussa ainakin osittain suositusten mukaisesti järjestettyjä jo ennen suosituksen antamista (ks. taulukko 4). Kaksi kolmannelta opettajista ilmoitti, että käytännöt olivat olleet vähintään suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tuloa joko kokonaan (31.2 %) tai ainakin osittain (34.6 %). Reilu kymmenes opettajista (14.1 %) ilmoitti, että käytännöt eivät olleet toteutuneet ennen suosituksia. Viidennes opettajista ei tiennyt tilannetta.

Tilanne keväällä 2006

Kuvatessaan tilannetta keväällä 2006, noin 4/5 opettajista (81.8 %) kertoi, että opiskelijoiden kielitaidon lähtötaso testataan, vajaa 1/5 puolestaan ilmoitti, että lähtötasoa ei testata. Kielitaidon lähtötason testaus lienee ollut varsin paljon esillä ammattikorkeakoulujen sisäisissä keskusteluissa, koska vain muutama opettaja ei tiennyt (1.4 %) testataanko lähtötasoa omassa ammattikorkeakoulussa vai ei. (Ks. taulukko 4.)

Reilu puolet kieltenopettajista (52.7%, n=118) ilmoitti, että kielitaidon lähtötaso testataan kaikilta opiskelijoilta, noin viidennes (20.5%, n=46) opettajista ilmoitti, että lähtötaso testataan vain toisen asteen koulutuksen ammatillisesta koulutuksesta tulleilta opiskelijoilta. Kielitaidon osalta heikolla lukiotaustalla tulevien kielitaidon lähtötasoa osa opettajista (8.9 %, n=20) ilmoitti myös testattavan. (Ks. taulukko 4.)

Lähes puolet opettajista (47.3 %, n=106) kertoi kielitaidon lähtötason testauksessa käytettävän ammattikorkeakoulussa itse laadittuja testejä, kolmannes (32.6 %, n=73) kertoi testauksessa käytettävän Dialang-testiä, ja vajaa kymmenesosa (8.9 %, n=20) ilmoitti, että käytössä on Suomen kieltenopettajien liiton Sukolin laatimat testit.

Kieltenopettajien vastausten perusteella näytti siltä, että tavallimmin lähtötasotesteissä arvioidaan rakenteiden (76.8 %) ja sanaston (73.7 %) hallinnan lähtötasoa, kohtalaisen yleisesti myös tekstin ymmärtämistä (54.9 %) ja kirjallista ilmaisua (40.2 %). Suullisen ilmaisun (5.4 %) ja kuullun ymmärtämisen (3.1 %) lähtötason arviointi näytti opettajien kertoman mukaan olevan todella vähäistä. Opettajien kuvaukset opiskelijoiden kielitaidon lähtötasotestauksessa arvioitavista kieli-

taidon osa-alueista ovat varsin ymmärrettäviä huomioitaessa kielitaidon eri osa-alueiden arvioimisen vaatimat resurssit.

Kielitaidon lähtötasotestauksen tuloksen huomiointi opetuksen ja opintojen suunnittelussa kunkin opiskelijan kohdalla ei näyttänyt olevan käytännössä itsestään selvyyttä, vaikkakin selkeä enemmistö, lähes 90 % opettajista ilmoitti, että lähtötasotestauksen tulos huomioidaan opetuksen ja opintojen suunnittelussa ainakin jossain määrin (ks. taulukko 4). Hiukan reilu kolmannes opettajista (36.6 %) kertoi, että testauksen tulos huomioidaan opetuksen ja opintojen suunnittelussa, noin puolet (51,8 %) totesi, että tulos huomioidaan jossain määrin. Toisaalta, opettajista osa (6.8 %) ilmoitti, että lähtötasotestauksen tulosta ei huomioida kielenopetuksen ja kieliopintojen suunnittelussa. Osa opettajista (4.7 %) ei tiennyt, kuinka asia on.

Suurin osa opettajista (88.3 %) ilmoitti, että ammattikorkeakoulu järjestää kielten valmentavia opintojaksoja niille opiskelijoille, joiden kielitaidon lähtötaso havaitaan puutteelliseksi. Vain kohtalaisen pieni osa opettajista (6.1 %) totesi, että valmentavia opintoja ei järjestetä niillekään, joiden kielitaito osoittautuu puutteelliseksi. Osa opettajista ei tiennyt, kuinka asiassa toimitaan (56 %). (Ks. taulukko 4.)

Yli 2/3 opettajista (68.7 %) ilmoitti, että kielitaidon osoittautuessa lähtötasotestauksessa puutteelliseksi, opiskelija veloitetaan osallistumaan valmentaville opintojaksoille kyseisessä kielessä / kyseisissä kielissä. Opettajista neljännes (25.1 %) ilmoitti, että opiskelijoita ei veloiteta valmentaville kursseille, kun taas osa opettajista (6.2 %) ei tiennyt kuinka omassa ammattikorkeakoulussa tässä asiassa toimitaan. (Ks. taulukko 4.)

Tavallisin valmentavien opintojen laajuus näytti opettajien kuvauksen mukaan olevan 3 op (59.2 % opettajista ilmoitti näin), noin neljännes opettajista ilmoitti valmentavien opintojen määrän pienemmäksi (2 tai 1,5 tai 1 op). Toisaalta, yksittäisiä mainintoja oli myös selkeästi laajemmista valmentavien opintojen laajuuksista (5-9 opintopistettä). Varsin monet opettajat toivat tässä yhteydessä esiin, että ammattikorkeakoulun sisällä tarjottavien valmentavien opintojen opintopistelaajuus vaihtelee koulutusohjelmittain, kielittäin sekä myös opiskelijan lähtötason mukaan eli mitä heikompi lähtötaso sen laajemmat valmentavat opinnot tarjotaan. Osassa ammattikorkeakouluyksiköistä valmentavien

opintojen laajuutta ei oltu kielenopettajien mukaan mitoitettu opintopisteinä.

Taulukko 4. Kielenopettajien kokemukset suosituksen 3 (Suositus liittyen kieliin, sisäänottoon ja lähtötasokokeisiin) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.

* ei vaihtoehtona ko. suosituksessa

Suosituksessa 3 (Suositus liittyen kieliin, sisäänottoon ja lähtötasokokeisiin) esitettyjen kielenopetuksen käytäntöjen toteutuminen ammattikorkeakouluissa ennen suosituksia ja keväällä 2006.					
	Kyllä	kyllä, osittain	ei	en tiedä	kysymykseen vastanneet kielenopettajat N=224
	%	%	%	%	
Ennen suosituksia					
Kielitaidon lähtötason testaukseen ja testaustulosten huomioimiseen liittyvät käytännöt olivat ammattikorkeakoulussamme vähintään suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tuloa	31.2	34.6	14.1	20.1	205
Tilanne keväällä 2006					
Ammattikorkeakoulussamme testataan opiskelijoiden kielitaidon lähtötaso.	81.8	*	16.8	1.4	214
Kielitaidon lähtötaso testataan ainakin toisen asteen ammatillisen koulutuksen väylää tulleilta opiskelijoilta	20.5	*	79.5	*	224

Kielitaidon lähtötaso testataan kaikilta opiskelijoilta	52.7	*	47.3	*	224
Kielitaidon lähtötasotestauksen tulos huomioidaan kunkin opiskelijan kohdalla kielten opetuksen ja opintojen suunnittelussa	36.6	51.8 jossain määrin	6.8	4.7	191
Ammattikorkeakoulussamme järjestetään kielten valmentavia opintojaksoja opiskelijoille, joiden kielitaidon lähtötaso havaitaan puutteelliseksi	88.3	*	6.1	5.6	214
Jos opiskelijan kielitaito todetaan lähtötasotestauksessa ammattikorkeakoulun kieliopintojen aloittamisen kannalta puutteelliseksi, opiskelija veloitetaan osallistumaan valmentaviin opintoihin	68.7	*	25.1	6.2	195

5.5.4 Suositus opintoviikkojen kertymisestä valmentavista opinnoista

4. Suositus opintoviikkojen kertymisestä valmentavista opinnoista

Ammattikorkeakoulun kielten valmentavista opintojaksoista annetaan opiskelijalle opintoviikkoja vapaasti valittaviin opintoihin, jos opiskelijan lähtötaito on havaittu puutteelliseksi ja hänet on siksi ohjattu näihin kieliopintoihin.

Jo Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistyöryhmän muistiossa (Kieltenopetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa 1999) kiinnitettiin huomiota siihen, että ylimääräisistä kieliopinnoista ei aina kerry opiskelijalle opintoviikkoja. Olisi kuitenkin johdonmukaista, että järjestettävä valmentava kieltenopetus näkyy opintoviikkoina myös opintotuen kertymisen vuoksi. Lisäksi on todennäköistä, että opintoviikkojen saaminen motivoi opiskelijaa osallistumaan kielten valmentaville opintojaksoille ellei opiskelija muutoin ymmärrä valmentaville opintojaksoille osallistumisen hyötyä itselleen.

Tilanne ennen suosituksia

Noin kaksi kolmannesta opettajista ilmoitti, että kielten valmentavista opintojaksoista annettiin opiskelijoille opintoviikkoja vapaasti valittaviin opintoihin jo ennen suositusten tuloa, käytännöt olivat olleet suositusten mukaisesti kokonaisuudessaan (36.2 %) tai osittain (31.6 %). Osa opettajista (15.1 %) kertoi, että valmentavista opinnoista ei oltu annettu opintoviikkoja ja osa opettajista (17.1%) ei tiennyt kuinka tilanteessa omassa ammattikorkeakoulussa ennen suositusten tuloa toimittiin. (Ks. taulukko 5.)

Tilanne keväällä 2006

Kevään 2006 tilanteessa opettajien (76.7 %) vastausten mukaan opiskelija sai vapaasti valittaviin opintoihinsa opintoviikkoja/opintopisteitä kielten valmentavista opintojaksoista jo varsin yleisesti (ks. taulukko 5). Kaikkialla suosituksen mukainen käytäntö opintopisteiden antamisesta

valmentavista opinnoista ei kieltenopettajien mukaan (15,2 %) kuitenkaan näyttänyt toteutuvan. Osa opettajista (7,9 %) ei tiennyt oman ammattikorkeakoulunsa käytäntöä asiassa.

Taulukko 5. Kieltenopettajien kokemukset suosituksen 4 (Suositus opintoviikkojen kertymisestä valmentavista opinnoista) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.

* ei vaihtoehtona ko. suosituksessa

Suosituksessa 4 (Suositus opintoviikkojen kertymisestä valmentavista opinnoista) esitettyjen kieltenopetuksen käytäntöjen toteutuminen ammattikorkeakouluissa ennen suosituksia ja keväällä 2006					
	Kyllä %	kyllä, osittain %	ei %	en tiedä %	kysymykseen vastanneet kieltenopettajat N=224
Ennen suosituksia					
Opintoviikkojen / opintopisteiden antaminen kielten valmentavista opintojaksoista ja siihen liittyvät käytännöt oli ammattikorkeakoulusamme vähintään suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tuloa	36.2	31.6	15.1	17.1	199
Tilanne keväällä 2006					
Kielten valmentavista opintojaksoista opiskelija saa vapaasti valittaviin opintoihinsa opintoviikkoja / opintopisteitä	76.7	*	15.2	7.9	202

5.5.5 Suositus minimiopintoviikkomääristä

5. Suositus minimiopintoviikkomäärästä

Ammattikorkeakoulun pakollisten kielten sekä suomen/ ruotsin kielen ja viestinnän opetuksen minimiopintoviikkomäärät ovat 2 opintoviikkoa/ 3 ECTS -pistettä kussakin seuraavissa: vieras kieli (englanti tai muu vieras kieli), toinen kotimainen kieli sekä suomen/ ruotsin kieli ja viestintä.

Mikäli vieraskielinen opiskelija vapautetaan toisen kotimaisen kielen opetuksesta, tilalle järjestetään 2 opintoviikkoa/ 3 ECTS -pistettä muita kieliopintoja, ensisijaisesti suomen tai ruotsin opintoja.

Ammattikorkeakouluopintojen tulee antaa opiskelijalle mm. teoreettiset perusteet asiantuntijatehtävissä toimimista varten, edellytykset asianomaisen alan kehityksen seuraamiseen, riittävä viestintä- ja kielitaito sekä alan kansainvälisen toiminnan edellyttämät valmiudet (Asetus 352/2003, 7 §). Riittävällä kieli- ja viestintätaidolla tarkoitetaan opiskelijalle annettavaa sellaista kirjallista ja suullista kielitaitoa, joka ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta on tarpeellinen (Asetus 352/2003, 8 §). Kantelisen ja Heiskasen (2004) syksyllä 2003 tehdyn kartoituksen mukaan pienimmät pakollisten kieliopintojen minimiviikkomäärät olivat sosiaali- ja terveystalalla. Minimiopintoviikkomäärien vakiinnuttaminen edistää eri ammattikorkeakoulujen kielten ja viestinnän opetuksen yhdenmukaisuutta ja vertailtavuutta.

Tilanne ennen suosituksia

Kieliopintojen opintoviikko/opintopisteiden minimimääriin liittyvät käytänteet näyttivät olleen suurelta osin suositusten mukaisesti jo ennen suositusten antamista kokonaisuudessaan (70.9 %) tai osittain (16.4%) (ks. taulukko 6). Myös suositukset alittavia kieliopintojen laajuuksia oli opettajien mukaan esiintynyt (1.9 %). Kymmenesosa opettajista ei tuntenut kieliopintojen laajuuksiin liittyviä käytänteitä ammattikorkeakoulussaan (10.8 %) suosituksia edeltäneeltä ajalta.

Tilanne keväällä 2006

Keväällä 2006 suositusten mukaiset kieliopintojen minimiopintopisteiden laajuudet näyttivät toteutuvan varsin yleisesti kuten taulukosta 6 käy ilmi. Kieltenopettajista 86.4 % ilmoitti minimilajuuksien toteutuvan kautta linjan, lisäksi 7.0 % opettajista ilmoitti minimilajuuksien toteutuvan osittain. Kohtalaisen pieni osa opettajista (6.5 %) ei tuntenut ammattikorkeakoulunsa käytäntöjä kieliopintojen laajuuksista.

Sen sijaan suosituksen osa, jonka mukaan vieraskieliselle, toisen kotimaisen kielen opinnoista vapautettavalle opiskelijalle järjestetään tilalle muita, ensisijaisesti suomen tai ruotsin, kieliopintoja ei näyttänyt toteutuvan ammattikorkeakouluissa yhtä usein kuin minimilajuuudet, toisaalta opettajat eivät olleet yhtä laajasti tietoisia korvaavien opintojen järjestämiseen liittyvistä käytännöistä ammattikorkeakoulussaan (ks. taulukko 6). Lähes puolet kieltenopettajista (46.9 %) ilmoitti, että mikäli vieraskielinen opiskelija vapautetaan toisen kotimaisen kielen opetuksesta, hänelle järjestetään tilalle muita kieliopintoja, ensisijaisesti suomen tai ruotsin kielen opintoja, vajaa viidesosa (17.8 %) puolestaan totesi, että näin ei toimittu. Tämä osoittautui yhdeksi niistä kieltenopetuksen linjauksista, jonka käytännöistä suuri osa kieltenopettajista (35.2 %) ei ollut tietoisia.

Taulukko 6. Kieltenopettajien kokemukset suosituksen 5 (Suositus minimiopintoviikkomääristä) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa

* ei vaihtoehtona ko. suosituksessa

	Suosituksessa 5 (Suositus minimiopintoviikkomääristä) esitettyjen kieltenopetuksen käytäntöjen toteutuminen ammattikorkeakouluissa ennen suosituksia ja keväällä 2006				
	Kyllä %	kyllä, osittain %	ei %	en tiedä %	kysymykseen vastanneet kieltenopettajat N=224
Ennen suosituksia					
Kieliopintojen opintoviikko / opintopisteiden minimimäärin liittyvät käytännöt olivat ammattikorkeakoulussamme vähintään suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tuloa	70.9	16.4	1.9	10.8	213
Tilanne keväällä 2006					
Kieliopintojen minimilaaajuudet ovat vähintään suositusten mukaisella tasolla	86.4	7.0	0	6.5	214
Mikäli vieraskielinen opiskelija vapautetaan toisen kotimaisen kielen opetuksesta, tilalle järjestetään muita kieliopintoja, ensisijaisesti suomen tai ruotsin opintoja	46.9	*	17.8	35.2	213

5.5.6 Suositus kieliopintojen sijoittumisesta mielekkäästi ammattialan kielen ja osaamistason kannalta

6. Suositus kieliopintojen sijoittumisesta mielekkäästi ammattialan kielen ja osaamistason kannalta

Kieliopinnot suositellaan sijoitettavaksi koko opiskeluajalle. Opintojen alkuun sijoitetaan pakollisten kielten valmentavat opinnot, jotta kaikki opiskelijat saavuttavat riittävän lähtötaidon kieliopintoihin.

Ammattialan kieliopinnot sijoitetaan opintojen keski- ja loppuvaiheeseen (2.-4. opintovuoteen), jolloin opiskelijat tuntevat ammattialansa ja työelämää ja integrointi ammattialan sisältöihin on luontevaa.

Kieliopintoja suositellaan sijoitettaviksi sekä opintojen alkuun (erityisesti valmentavat opinnot) ja myös 3.-4. opintovuodelle, jolloin alan ammatillisen osaamisen tietoperustaa on kertynyt riittävästi.

Kieliopintojen ajallisella sijoittumisella on keskeinen merkitys ammattikorkeakouluopinnoissa. Jos kieliopinnot sijoitetaan aivan opintojen alkuun, opiskelijalla ei ole vielä riittävää käsitystä ja tuntemusta omasta ammattialastaan voidakseen hyödyntää ammatillisesti suuntautuneita kieliopintoja täysipainoisesti oman ammatillisen osaamisensa rakentamisessa. Jos taas kieliopinnot sijoitetaan opintojen loppupuolelle, aiemmin hankittu peruskielitaito on mahdollisesti ehtinyt rapistua ennen ammattikorkeakoulukieliopintojen alkua (ks. esim. Kantelinen & Heiskanen 2004, Robinson 2000). Syksyn 2003 kartoituksessa pakolliset kieliopinnot sijoituivat enimmäkseen ammattikorkeakouluopintojen kahteen ensimmäiseen vuoteen (Kantelinen & Heiskanen 2004). Kieliopintoja suositellaankin sijoitettaviksi sekä opintojen alkuun että myös opintojen loppupuolelle, jolloin motivaatio kielenopiskeluun lisääntyy työelämän lähestyessä ja ammatillista osaamista on jo kertynyt.

Tilanne ennen suosituksia

Noin kolmannes kieltenopettajista (29.8 %) kuvasi kieliopintojen sijoittumiseen liittyvien käytäntöjen olleen suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tuloa omassa ammattikorkeakoulussaan. Lähes puolet opettajista (47 %) ilmoitti käytäntöjen olleen osittain suositusten mukaisesti. Kaikkialla näitä käytäntöjä ei suositusten mukaisesti kuitenkaan opettajien mukaan (15.3 % opettajista) oltu toteutettu. Vajaa kymmenesosa opettajista ei osannut arvioida suosituksia edeltänyttä tilannetta (7.9 %). (Ks. taulukko 7.)

Tilanne keväällä 2006

Valmentavat opinnot tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden kehittää kielitaitoaan sille tasolle, joka vaaditaan ammattikorkeakoulun varsinaisia kieliopintoja suoritettaessa. Siksi tuntuu varsin luontevalta, että valmentavat opinnot järjestetään aina ammattikorkeakouluopintojen alkuvaiheessa ja ennen varsinaisia kieliopintoja. Valmentavat opinnot ajoittuvatkin ammattikorkeakouluopintojen alkuvaiheeseen kieltenopettajien mukaan suurimmaksi osaksi (90.4 % vastaajista). Kuitenkin vain kolmannes opettajista (31.8 %) totesi valmentavien opintojen toteutuvan aina ennen varsinaisia kieliopintoja ja reilu puolet opettajista (53.6 %) kuvasi tämän itsestään selvydeltä tuntuvan ajoituksen toteutuvan ”mahdollisuuksien mukaan”. Osa opettajista (5.7 %) ilmoitti, että valmentavat opinnot eivät ajoitu ennen varsinaisia kieliopintoja. Muutammat opettajat (3.8 %) ilmoittivat, että valmentavia opintoja ei ole tarjolla ja osa (5.2 %) ei tiennyt, kuinka valmentavat kieliopinnot sijoittuvat ajallisesti suhteessa varsinaisiin kieliopintoihin. (Ks. taulukko 7.)

Kuvatessaan tilannetta keväällä 2006, kolmannes kieltenopettajista (33 %) ilmoitti oman ammattikorkeakoulunsa osalta, että kieliopinnot on ajallisesti sijoitettu jakautuvaksi opiskelijan kokonaisopiskeluajalle suosituksen mukaisesti, puolet opettajista arvioi (51.6 %), että suositusten mukainen järjestely toteutuu osittain. Noin joka kymmenes opettaja (12.1 %) totesi, että suositus ei toteudu. Vain muutama opettaja (3.3 %) ei tuntenut tähän suositukseen liittyviä käytänteitä omassa ammattikorkeakoulussaan.

Taulukko 7. Kieltenopettajien kokemukset suosituksen 6 (Suositus kielipintojen sijoittumisesta mielekkäästi ammattialan kielen ja osaamistason kannalta) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.

* ei vaihtoehtona ko. suosituksessa

Suosituksessa 6 (Suositus kielipintojen sijoittumisesta mielekkäästi ammattialan kielen ja osaamistason kannalta) esitettyjen kieltenopetuksen käytäntöjen toteutuminen ammattikorkeakouluissa ennen suosituksia ja keväällä 2006					
	Kyllä %	kyllä, osittain %	ei %	en tiedä %	kysymykseen vastanneet kieltenopettajat N=224
Ennen suosituksia					
Kielipintojen sijoittuminen mielekkäästi opiskelijoiden opintoihin ammattialan kielen ja osaamistason kannalta ja tähän liittyvät käytännöt olivat ammattikorkeakoulussamme vähintään suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tuloa	29.8	47.0	15.3	7.9	215
Tilanne keväällä 2006					
Valmentavat opinnot ajoitetaan ammattikorkeakoulussamme opintojen alkuvaiheeseen.	90.4	*	3.8	5.8	209
Valmentavat opinnot sijoittuvat ennen ammattikorkeakoulun varsinaisia kielipintoja	31.8 aina	53.6 mahdollisuuksien mukaan	5.7	5.2	211

Kieliopinnot sijoitetaan jakautuvaksi opiskelijan koko opiskeluajalle suosituksessa 6 esitettyjen periaatteiden mukaisesti.	33.0	51.6	12.1	3.3	215
---	------	------	------	-----	-----

5.5.7 Suositus opintojen hyväksi lukemisesta eri tapauksissa

7. Suositus opintojen hyväksi lukemisesta eri tapauksissa

1. Mikäli opiskelija on suorittanut vastaavan ammattialan kieliopinnot toisessa ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa, opinnot hyväksiluetaan sellaisenaan.

2. Mikäli opiskelija on suorittanut samanlaajuiset ja samantasoiset eri ammattialan kieliopinnot (ei: eri koulutusalan kieliopinnot) toisessa ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa; tai yleisen kielitutkinnon vähintään tasolla kolme (3); tai valtionhallinnon kielitutkinnon, hän täydentää edellä mainittuja opintoja alakohtaisesti, jotta säädösten vaatima ammattialakohtainen kielitaito saavutetaan.

Suositus opintojen hyväksi lukemisesta sisällytettiin käytäntösuositukseen, koska eri korkeakouluissa suoritettujen kieliopintojen hyväksi lukemista sovellettiin laajasti, mutta hyvin eri tavoin, eri ammattikorkeakouluissa. Syksyn 2003 kartoituksen mukaan korkeakoulutasoiset vastaavan ammattialan kieliopinnot luettiin korvaaviksi opinnoiksi kaikissa ammattikorkeakouluissa, kun sen sijaan korkeakoulutasoisten eri alan opintojaksojen hyväksiluvuissa ei ollut yleistä käytäntöä (Kantelinen & Heiskanen 2004). Suosituksella pyrittiin parantamaan vertailtavuutta ammattikorkeakoulujen opintosuoritusten välillä.

Tilanne ennen suosituksia

Yli puolet (52.6 %) kieltenopettajista arvioi, että opiskelijan suorittamien aiempien kieliopintojen hyväksi lukemisen käytänteet olivat olleet vähintään suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tuloa kieltenopettajan omassa ammattikorkeakoulussa. Lisäksi noin kolmannes opettajista (31 %) ilmoitti suosituksen mukaisten järjestelyjen olleen käytössä osittain. Suosituksen vastaiset käytännöt näyttivät olleen erittäin harvinaisia jo ennen suositusta tämän aineiston opettajien (1.4 %) kokemusten mukaan. Osa opettajista (15 %) ei tiennyt oman ammattikorkeakoulunsa käytäntöjä aiempien kieliopintojen hyväksi lukemisessa. (Ks. taulukko 8.)

Tilanne keväällä 2006

Opettajien kuvausten mukaan tilanne aiempien kieliopintojen hyväksi lukemisessa oli keväällä 2006 suurimmalta osin suosituksen mukainen (ks. taulukko 7). Lähes 4/5 opettajista (78.5 %) kertoi käytäntöjen olevan ammattikorkeakoulussaan suosituksen mukaiset, noin joka kymmenes opettaja (12.6 %) ilmoitti suositusta noudatettavan osittain. Vain yksittäisen opettajan vastauksessa ilmeni, että suositusta ei noudateta (0.5 % opettajista). Kaikki opettajat eivät tunteneet ammattikorkeakoulunsa käytäntöä kyseisessä asiassa (7.9 % opettajista).

Taulukko 8. Kieltenopettajien kokemukset suosituksen 7 (Suositus opintojen hyväksi lukemisesta eri tapauksissa) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.

* ei vaihtoehtona ko. suosituksessa

Suosituksessa 7 (Suositus opintojen hyväksi lukemisesta eri tapauksissa) esitettyjen kieltenopetuksen käytäntöjen toteutuminen ammattikorkeakouluissa ennen suosituksia ja keväällä 2006					
	Kyllä %	kyllä, osittain %	ei %	en tiedä %	kysymykseen vastanneet kieltenopettajat N=224
Ennen suosituksia					
Opiskelijan suorittamien aiempien kieliopintojen hyväksi lukemisen käytännöt oivat ammattikorkeakoulussamme vähintään suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tulos.	52.6	31.0	1.4	15.0	213
Tilanne keväällä 2006					
Opiskelijalle hyväksi luetaan aiempia kieliopintoja suositusten mukaisella tavalla	78.5	12.6	0.5	7.9	214

Ammattialakohtaisen kielitaidon saavuttamisen varmentamisessa näytti kieltenopettajien kuvausten mukaan olevan vaihtelevia käytäntöjä. Mikäli ammattikorkeakouluopiskelijalla oli eri ammattialalla suoritettuja aiempia kieliopintoja niitä täydennettiin kieliopintojen ammattialakohtaisuuden takaamiseksi kieltenopettajien kuvausten mukaan useimmiten näyttökokeella, suullisella tai kirjallisella tentillä tai kirjallisella tuotoksella. Yksi tavallinen täydentämistapa näytti opettajien kuvausten mukaan olevan myös se, että opiskelija osallistui osaan kulloinkin kyseessä olevan opintojakson opetuksesta.

The student makes his/her ISP for language studies with the student counsellor and language teachers. Often the students will participate in some of the lessons/ assignments before taking the tests.

Yleensä normaalitapaan opintojaksolle osallistumalla, mikäli aiempi ala on aivan erilainen kuin nykyinen opiskeluuala. Muutoin esim. portfolioytyyppisellä suorituksella + suullisella näytöllä (+ kirjallisella kokeella).

Opiskelijalla teetetään korvaavia tehtäviä, joissa hänen tulee perehtyä tällä hetkellä opiskelemaansa alaan. Arviointi tällöin hyväksytyt/ hylätty.

Kieliopinnot täydennetään ammattialan kieliopinnoilla osallistumalla opintojaksolle, joskus myös tenttimällä.

Yleensä kirjallisella tentillä, mutta joissakin tapauksissa myös suullisella haastattelulla.

Yleensä vaaditaan sekä kirjallinen että suullinen näyttö. Opettaja päättää tavasta.

Take part in certain lectures and/or tests. But attendance might not be mandatory (during lessons – all others must attend 75%).

Lisäksi opettajat toivat esiin, että täydentämiskäytänteet vaihtelivat koulutusohjelmittain, opettajittain sekä opiskelija- ja tapauskohtaisesti.

Käytännöt vaihtelevat koulutusohjelmittain.

Sovitaan aina tapauskohtaisesti.

Käytäntö vaihtelee opettajan mukaan.

Vastasin vain omasta puolestani, en tiedä muista koulutusohjelmista.

Kukin opettaja katsoo opintojakson tavoitteiden kannalta mielekkäimmän täydentämisen tavan.

Käytännöt ovat kirjavia ja paljon opettajien barkittavaisa.

Kaikissa ammattikorkeakouluissa tai kaikissa ammattikorkeakouluyksiköissä suosituksessa esitettyä ammattialakohtaista aiempien kieliopintojen täydentämistä ei kielenopettajien kuvausten mukaan aina edes vaadittu.

Samantasoiset ja – laajuiset luetaan hyväksi sellaisenaan.

Meillä ei ilmeisesti katsota ammattialaa, vaan kunhan opinnot ovat vastaavaa tasoa alasta riippumatta, se on luultavasti ok.

Vastaan vain tekniikan laitoksen osalta: aina ei vaadita täydentämään, vaikka opinnot olisivat eri alaltakin, jos niitä on paljon ja niissä on menestynyt hyvin (katsomme, että sanaston oppii nopeasti käytännössä, jos muuten on hyvä kielitaito). Jos täydentää, niin useimmiten annetaan esim. kirjallisia tehtäviä, tekstejä, tms tai kehoitetaan osallistumaan osaan kursseista.

5.5.8 Suositus vapaasti valittavista kieliopinnoista

8. Suositus vapaasti valittavista kieliopinnoista

Ammattikorkeakoulu antaa opiskelijoille mahdollisuuden monipuolistaa ja laajentaa kielitaitoaan tarjoamalla vapaasti valittavia kieliopintoja. Vapaasti valittavia kieliopintoja tarjotaan laajasti kaikkien yksiköiden opiskelijoille.

Vapaasti valittavat kieliopinnot järjestetään siten, että kaikkien koulutusohjelmien ja yksiköiden opiskelijoilla on mahdollisuus valita ja suorittaa niitä.

Jos opiskelija valitsee hänelle uuden kielen alkeet opinto-ohjelmaansa, hänet ohjataan valitsemaan samasta kielestä useampia opintojaksoja syventämään saman kielen osaamista. Muun muassa puuttuvan toisen kotimaisen kielen sijaan voidaan tarjota toisen kotimaisen kielen käytännönläheinen alkeiskurssi.

Suosituksella vapaasti valittavien kieliopintojen tarjonnasta pyrittiin edistämään kielitaidon monipuolistamista ja opiskelijoiden tasavertaista asemaa opiskella valinnaisia kieliä. Kaikki ammattikorkeakoulut tarjosivat vapaasti valittavia kieliopintoja syksyllä 2003 tehdyn kartoituksen mukaan, mutta vapaasti valittavien opintojen tarjonta vaihteli suuresti ammattikorkeakouluittain (Kantelinen & Heiskanen 2004). Vapaasti valittavien kieliopintojen tarjonta riippuu ammattikorkeakoulun koosta, koulutusyksiköiden välisistä etäisyyksistä ja taloudellisista resursseista.

Tilanne ennen suosituksia

Vapaasti valittavien kieliopintojen tarjonta ja toteuttaminen olivat olleet opettajavastausten mukaan suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suosituksia varsin usein (ks. taulukko 9): opettajista vajaa puolet (42.1 %) ilmoitti käytäntöjen olleen suositusten mukaisesti kokonaisuudessaan ja reilu kolmannes opettajista (36 %) ilmoitti käytäntöjen olleen osittain suositusten mukaiset. Vajaa kymmenesosa opettajista (8.4 %) ilmoitti, että käytännöt eivät olleet olleet suositusten mukaiset. Osa

opettajista ei tiennyt (13.5 %) kyseisistä käytänteistä omassa ammattikorkeakoulussaan.

Tilanne keväällä 2006

Opettajista 34.7 % arvioi, että ammattikorkeakoulun kaikkien koulutusohjelmien ja yksiköiden opiskelijoilla oli keskenään tasavertainen mahdollisuus valita ja suorittaa vapaasti valittavia kieliopintoja. Kolmannes opettajista (33.3 %) arveli käytännön toteutuvan osittain, yksi viidesosa opettajista (19.2 %) arvioi, että opiskelijoiden tasavertaisuus ei tässä asiassa toteudu. Noin joka kymmenes opettaja (12.7 %) ei tiennyt ammattikorkeakoulunsa käytäntöjä asiassa. (Ks. taulukko 9.)

Suurin osa opettajista (91.5 %) ilmoitti, että opiskelija voi aloittaa ammattikorkeakouluopinnoissaan myös uuden vieraan kielen opinnot, vain harva opettaja (3.8 %) ilmoitti, että se ei ole mahdollista. Osa opettajista (4.7 %) ei tiennyt, onko uuden kielen opiskelun aloittaminen opiskelijalle mahdollista. (Ks. taulukko 9.)

Taulukko 9. Kieltenopettajien kokemukset suosituksen 8 (Suositus vapaasti valittavista kielioopinnoista) sisältämien käytäntöjen toteutumisesta ammattikorkeakouluissa.

* ei vaihtoehtona ko. suosituksessa

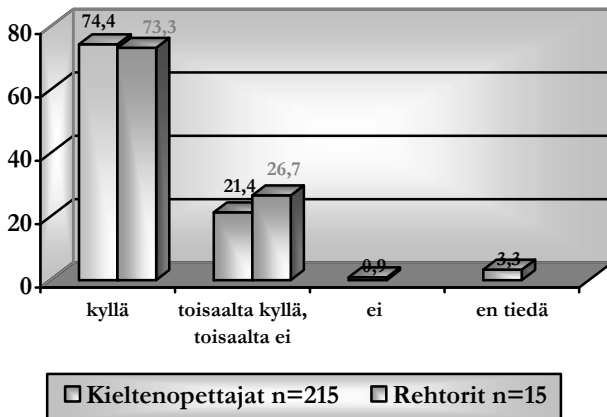
	Suosituksessa 8 (Suositus vapaasti valittavista kielioopinnoista) esitettyjen kieltenopetuksen käytäntöjen toteutuminen ammattikorkeakouluissa ennen suosituksia ja keväällä 2006				
	Kyllä %	kyllä, osittain %	ei %	en tiedä %	kysymykseen vastanneet kieltenopettajat N=224
Ennen suosituksia					
Vapaasti valittavien opintojen tarjontaan ja toteuttamiseen liittyvät käytännöt olivat ammattikorkeakoulussamme vähintään suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tuloa	42.1	36.0	8.4	13.5	214
Tilanne keväällä 2006					
Kaikkien koulutusohjelmien ja yksiköiden opiskelijoilla on ammattikorkeakoulussamme tasavertainen mahdollisuus valita ja suorittaa vapaasti valittavia kieliopinnoita.	34.7	33.3	19.2	12.7	213
Opiskelija voi aloittaa ammattikorkeakoulussamme myös uuden vieraan kielen opinnot.	91.5	*	3.8	4.7	213

Kuinka yksittäiset suositukset ovat toteutuneet ammattikorkeakouluissa?

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston antamien suositusten kuvaamat kieltenopetuksen käytännöt näyttivät yleistyneen ammattikorkeakouluissa suositusten antamisajankohdasta kevääseen 2006. Vastaaajista 50-80% ilmoitti, että kevään 2006 tilanteessa suositus todistusmerkinnöistä, strategian laatimisesta, lähtötason testaamisesta ja valmentavien opintojen järjestämisestä, opintopisteiden myöntämisestä valmentavista opinnoista, kieliopintojen minimilajuuksista ja opintojen hyväksi luvuista oli toteutettu, kun vastaava prosenttiluku ennen suositusten antamista oli 20-70%. Kieliopintojen sijoittumisessa mielekkäästi ammattialan kieleen ja osaamistasoon nähden ei ollut nähtävissä suurta muutosta, ei myöskään opiskelijoiden mahdollisuuksissa valita ja suorittaa vapaasti valittavia kieliopintoja.

5.6 Halutaanko ammattikorkeakouluissa kieltenopetuksen käytäntösuosituksia jatkossakin?

Kun tarkastelee edellä kuvattuja kieltenopettajien ja rehtoreiden suurelta osin varsin myönteisiä kokemuksia käytäntösuosituksista ja niiden hyödyntämisestä ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämisessä, on helppo ymmärtää, että selkeä enemmistö sekä kieltenopettajista (74.4%) että rehtoreista (73.3%) kannatti varauksetta kieltenopetuksen käytäntösuositusten antamista jatkossakin. Kieltenopettajista vajaa neljännes (21.4%) ja rehtoreista reilu neljännes (26.7%) puolestaan oli osin suositusten jatkamisen kannalla ja osin niitä vastaan. Kieltenopettajien joukossa oli myös yksittäisiä kielteisiä (0.9%) tai epätietoisia (3.3%) kantoja suositusten antamisen jatkamiseen ja sen mielekkyyteen. (Ks. kuvio 5.)

Kuvio 5. Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämisen kannalta on jatkossakin hyvä antaa suosituksia yhteisistä käytännöistä

Kieltenopettajat, jotka puolsivat kielenopetuksen käytäntösuositusten antamista jatkossakin, perustelivat myönteistä kantaansa suositusten antamiselle lähinnä käytäntöjen yhtenäistämällä. Kieltenopettajat uskoivat, että käytäntösuositusten avulla voidaan tukea ja edistää ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen valtakunnallista vertailtavuutta. Tämän puolestaan nähtiin olevan merkityksellistä useastakin eri näkökulmasta: opiskelijoiden oikeusturva, tutkintojen ja opintojen vertailtavuus, ammattikorkeakoulun sisäinen vertailtavuus.

Yhtenäiset suositukset ohjaavat ammattikorkeakouluja yhtenäisiin tavoitteisiin, jotka vastaavat AMKista annettua lakia ja asetusta ja ovat uuden kielilain hengen mukaiset. (K)

Silloin saataisiin kaikkien oppilaitosten kielenopetus perustumaan samoille suosituksille ja verrannollisuus kasvaisi. (K)

On tarpeellista löytää yhteinen linja ja varmistaa laadukas ja tasavertainen opetus. (K)

Yhtenäiset suositukset käytänteistä ovat varmasti tarpeen, jotta voidaan taata kaikille opiskelijoille yhtäläiset mahdollisuudet kielenopiskeluun. (K)

Kieltenopettajat myös katsoivat käytäntösuositusten tukevan kielenopettajan työtä. Kieltenopettajat kokivat, että suositusten avulla voidaan edistää kielen opetuksen kehittämistä ja sen myötä ammattikorkeakouluopetuksen laatutyötä niin yksittäisten ammattikorkeakoulujen sisällä kuin kansallisesti koko ammattikorkeakouluverkostossa.

Opiskelijoiden tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden takia (arvostelu, korvaavuudet). Oman työn organisoimisen kannalta, tietää mitä kuuluu tehdä ja mitä toiset tekevät. Uusi työntekijä tietää tehtävänsä jo heti alussa. Työn kehittäminen onnistuu paremmin, tukevat kielenopettajan työskentelyä. (K)

Auttaa varsinkin uusia opettajia, jotka eivät tiedä amk-tason kielenopetuksesta juuri mitään koska opettajankoulutuksessa sitä ei aina muisteta. (K)

Kieltenopettaja on monien kysymysten äärellä kovin yksin. On hyvä, että on yhteisiä valtakunnallisia suosituksia, joista saa tukea omalle ajattelulleen. (K)

Valtakunnallisuus auttaa oman amkin kehittämistyössä. (K)

Opettajat perustelivat toivettaan suositusten antamisesta jatkossakin myös sillä, että valtakunnallisella tasolla tehdyt linjaukset antavat merkityksellistä taustatukea yksittäisille kielenopettajille omassa työympäristössään. Valtakunnallisesti linjatuilla suosituksilla opettajat kokivat saavansa taustatukea ja painoarvoa omille kielenopetuksen käytäntöihin liittyville näkemyksilleen, kannanotoilleen, tarpeilleen ja toiveilleen.

Kielten merkitys on suuri, mutta se ei aina näy resursseja jaettaessa tai kielipintoja suunniteltaessa. Kielten asemaa pitää aktiivisesti parantaa; suositukset ovat erinomainen keino siihen, sillä silloin takana on enemmän painoarvoa kuin yksittäisen opettajan kommentit. (K)

Helpompi perustella tiettyjä kielenopetuksellisesti tärkeitä asioita esimiehille ja koulutusohjelman johtajille, kun voi näyttää kaikkia ammattikorkeakouluja koskevat suositukset perusteena. (K)

Usein päätökset kielenopetustakin koskevissa asioissa tehdään elimissä, joihin kielenopettajia ei kuulu. Ilman kielikeskusta toimivissa AMKeissa yksittäisten opettajien ääni voi olla melko kuulumaton eikä opettajia aina edes konsultoida kielenopetuksen liittyvissä asioissa. Silloin esim. ARENEN tabolta tulevat suositukset toimivat hyvinä välineinä johtoryhmien informoinnissa. (K)

Aina on helpompi toimia ja vaatia parannuksia omassa koulussa, jos ”ylhäältä” tulee suosituksia ja kaikkia koskevia ajatuksia. (K)

Kieltenopettajat pitivät kuitenkin olennaisen tärkeänä kielenopetuksen käytäntösuositusten mielekkyydelle sitä, että niissä näkyy asiantuntemus ammattikorkeakoulun kielenopetuksen todellisuudesta: niin abstraktimmista periaatteista kuin konkreettisesta arjestaan.

Arenen kielenopetuksen työryhmän suositukset ovat kielenopettajien antamia ja siksi asiantuntevia. Tästä on pidettävä jatkosakin kiinni, sillä sellaisia ohjeita olisi vaikea niellä, joista ei näkyisi asiantuntemus ja kokemus. (K)

Käytäntösuositusten antamisen jatkamista puoltaneet rehtorit arvelivat, että suosituksilla voidaan tukea ja edistää ammattikorkeakoulututkintojen kansallista vertailtavuutta eri näkökulmista.

Opiskelijan oikeusturvan kannalta. Lähinnä pystymme pitämään AMK tutkinnot vertailukelpoisina. (R)

Saadaan valtakunnallisesti turvattua tietty kielen opetuksen käytäntö ja taso. (R)

On hyvä, että kaikilla amkeilla olisi mahdollisimman yhtenäinen linja. (R)

On liian monia eri käytänteitä, joita on syytä yhdenmukaistaa. (R)

Ne kielenopettajat, jotka arvelivat, että suositusten antaminen voi olla myös kielteinen asia eivätkä siltä osin olleet kannattamassa suositusten jatkamista tai olivat ainakin osittain epäileviä suositusten jatkamisen mielekkyydestä, perustelivat kantaansa ammattikorkeakoulujen keskinäisillä eroilla: ammattikorkeakoulut ja niiden yksiköt ovat keskenään erilaisia ja siten myös niiden tarpeet ovat erilaisia. Toinen perustelu oli pelko siitä, että suositukset rajoittavat uusien ideoiden syntymistä.

Eri koulutusohjelmat eivät mielestäni ole täysin vertailukelpoisia, yhteiset suositukset tuskin mahdollista noudattaa. (K)

Suosituksset ovat liian yleisiä, joten niissä ei voida ottaa huomioon yksilöllisiä eroja. Lisäksi tulisi tehdä erilaiset suositukset suomenkielisiin ja englanninkielisiin ohjelmiin. (K)

Liian yksityiskohtaiset ohjeet eivät käytännössä toimi, opettajat eivät pidä niistä. (K)

Myös kielenopetuksen kehittämisessä olisi käyttöä ihka uusille ideoille, joita ei pitäisi millään rajoittaa, keksijän vapautta siis. Suositukset eivät toki rajoituksia olekaan, mutta ne voivat joskus olla esteenä päätöksentekoportaan, kun puhutaan esim. resursien jaosta. (K)

Yksittäisten suositusten jatkamista vastustaneet rehtorit epäilivät suositusten rajoittavan ammattikorkeakoulujen itsenäistä päätäntävaltaa. Eräs rehtoreista puolestaan ei nähnyt aiheelliseksi nostaa kielenopetusta muusta ammattikorkeakoulukoulutuksesta poikkeavaan asemaan erityisesti kielenopetusta koskevia käytäntösuosituksia antamalla.

Yhtenäisten käytänteiden hakeminen on tarpeen. Toisaalta korkeakoulut ja alueet ovat erilaisia ja eri tilanteessa. Jäsenmely paikallinen keskustelu on tarpeen, jotta asiat etenevät. Kaikkia suosituksia ei aina voi toteuttaa ja tämäkin pitäisi ymmärtää. (R)

Korkeakoulunautonomia. (R)

Emme pidä kielenopetusta muusta amk-koulutuksesta poikkeavana; miksi siis antaa valtakunnallisia suosituksia juuri, ja vain, kielenopetuksen alalla?(R)

Halutaanko ammattikorkeakouluissa kieltenopetuksen käytäntösuosituksia jatkossakin? Jos tai jos ei, niin miksi?

Suurin osa sekä kieltenopettajista että rehtoreista kannattivat kieltenopetuksen käytäntösuositusten antamista jatkossakin. Tutkintojen vertailtavuuden ja opiskelijoiden oikeusturvan takaaminen, valtakunnallisesti yhtenäisen linjan luominen ammattikorkeakouluihin, ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntöjen yhdenmukaisaminen, yksittäisen kieltenopettajan työn tukeminen nousivat aiheistossa esiin keskeisimpinä perusteluina käytäntösuositusten jatkamiselle.

5.7 Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen ajankoh- taisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita

Tutkimusaineistossamme on eri tavoin koottuna (suljettuja monivalin-
takysymyksiä perusteluineen ja avokysymyksiä) tietoa kieltenopettajien
ja rehtoreiden kokemuksista ja näkemyksistä ammattikorkeakoulujen
kieltenopetuksesta ja sen käytännöistä vahvuuksineen ja kehittämistar-
peineen. Esittelemme tämän luvun alussa sekä kieltenopettajien että
rehtoreiden arvioita ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksesta toisaalta
sen valtakunnallisen vertailtavuuden ja toisaalta myös kunkin vastaajan
oman ammattikorkeakoulun sisäisestä näkökulmasta tarkasteltuna. Ku-
vaukset perustuvat strukturoitujen kysymysten avulla kieltenopettajilta
ja rehtoreilta koottuun aineistoon. Sen jälkeen esittelemme kieltenopet-
tajien tuottamaan avovastausaineistoon perustuvia tutkimustuloksia
opettajien esiin tuomista kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuuksista ja
kehittämistarpeista kevään 2006 tilanteessa.

Kieltenopetuksen tasalaatuisuus ja kansallinen vertailtavuus

Rehtoreiden arviot ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen tasalaatui-
suudesta ja kansallisesta vertailtavuudesta olivat keskenään yhtenevä-
mpiä kuin kieltenopettajilla: suurin osa rehtoreista (80.0 %) arvioi kielten-
opetuksen tasalaatuisuutta ja kansallista vertailtavuutta arvosanalla hyvä,
lopun rehtoreista (20.0 %) arvosanalla tyydyttävä. Kieltenopettajien
arviot ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen tasalaatuisuudesta ja
kansallisesta vertailtavuudesta vaihtelivat puolestaan erinomaisesta erit-
tään heikkoon. Suurin osa, yli 90 %, kyselyyn vastanneista kieltenopetta-
jista arvioi ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen tasalaatuisuuden ja
kansallisen vertailtavuuden hyväksi (58.0 %) tai tyydyttäväksi (33.2 %).
Pieni osa opettajista (4.4 %) arvioi kieltenopetuksen tasalaatuisuuden ja
kansallisen vertailtavuuden jopa erinomaiseksi, toisaalta vastaava määrä
opettajia sijoitti arvionsa asteikon toiseen ääripäähän eli heikoksi
(2.4 %) tai erittäin heikoksi (2.0 %).

Kieltenopettajien arvioinneissa suomalaisten ammattikorkeakou-
lujen kieltenopetuksen tasalaatuisuudesta ja kansallisesta vertailtavuu-

desta mainittiin vahvuuksina ammattikorkeakoulujen kieltenopettajien ammattitaito ja kieltenopetuksen kehittämistyöhön virikkeitä tuonut valtakunnallinen yhteistyö. Kieltenopetuksen tasalaatuisuutta ja vertailtavuutta epäilevissä arvioinneissaan opettajat toivat esille kieltenopetuksen käytäntöjen kirjavuuden eri ammattikorkeakoulujen kesken, mutta vastauksissa myös todettiin, että käytännöt ovat jatkuvasti yhtenäistymään päin. Myös huoli ammattikielen opettajien koulutuksesta tuli esiin muutamassa perustelussa.

Tilanne on kirjava, mutta Arenen kielityöryhmän ja monien valtakunnallisten hankeiden (AMKKLA, KORU jne) myötä tilanne on paranemassa koko ajan. (K)

Kebitystä on tapahtunut viime vuosina paljon; projekteja on tehty; koulutusta on järjestetty. Kuitenkaan yliopistojen opettajankoulutuslaitokset eivät ole ottaneet ammattikielen opettajien koulutusta omakseen. Siksi ammattikorkeakoulujen pitää saada tämä toiminta omiin käsiin. (K)

Rehtorit toivat kieltenopetuksen tasalaatuisuuden ja valtakunnallisen vertailtavuuden perusteina esiin kieltenopetuksen hyvän tason ja laadun valtakunnallisella tasolla. Kieltenopetuksen tasalaatuisuutta oli rehtoreiden mielestä lisännyt valtakunnallinen yhteistyö, toisaalta he näkivät edelleen ongelmana kieltenopetuksen käytäntöjen runsaan kirjavuuden. Rehtoreiden huolenaiheena kieltenopetuksen valtakunnallisessa tasalaatuisessa oli myös opiskelijoiden heikko lähtötaso erityisesti ruotsin kielessä.

Kielten opetuksen kehittämiseen on koko ammattikorkeakoulutoiminnan ajan panostettu. Valtakunnallinen yhteistyö on lisännyt tasalaatuisuutta. (R)

Eroja käytänteissä edelleen melkoisesti, ruotsinkielen taso ongelmallinen heikosta lähtötasosta johtuen; kansallisen tason ongelma, jolle pitäisi pian tehdä jotain koko korkeakoulutasolla. (R)

Kieltenopetuksen käytäntöjen järjestelyt omassa ammattikorkeakoulussa

Kieltenopettajien arviot kielenopetuksen käytännöistä omassa ammattikorkeakoulussaan vaihtelivat myös ääripäästä toiseen. Pieni osa (6.1%), kielenopettajista arvioi käytäntöjen järjestelyt erinomaisiksi, reilusti yli puolet (60.7%) hyväiksi, vajaa kolmannes (29%) tyydyttäväksi ja pieni osa heikoiksi (4.2%). Rehtoreiden arviot sijoittuivat asteikolla tässäkin asiassa huomattavasti kapeammalle kuin kielenopettajilla: 2/3 rehtoreista arvioi kielenopetuksen käytäntöjen järjestelyt omassa ammattikorkeakoulussaan vastaushetkellä hyväiksi, 1/3 tyydyttäväksi. (Ks. taulukko 10.)

Taulukko 10. Kieltenopettajien ja rehtoreiden arviot kielenopetuksen käytäntöjen järjestelyistä omassa ammattikorkeakoulussaan.

Yleisarvosana kielenopetuksen käytäntöjen järjestelyistä omassa ammattikorkeakoulussa keväällä 2006	Kieltenopettajat (N=214) %	Rehtorit (N=15) %
erinomaiset	6.1	-
hyvät	60.7	66.7
tyydyttävät	29.0	33.3
heikot	4.2	-
erittäin heikot	-	-

Niin kielenopettajista kuin rehtoreistakin liki 90 % arvioi oman ammattikorkeakoulunsa kielenopetusta erittäin korkeatasoiseksi (kielenopettajat 5.6 %, rehtorit 13.3 %), korkeatasoiseksi (kielenopettajat 49.8 %, rehtorit 40.0 %) tai hyväksi (kielenopettajat 40.4 %, rehtorit 46.7%). Vajaa 5 % kielenopettajista arvioi oman ammattikorkeakoulunsa kielenopetusta tyydyttäväksi tai heikoksi. Arviotaan oman ammattikorkeakoulunsa kielenopetuksen tasokkuudesta kielenopettajat perustelivat tyypillisimmin kielenopettajien hyvällä ammattitaidolla, joka näkyy opettajien vastausten mukaan kielenopettajien motivoituneisuudessa työhönsä sekä kehittämis- ja kouluttautumishalukkuudessa.

Lisäksi opettajat perustelivat arvioitaan kielenopetuksen korkeasta laadusta riittävällä kielenopetuksen käytössä olevien resurssien määrällä, kielenopettajien yhteistyöllä sekä viittaamalla opiskelijoilta saatuun hyvään palautteeseen.

Kieltenopettajat kouluttavat itseään erilaisissa projekteissa ja tuottavat uutta tutkimustietoa kielen opetuksen tarpeisiin. Uusinta teknologiaa ja pedagogisia ratkaisuja kokeillaan ja käytetään rohkeasti. (K)

Hyvin organisoitu kiellenopettajajoukko, AMK:n kielenopetukseen perehtyneet opettajat, oman kokemuksen perusteella kielenopettajilla hyvä ilmapiiri ja vertaisapu/-tuki. (K)

Opiskelijapalaute on positiivista. (K)

Rehtoreiden perusteluissa arviolle laadukkaasta kielenopetuksesta oman ammattikorkeakoulunsa sisällä esiintyivät kielenopettajien hyvä ammattitaito, jatkuva laatutyö, kielenopetusta hoitavien henkilöiden virkojen vakinaisuus, kielenopetuksen organisoinnin kehittäminen ja keskittäminen.

Pätevät, osaavat opettajat, jotka kehittävät jatkuvasti ammattitaitoaan. (R)

Pääosin näin. Osaavat opettajat ja kielenopetuksen kehittämiseksi tehty systemaattista työtä viimeiset 5 vuotta. (R)

Siihen on panostettu samassa subteessa kuin muuhunkin opetukseen. Nyt kielipalveluiden myötä edelleen kehittäminen on aiempaa tehokkaampaa. (R)

Kielenopetuksen tasokkuuden ongelmana tuli esiin niin kielenopettajien kuin rehtoreidenkin perusteluissa ammattikorkeakoulun sisäinen, yksiköiden ja/tai koulutusohjelmien välinen kirjavuus. Lisäksi rehtorit

toivoivat lisää kielenopettajien välistä yhteistyötä. Kielenopettajien huolenaiheena oli vuosien myötä vähentynyt kontaktiopetuksen määrä.

Eri yksiköiden käytänteet, varustetaso, kriteerit yms. poikkeavat. (R)

Meillä ei ole vielä yksi yhteinen käytäntö koulussamme ja siksi järjestelyt ontuvat vielä hieman. Tämän asian korjaaminen on kehitteillä. (R)

Opettajien ammattitaito on erittäin korkeatasoinen. Kielten opettajien paremmalla yhteistyöllä päästäisiin laadun parantamiseen. (R)

Kielisuunnittelu puuttuu ja – strategia, mistä johtuen kielenopetuksen toteutuksessa on voimakkaan kehittämisen tarve. (K)

Liian vähän kontaktiopetusta per opintopiste. (K)

Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen käytäntöjen vahvuuksia ja kehittämistarpeita kielenopettajien kokemana

Seuraavaksi kuvaamme kielenopettajien kokemia ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen ajankohtaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita keväällä 2006. Osa opettajista kuvasi omasta ammattikorkeakoulustaan kielenopetuksen käytäntöjen vahvuuksia tai kehittämistarpeita, osa molempia. Kyselyyn vastanneista kielenopettajista (N=224) kielenopetuksen käytäntöjen vahvuuksia käsittelevään avokysymykseen vastasi 132 kielenopettajaa (58.9 %) ja kehittämistarpeita koskevaan kysymykseen 150 kielenopettajaa (67.0 %).

Aineistoa analysoidessamme tarkastelimme ensimmäisessä vaiheessa opettajien kuvauksia niin vahvuuksista kuin kehittämistarpeista toisistaan erillisinä aineistoina etsien yksittäisiä kuvauksia yhdistäviä yleisempiä teemoja. Koska sekä vahvuuksia että kehittämistarpeita jäsentävät yleisen tason teemat osoittautuivat suureksi osaksi päällekkäisiksi, päädyimme tarkastelemaan aineistoja yhtenä kokonaisuutena etsien molempia näkökulmia – sekä vahvuuksia että kehittämistarpeita –

yhdistäviä teemoja. Päädyimme seuraavaan teemoitteluun, jonka katsoimme toimivan kielenopetuksen kehittämistyössä samanaikaisesti sekä kielenopetuksen vahvuuksien että kehittämistarpeiden jäsentämisessä.

Lähes kaikkien opettajien kuvaukset kokemuksistaan oman ammattikorkeakoulunsa kielenopetuksen käytäntöjen vahvuuksista ja kehittämistarpeista olivat sijoitettavissa seuraavien teemojen alle:

I

Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen ammatillinen suuntautuneisuus
(LSP-/VOLL-perusta)

II

Ammattikorkeakouluyhteisön asenne ja arvostus kielenopetusta kohtaan

III

Ammattikorkeakoulujen kielenopetukseen liittyvä yhteistyö ja verkostoituminen

IV

Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen ulkoiset puitteet

- a) organisaatio- ja työsuhderakenne,
- b) yhteiset periaatteet,
- c) resursointi.

V

Ammattikorkeakoulun kielenopettajien ammatillinen osaaminen ja sen kehittäminen

Opettajakohtaisissa kuvauksissa niin kielenopetuksen käytäntöjen vahvuuksista kuin kehittämistarpeistakin oli sisältöjä yhdestä tai useammasta edellä mainituista teemoista. Muutamit kyselyyn vastanneista opettajista kokivat oman ammattikorkeakoulunsa kielenopetuksen käytännöt

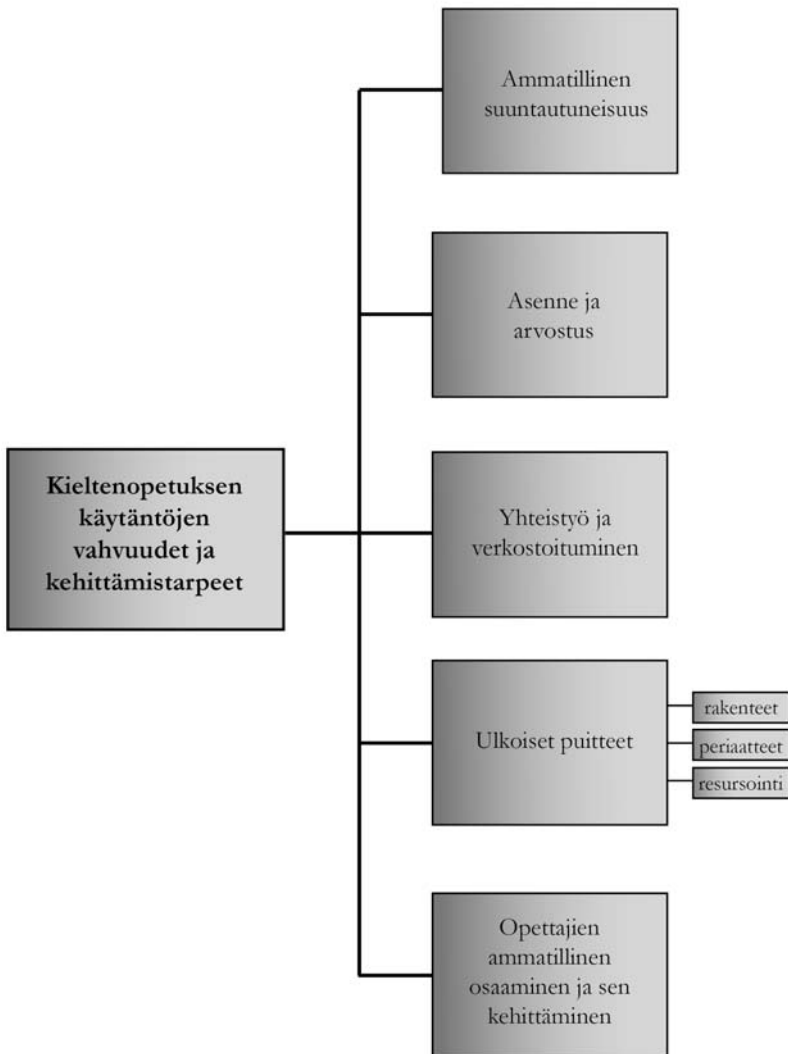
kokonaisuudessaan onnistuneesti toteutetuiksi eivätkä kokeneet keväällä 2006 käytännöissä olevan mitään kehittämistarpeita (*"Kaikki. Käytännötemme ovat selkeät, vaatimukset kattavat."*, *"Käytännöt ovat kunnossa."*, *"En näe mitään erityisesti kehitettävää."*).

Eri teema-alueisiin liittyviä kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuuksia ja kehittämistarpeita kuvanneiden opettajien määrä vaihteli teemoittain. Teemat ovat keskenään eri laajuisia. Taulukossa 11 on esitetty kuhunkin teemakategoriaan yhden tai useampia vahvuuksia ja/tai kehittämistarpeita esittäneiden opettajien määrät. Kieltenopettajien kokemien vahvuuksien kehittämistarpeiden analysoinnissa Airola ja Kantelinen työskentelivät työparina ja luotettavuuden varmistamiseksi tutkimusapulainen toimi rinnakkaisarvioitsijana. Taulukossa 11 esitetään rinnakkain Airolan ja Kantelisen ja toisaalta tutkimusapulaisen kvantifioinnit kuhunkin kategoriaan kuuluvia ilmaisuja esittäneiden opettajien määristä. Vahvuuksien osalta tutkimusapulaisen tekemien kvantifointien (opettaja laskettiin tiettyyn kategoriaan kuuluvia ilmaisuja kuvanneiden joukkoon) yhteneväisyysprosentti Airolan ja Kantelisen kvantifointeihin oli 86 % (86.27 %) ja kehittämistarpeiden osalta 91 % (90.68 %).

Taulukko 11. Eri teemoihin liittyvien ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuuksien ja kehittämistarpeiden määrällinen esiintyminen aineistossa (N=224).

Teema-alueeseen liittyviä vahvuuksia esittäneiden opettajien lukumäärä N=132		Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuuksiin ja kehittämistarpeisiin liittyvä teema-alue	Teema-alueeseen liittyviä kehittämistarpeita esittäneiden opettajien lukumäärä N=150	
Airola & Kantelinen	tutkimus-apulainen		Airola & Kantelinen	tutkimus-apulainen
18	16	I Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen ammatillinen suuntautuneisuus (LSP-/VOLL-perusta)	25	26
14	13	II Ammattikorkeayhteisön asenne ja arvostus kieltenopetusta kohtaan	10	8
28	28	III Ammattikorkeakoulujen kieltenopetukseen liittyvä yhteistyö ja verkostoituminen	22	33
a. 10 b. 62 c. 57	a. 11 b. 50 c. 59	IV Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen ulkoiset puitteet a. organisaatio- ja työsuhderakenne b. yhteiset periaatteet c. resursointi	a. 17 b. 78 c. 82	a. 10 b. 68 c. 91
15	19	V Ammattikorkeakoulun kieltenopettajien ammatillinen osaaminen ja sen kehittäminen	13	17

Seuraavassa esittelemme tuloksia kieltenopettajien kokemista ammatti-
korkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuuksista ja kehittä-
mistarpeista keväällä 2006 teema-alueittain (I-V). Muodostamiemme
teemaryhmien sisällöllisessä havainnollistamisessa ja konkretisoinnissa
käytämme runsaasti suoria aineistolainauksia opettajien kyselyvastauk-
sista. Aineistolainauksiin olemme valinneet vain sen osan opettajan
kuvauksesta, jonka olemme katsoneet olennaisimmin liittyvän kyseessä
olevaan teemaan.

Kuvio 6. Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen vahvuudet ja kehittämistarpeet kielenopettajien kokemana.

I Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen ammatillinen suuntautuneisuus (LSP-/VOLL-perusta)

Ottaen huomioon valtionneuvoston asetuksen ammattikorkeakouluista (352/2003, 8 §) voi pitää luontevana, että ammattikorkeakoulututkintojen osana järjestettävät kielioopinnot ovat ammatillisesti suuntautuneita eli saavat lähtökohtansa erityisalojen kielenopetuksen perustasta (LSP/VOLL) ja ovat integroituneet luontevaksi osaksi ammattiaineiden opintoihin. Kielenopetuksen käytäntöjen ammattialalähtöisyys ja -sitoutuneisuus tulikin esille monien kielenopettajien kokemana kielenopetuksen vahvuutena omassa ammattikorkeakoulussaan. Kuitenkin osa kielenopettajista koki ammattikorkeakoulunsa kielenopetuksen ajankohtaisena kehittämistarpeena keväällä 2006, että kielenopetuksen tulisi olla sen hetkistä selkeämmin ammatillisesti suuntautunutta ja integroitua kiinteämmin ammattialan opiskeluun. (Ks. taulukko 12.)

Taulukko 12. Kielenopettajien kokemuksia ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen ammatillisesta suuntautuneisuudesta kielenopetuksen käytäntöjen vahvuutena ja kehittämistarpeena.

I Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen ammatillinen suuntautuneisuus (LSP-/VOLL-perusta)	
Aineistolainauksia opettajien kuvauksista koskien teemaan liittyviä kielenopetuksen käytäntöjen vahvuuksia ja kehittämistarpeita omassa ammattikorkeakoulussaan.	
Vahvuudet	Kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none">• <i>Meillä on mahdollisuus keskittyä tietyn alan opetusryhmiin ja täten tiettyyn ammattikielen.</i>• <i>Kielenopetus on ammatillisesti painottunutta ja alakohtaista.</i>• <i>Kielenopetus on pääosin järjestetty koulutusohjelmissa ja on ammattikielen perehtyvää.</i>• <i>Kursseilla on keskitytty työelämän kannalta järkeviin ja tärkeisiin ai-</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Alakobtainen kielenopetus.</i>• <i>Ammatillisuus takaisin SoTelle.</i>• <i>Kaikille opiskelijoille samat mahdollisuudet opiskella ammattikieltä. Nyt joillakin aloilla voi opiskella vain perustason kieltä, joillakin lisäksi useita syventäviä kurssejakin.</i>• <i>Uuden kielen yleisten perusteiden jälkeen pitäisi pystyä syventämään kielitaitoa myös alakohtaisesti.</i>

<p><i>bealuksiin. Sisältöjen suunnittelussa on kuunneltu sekä ammattiopettajia että yritysten edustajia. Opiskelijoiden palaute on myös huomioitu.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>integraation mahdollisuudet ammatillisiin sisältöihin erittäin hyvät.</i> • <i>The compulsory language courses in each degree programme emphasise communicative language ability; spoken language skills are tested at least once during polytechnic studies.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Lisää ammatillisiin aineisiin tähtäviä kursseja (integrointi) englannin kielessä.</i> • <i>Kielten integrointi joidenkin substanssiaineiden kursseihin esim. myynnin kurssi.</i> • <i>Mielestäni kielenopetuksen integroiminen opiskelijan omiin ammattiaineisiin olisi suotavaa: moinen lisäksi motivaatiota sekä kiinnostusta - lisää alakohonta valinnaisuutta kieliin (enemmän tarjolla valinnaisia, alakohontaisia kieliopintoja)</i> • <i>ns. harvinaisten kielten taitajien motivaation ja osaamisen hyödyntäminen integroimalla kieliopintoja esim. opinnäytetyöprosessiin (vieraskielinen kirjallisuus, opinnäytteet ao kielialueen yrityksistä/ aibeista jne).</i>
--	--

II Ammattikorkeakouluyhteisössä työskentelevien ja opiskelevien asenne ja arvostus kielenopetusta kohtaan

Monet kielenopettajat kokivat oman ammattikorkeakoulunsa kielenopetuksen käytäntöjen sen hetkiseksi vahvuudeksi työyhteisössään työskentelevien ja siellä opiskelevien myönteiset asenteet ja arvostuksen kielenopetusta kohtaan osana ammattikorkeakoulututkiminta. Tämä kielenopettajien kokemus vahvuus näytti opettajien kuvausten mukaan näkyvän myönteisesti erityisesti kielenopetuksen ja sen tarpeiden tasarvoisena huomiointina ammattikorkeakouluorganisaatiossa käytännön järjestelyissä ja resurssien jaossa, ja toisaalta opiskelijoiden kiinnostuksena ja motivoituneisuutena kielenopiskelua kohtaan.

Toisaalta osa kielenopettajista koki keväällä 2006 kehittämistarpeena omassa ammattikorkeakoulussaan työskentelevien kielteisen asennoitumisen ja arvostuksen puutteen kieliopintoja kohtaan. Kielteiseen asenteeseen näytti usein liittyvän kielenopetuksen aineellisen resursoinnin ongelmia.

Taulukko 13. Kieltenopettajien kokemuksia ammattikorkeakoulu yhteisössä työskentelevien ja opiskelevien asenteesta ja arvostuksesta kielenopetusta kohtaan kielenopetuksen käytäntöjen vahvuutena ja kehittämistarpeena.

II Ammattikorkeakoulu yhteisössä työskentelevien ja opiskelevien asenne ja arvostus kielenopetusta kohtaan.	
Aineistolainauksia opettajien kuvauksista koskien teemaan liittyviä kielenopetuksen käytäntöjen vahvuuksia ja kehittämistarpeita omassa ammattikorkeakoulussaan.	
Vahvuudet	Kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Hyvät mahdollisuudet vaikuttaa, myönteinen ilmapiiri omissa koulutusohjelmissa kieliä kohtaan.</i> • <i>Asiat toimivat ja kielenopetus otetaan aina huomioon.</i> • <i>Kielet ovat tasavertaisia muiden aineiden kanssa liiketaloudessa.</i> • <i>Meillä on motivoituneita opiskelijoita ja henkilökuntaa.</i> • <i>Puitteet kielenopetukseen ja ilmapiiri ovat hyviä.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kieliopintojen järjestäminen riippuu laitoksesta, kaikilla laitoksilla kielenopetusta ei arvosteta.</i> • <i>Ulkonaiset puitteet kuntoon: kielistudio, kieliluokat, joissa tarvittava opetusvälineistö valmiina. Toivoisin että kielenopetusta arvostettaisiin oikeasti.</i> • <i>Kielenopetuksen arvostaminen ja aseman tunnustaminen.</i>

III Ammattikorkeakoulujen kielenopetukseen liittyvä yhteistyö ja verkostoituminen

Kielenopetuksen toteuttamisen eri vaiheisiin liittyvä kielenopettajien keskinäinen yhteistyö ja kielenopettajien verkostoituminen ulkopuolisten tahojen kanssa tuli esiin opettajien kokemuksissa oman ammattikorkeakoulunsa kielenopetuksen käytäntöjen vahvuuksissa ja kehittämistarpeissa. Ammattikorkeakoulun kielenopetuksen vahvuuksia näytti monien kielenopettajien kuvaamien kokemusten mukaan olevan yhteis-

työ ja verkostoituminen muiden kieltenopettajien kanssa erityisesti oman ammattikorkeakoulun sisällä.

Yhteistyön ja verkostoitumisen teemaan liittyvissä koetuissa kehittämistarpeissa painottui puolestaan kieltenopettajakunnan yhteistyö ammattiaineiden opettajien kanssa omassa ammattikorkeakoulussa, joskin osa kieltenopettajista toivoi senhetkistä kiinteämpää yhteistyötä myös kieltenopettajien kesken. Kieltenopettajat toivat kehittämistarpeissa esiin senhetkistä kiinteämmän yhteistyön ja verkostoitumisen myös työelämän edustajien, yliopistojen ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen kanssa. (Ks. taulukko 14.)

Taulukko 14. Kieltenopettajien kokemuksia ammattikorkeakoulujen kieltenopetukseen liittyvästä yhteistyöstä ja verkostoitumisesta kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuutena ja kehittämistarpeena.

III Ammattikorkeakoulujen kieltenopetukseen liittyvä yhteistyö ja verkostoituminen	
Aineistolainauksia opettajien kuvauksista koskien teemaan liittyviä kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuuksia ja kehittämistarpeita omassa ammattikorkeakoulussaan.	
Vahvuudet	Kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Yhteistyö eri kieltenopettajien välillä toimii erinomaisesti; vaihtelemme materiaaleja, tenttejä ja ideoita. Suunnittelemme yhdessä vaikka toimmimme eri toimipisteissä.</i> • <i>Toimiva ja aktiivinen kieltenopettajien työryhmä, jonka tulokset näkyvät yhtenäisinä pedagogisina periaatteina ja yhdessä luotuna ja kirjattuina käytänteinä sekä sisäisenä, yhdessä toteutettuna jatkuvana kouluttautumisena.</i> • <i>Kielten ja viestinnän tiimi kokoontuu säännöllisesti ja pyrimme kehittämään opetusta ja itseämmekin par-</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Yhteistyö eri kieltenopettajien välillä!</i> • <i>Lisäksi olisi hyvä saada työnantajan tabolta mahdollisuus kieltenopettajien säännöllisiin tapaamisiin, jotta kehittäminen etenisi säännöllisesti.</i> • <i>Yhteistyön lisääminen ammattiaineiden opettajien kanssa.</i> • <i>Lisää yhteistyötä ammattiaineiden opettajien kanssa, eli opintojaksosen integrointia, uusia opetusmenetelmiä käyttöön.</i> • <i>Lisää yhteistyötä ja yhtenäisyyttä yliopiston suuntaan.</i> • <i>Yhteistyö niin toisen asteen kuin yliopis-</i>

<p><i>baalla mahdollisella tavalla. X:n panosta ei voi kyllin korostaa. Hän on saanut hajasijoitetut yksiköt toimimaan yhdessä.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Hyvin toimiva yhteistyö eri koulutusalojen ja koulutusohjelmien sekä eri kielten opettajien välillä mielestäni tasalaatuistaa meillä kieltenopetusta. Kokoontumme työskentelemään kaikki yhdessä ja kieliryhmittäin useita kertoja vuodessa.</i> • <i>Yhteistoiminta ja keskustelu kollegoiden kanssa on bedelmällistä. Uusiin hankkeisiin ja tutkimukseen lähdetään aktiivisesti mukaan.</i> • <i>Yhteistyö: paljon eri mahdollisuuksia projekteihin ja muuhun kehittämiseen.</i> • <i>Kieltenopettajilla on osalla kiinteitä, toimivia työelämäsubteita.</i> 	<p><i>ton kanssa.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Lisää työelämäyhteistyötä ja itseohjautuvaa opiskelua. Lisää yksiköiden välistä ja kansallista/kansainvälistä yhteistyötä. Lisää tutkimusyhteistyötä ja hanke-toimintaa.</i> • <i>Elinkeinoyhteyksien laajempi hyödyntäminen.</i> • <i>Sekä opettajien työelämäjaksot tai muu yhteistyö elinkeino- tai työelämän kanssa.</i>
--	---

IV Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen ulkoiset puitteet

Tämän teeman alle olemme sijoittaneet ne kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuudet ja kehittämistarpeet, jotka opettajat näyttivät kokevan kieltenopetuksen käytäntöihin yhteisiä ja yhtenäistäviä kehystekijöitä luovina ja tukevinä niin oman ammattikorkeakoulunsa sisällä kuin valtakunnallisesti eri ammattikorkeakoulujen välillä. Olemme jakaneet teeman kolmeen alakategoriaan:

1. organisaatio- ja työsuhderakenne, jonka puitteissa kieltenopetusta koordinoidaan ja toteutetaan
2. yhteiset periaatteet, joilla kieltenopetuksen käytäntöjä linjataan
3. resursointi kieltenopetuksen järjestämiseen

1. Organisaatio- ja työsuhterakenne, jonka puitteissa kieltenopetusta koordinoidaan ja toteutetaan

Mielekäs organisaatorakenne ja työsuhteiden selkeyttäminen kieltenopetuksen koordinoimiseksi ja toteuttamiseksi tulivat esiin kieltenopettajien kokemissa oman ammattikorkeakoulunsa kieltenopetuksen vahvuuksissa ja kehittämistarpeissa. Opettajat kokivat merkitykselliseksi kieltenopetuksen käytäntöjen sujumiselle kieltenopetuksen koordinoimista ja toteuttamisesta selkeästi vastuuta kantavan organisaation olemassaolon tai kielistä vastaavan henkilön nimeämisen. Työsuhteiden osalta opettajat kokivat tärkeäksi kieltenopettajien pysyvät työsuhteet tuntiopettajuuksien sijaan. (Ks. taulukko 15.)

2. Yhteiset periaatteet, joilla kieltenopetuksen käytäntöjä linjataan

Yhteiset periaatteet ja linjaukset sekä tehtyihin linjauksiin sitoutuminen olivat opettajien kuvaamissa kokemuksissa näkyvissä sekä oman ammattikorkeakoulun vahvuuksissa että kehittämistarpeissa. Erityisesti ARENEn käytäntösuositukset yleensä tai niihin sisältyneet yksittäiset käytännöt tulivat esiin opettajien kuvauksissa sekä vahvuutena että kehittämistarpeena. Kehittämistarpeissa opettajat painottivat käytäntöjen yhdenmukaisuutta koko ammattikorkeakoulussa ja kieltenopetuksen strategiانتyön konkretisointia. (Ks. taulukko 16.)

3. Resursointi kieltenopetuksen järjestämiseen

Kieltenopettajien kokemat vahvuudet ja toisaalta myös kehittämistarpeet kieltenopetuksen järjestämiseen käytettävissä resursoinnissa konkretisoituivat opettajien jokapäiväisen työn kehystekijöissä, mm. monipuolinen kurssitarjonta, kontaktiopetuksen määrä, ryhmäkoot, kieltenopetuksen tilat, välineet ja materiaalit. Kehittämistarpeiden kuvauksissa näkyi opettajien huoli resursoinnin riittävydestä heikkojen opiskelijoiden kielitaidon kehittymisen tukemiseksi ja asetuksessa (352/2003) vaadittavan kielitaidon saavuttamiseksi. (Ks. taulukko 17.)

Taulukko 15. Kieltenopettajien kokemuksia ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen organisaatio- ja työsuhderakenteesta kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuutena ja kehittämistarpeena.

IV	
1 Ammattikorkeakoulujen kieltenopetusta yhtenäistävä organisaatio- ja työsuhderakenne	
Aineistolainauksia opettajien kuvauksista koskien teemaan liittyviä kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuuksia ja kehittämistarpeita omassa ammattikorkeakoulussaan.	
Vahvuudet	Kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kielikoulutuskeskusmalli on erittäin toimiva, uskoakseni Suomen paras!</i> • <i>Kielikeskuksen toiminta lähtenyt liikkeelle ja toiminta on yhtenäistymässä.</i> • <i>Kieltenopetuksen/kieltenopettajien keskittäminen/keskittyminen tiettyyn rakennukseen/tilaan.</i> • <i>On valittu kielten (myös suomi) vastaavat opet, joilla on vastuu omasta kielestään ja sen asioiden esilletulosta ja mahdollisesta kehittämisestä sekä tiedotuksesta ainekollegoille, osastonjohtaja hoitaa viime kädessä paperityön ja vastuunoton kaikesta kieliin liittyvästä.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Sekavan ja useille sektoreille kuuluvan kieltenopetuksen saaminen samantalon alle siten, että se edelleen palvelee ammatillista osaamista ja tuottaa ammatillista lisäarvoa.</i> • <i>Kielenopetus organisoimatta, siinä haastetta.</i> • <i>Muittenkin kuin ruotsin kielen tiimin toiminta pitäisi saada viralliseksi. Opetustuntien koordinoitua (=ettei tarvitsisi tehdä lyhennettyä ja samalla otetaan taloon uutta porukkaa...)</i> • <i>Kokonaisvastuu kieltenopetuksesta jollekin tabolle, henkilölle tai tiimille.</i> • <i>Kielistä vastaava henkilö pitäisi olla olemassa joka ajaisi meidän asiaamme.</i> • <i>Virkarakenteen kehittäminen: sivotoimisuuksista päätoimisuuksiin...</i>

Taulukko 16. Kieltenopettajien kokemuksia ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen yhteisistä linjauksista kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuutena ja kehittämistarpeena.

IV	
2 Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen yhteiset linjaukset	
Aineistolainauksia opettajien kuvauksista koskien teemaan liittyviä kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuuksia ja kehittämistarpeita omassa ammattikorkeakoulussaan.	
Vahvuudet	Kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Yleiset suositukset lähes kokonaan käytössä eli perusasiat siltä osin kunnossa.</i> • <i>Useimmat ARENEN suosituksista ovat käytössä erittäin hyvin ja ehkä loputkin, en vain välttämättä tiedä. Kielikeskuksen toiminta on lähtenyt liikkeelle ja toiminta on yhtenäistymässä. Kieltenopetus on saanut näkyvyyttä.</i> • <i>Kieltenopetuksen suositusten noudattaminen ja sitä kautta johdonmukaisuus opetustyössä.</i> • <i>Yhteiset pelisäännöt ovat selkeät.</i> • <i>Pääosin käytänteet kokonaisuutena hyvällä tolalla, mm. tasotestaus, valmentavat opinnot, vähimmäisopintomäärät, korvaavuudet jne. Nämä olivat suurelta osin kunnossa jo ennen käytänteiden julkaisua.</i> • <i>Ruusuja saavat informointi lainsäädännöstä, suosituksista ja uusista trendeistä, sekä esimiehen kyky hyvään tiedonkulkuun ja kannustavuus akateemiseen täydennyskoulutukseen.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Tietty asiat / käytänteet vaativat yhtenäistämistä.</i> • <i>Yhtenäistää ensinnäkin nämä käytänteet koko amk:ssa ja saada kaikki sitoutumaan niihin!</i> • <i>Mielestäni meidän kehittämistarpeitamme ovat oman AMK:n eri koulutusalojen käytänteiden yhdenmukaistaminen.</i> • <i>Koko amk:n strategiaproessin jalkautuksen edetessä myös kieltenopetuksen strategian mukainen kehittäminen kautta koko amk:n on tärkeä seikka.</i> • <i>Eri toimialojen yhteisten käytänteiden laatiminen, kielten ja viestinnän opetuksen strategia.</i> • <i>Strategia, toimintamalli, niiden tekeminen ja jalkauttaminen!</i> • <i>Laitosten välinen yhteistyö ja käytänteiden yhdistäminen on meillä tärkein tavoite. Käytännöt ovat kirjavia eikä yhtenäisyydestä vielä tietoakaan!</i>

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Meillä on valmentavat lähtötasoteineen, ei ole liian isoja ryhmiä, ja kielenopetus on suurin piirtein saatu bajautetuksi koko opiskelujalle.</i> • <i>Valmentavat opinnot toimivat hyvin joka yksikössä. Opintoryhmien maksimikoko on rajattu 20:een. Korvaavuudet, hyväksilukeminen toimii. Venäjää ja useita Euroopan valtakielii voi opiskella vapaavilintaisina useissa yksiköissä.</i> • <i>Kielitarjotin on monipuolinen, nimenomaan uusien alkeiden lähtvien kielten osalta. Opiskelija pystyy suorittamaan saman lukukauden aikana 9 opintopistettä esimerkiksi saksassa.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Yhteiset kriteerit ja opettajat noudattamaan niitä!</i> • <i>Yhteistyötä vielä eri koulutusohjelmien ja toimialojen kesken, jottei yhteisistä käytänteistä livettä.</i> • <i>Opintojen vertailtavuutta muiden ammattikorkeakoulujen kieliopintojen kanssa.</i> • <i>Opintojen sijoittamisessa tasaisesti. Valmentavat eivät saisi olla samaan aikaan pakollisten opintojaksujen kanssa, vaan ennen.</i> • <i>... myös tavoitetasoja pitäisi arvioida uudelleen. Suurelle osalle ne ovat valmennuksesta huolimatta liian korkealla.</i> • <i>On oltava selkeät ohjeet siitä, milloin kielenopettaja voi omaatuntoaan veyntämättä omalla arvioinnillaan "estää" opiskelijaa valmistumasta, eli – mitä pitää AMK –insinööriin esim. englannista osata – monet opiskelijat eivät yksinkertaisesti pysty A2 tasoa ylittämään.</i> • <i>Harvinaisten kielten sijoittaminen niin, että opiskelijoilla on aidosti mahdollisuus osallistua.</i>
--	---

Taulukko 17. Kieltenopettajien kokemuksia ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen resursoinnista kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuutena ja kehittämistarpeena.

IV	
3 Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen resursointi	
Aineistolainauksia opettajien kuvauksista koskien teemaan liittyviä kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuuksia ja kehittämistarpeita omassa ammattikorkeakoulussaan.	
Vahvuudet	Kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Mielestäni X:n ensimmäisen opintojakson lähiopetuksen resursointi (=valmentava opetus on ympäty sitä tarvitseville ko opintojakson sisään, läbitunteja enemmän, eteneminen hitaampaa) on onnistunut.</i> • <i>... Opintovälikomäärät ovat riittävät tarvittavien asiakokonaisuuksien opettamiseen.</i> • <i>Kieltenopetuksen järjestelyt ja mahdollisuudet suurilta osin hyvässä kunnossa. Ryhmäkoot pienet, lähiopetus määriteltä, valinnaisia kieliä tarjolla.</i> • <i>Tarpeeksi pienet opetusryhmät.</i> • <i>Opintoryhmien maksimikoko on rajattu 20:een.</i> • <i>Meillä luokat on jaettu kahtia kielistudiotunneilla. Se on hienoa!</i> • <i>Tarjontaa eri kielistä riittävästi.</i> • <i>Valinnaisten kielten määrä on aika hyvä.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kieltenopettajien resurssit ajettu niin alas, että työ muuttuu yhä stressaavammaksi. Teen 80% kokonaistyömäärästä (1300h/v), mikä on juuri ja juuri hoidettavissa laadukkaasti. Jos on 100% työmäärä, laadusta joutuu väkisin tinkiä. 2) Eri koulutusohjelmien kieltenopettajat ja -opiskelijat ovat eriarvoisessa asemassa koska resursointikäytännöt ovat hyvin erilaisia.</i> • <i>Opetan tällä hetkellä suomea toisena kielenä (aiemmin myös ruotsia) ja jonkinlaisia resursseja pitäisi olla lisääntyvän ulkomaalaisten määrän vuoksi.</i> • <i>Nyt kun kielitodistusmerkinnät ovat käytössä, riittävien resurssien takaaminen ruotsin opintoihin.</i> • <i>Lähiopetusta tulisi lisätä.</i> • <i>Koulutusohjelmien olisi ehkä annettava enemmän resursseja (läbitunteja) kieltenopetuksen käyttöön.</i> • <i>Lisää valinnaisia kieliä tarjolle (nyt vain saksa)! Ei supisteta kursseja rahapulan takia! Saksaan jatkoryhmä</i>

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Meillä on hyvät ja uudenaikaiset opetustilat.</i> • <i>... on kielistudiot, on kohtuullisesti ihan hyvää materiaalia.</i> 	<p><i>lukiossa lukeneille!</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Pienemmät ryhmäkoot, nykyisellään 40 opiskelijaa, erityisesti verkkokursseilla saisi olla max 20 opiskelijaa.</i> • <i>Myös muiden kielten kuin englannin opetukseen pitää panostaa. Kielitaitomme on tulossa erittäin suppeaksi.</i> • <i>Enemmän valinnanvaraa heikon kieli- taidon omaaville. Jotkut opet päästävät armosta läpi, kun opiskelijan valmistuminen on siitä kiinni. Pitäisi tarjota vaikka alkeista lähtevää opetusta tai velvoitettava opiskelija iltakouluun. Pitäisi vaatia, että armosta ei päästetä läpi.</i> • <i>Todella heikkojen opiskelijoiden kieliohjelmien tukeminen.</i> • <i>Tilamme ovat aika huonot kielten tarpeita ajatellen.</i> • <i>Fyysiset puitteet ja laitteet.</i>
---	---

V Ammattikorkeakoulun kieltenopettajien ammatillinen osaaminen ja sen kehittäminen

Kieltenopettajat toivat esiin oman ammattikorkeakoulunsa kieltenopetuksen sekä vahvuuksissa että kehittämistarpeissa opettajien ammatillisen osaamisen ja mahdollisuudet työssä tarvittavan ammatillisen osaamisen kehittämiseen. Vahvuutena monet opettajat toivat esiin kieltenopettajien monipuolisen ja syvällisen ammatillisen osaamisen ja hyvät mahdollisuudet kehittää osaamistaan muun muassa täydennys- ja jatkokoulutuksen avulla. Joidenkin opettajien kokemuksissa sama teema näkyi kehittämistarpeena: he kokivat, että kieltenopettajilla tulisi olla

senhetkistä paremmat mahdollisuudet kehittää ammatillista osaamistaan ja saada siihen tukea ja kannustusta työnantajan taholta.

Taulukko 18. Kieltenopettajien kokemuksia ammattikorkeakoulun kieltenopettajien ammatillisesta osaamisesta ja sen kehittämisestä kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuutena ja kehittämistarpeena.

Ammattikorkeakoulun kieltenopettajien ammatillinen osaaminen ja sen kehittäminen	
Aineistolainauksia opettajien kuvauksista koskien teemaan liittyviä kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuuksia ja kehittämistarpeita omassa ammattikorkeakoulussaan.	
Vahvuudet	Kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kieltenopettajat ovat ammattitaitoisia ja pysyvät ajan hermolla.</i> • <i>Hyvät ja pätevät kieltenopettajat</i> • <i>Yksittäisten/Eräiden opettajien (yliveritaiset) pedagogiset taidot ja henkilökohtaiset kyvyt & yhteistyökyky.</i> • <i>Toimiva ja aktiivinen kieltenopettajien työryhmä, jonka tulokset näkyvät yhteisinä pedagogisina periaatteina ja yhdessä luotuina ja kirjattuina käytänteinä sekä sisäisenä, yhdessä toteutettuna jatkuvana kouluttautumisena.</i> • <i>Hyvät koulutusmahdollisuudet opettajille.</i> • <i>Opettajille on järjestetty mahdollisuuksia jatkokoulutukseen.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Väemmän opetusta/opettaja, ja enemmän tutkimiseen ja oman ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen resursseja.</i> • <i>Vieraskielisissä koulutusohjelmissa: Opettajien englannin taidon tason varmentaminen ja kehittäminen.</i> • <i>Vanhemman opettajapolven atk-taitojen parantaminen; kieltenopettajien oman ammatillisen kasvun tukeminen (ulkomaanjaksot; työpaikkaoharjoittelu; tutkimuksen tukeminen).</i> • <i>Opettajilla tulisi olla joka vuosi mahdollisuus päivittää oman alansa kielitietoutta ilman, että sitä tarvitsee erityisesti perustella yksikönjohtajalle tmv. henkilölle.</i> • <i>Opettajien jatkokoulutus.</i>

6 TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELUA JA POHDINTAA

Raportoimme tutkimustulostemme tarkastelun ja pohdinnan pohjautuen tutkimustehtäviin: suositusten vastaanotto ammattikorkeakouluissa, suositusten toteutuminen ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen arjessa sekä ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen vahvuudet ja kehittämistarpeet. Aloitamme tutkimustulosten tarkastelun ja pohdinnan erään kielenopettajan tekstillä, jossa pohdinnan kohteena ovat kielenopetuksen käytäntösuositukset ja jonka katsomme johdattavan lukijan aihealueen teemoihin.

Käytäntösuositukset luovat hyvän yleisen työpohjan. Yhtenäisen pohjan rinnalla korostaisin vahvasti samaan aikaan sitä, että amk-kentässä kielenopetuksessa etsitään ratkaisuja, joilla voidaan saavuttaa yksittäisen alan tai koulutusohjelman kannalta parhaat mahdolliset tulokset: osaava uusi ammattilainen, jolla on hyvät kielelliset valmiudet toimia oman alansa tehtävissä työelämää bedelmällisesti palvelevalla tavalla. Näiltä osin peräänkuulutan kielten ja muiden aineiden mahdollisimman läheistä rinnakkaiseloa. Amk-opetuksen (niin kielten kuin muidenkin aineiden osalta) pohjana pitäisi olla pysyvä tutkiva asenne, jonka taustalla ovat aktiiviset työelämäyhteydet ja niiden kautta saatavat tiedot osaamistarpeista ja niiden muutoksista; jatkuva opetuksen laadun ja vaikuttavuuden seuranta; pysyväluonteinen opettajien pohtiva asenne omaan työhönsä, jne. Käytäntösuositukset siis

keskittyvät olennaisiin yleisiin seikoihin, mutta samaan aikaan pidän ensiarvoisen tärkeänä alaspesifiä ajattelua kehittämisen pohjana. (K)

6.1 Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytännösuositukset ja niiden hyödyntäminen

Suosittelujen vastaanotto ammattikorkeakouluissa

ARENE:n antamat suositukset kieltenopetuksen käytännöiksi ammattikorkeakouluissa ovat tässä raportissa kuvattujen tulosten mukaan selkeästi toimineet tukena kieltenopetuksen kehittämistyössä ammattikorkeakouluissa erityisesti rehtoreiden ja myös useimpien kieltenopettajien mielestä. Näin siitäkin huolimatta, että osa suosituksista oli ollut ainakin joiltakin osilta käytössä joissakin ammattikorkeakouluissa ja niiden yksiköissä jo ennen suositusten antamista. Tietoisuus ARENE:n antamista suosituksista ei kuitenkaan mitään ilmeisimmin vielä ollut saavuttanut koko ammattikorkeakoulu yhteisöä, ei edes kaikkia kieltenopettajia – noin 10 % kyselyyn vastanneista kieltenopettajista ei oman arvionsa mukaan tuntenut käytännösuosituksia keväällä 2006. Suositusten käyttöönottoa ajatellen ei riitä, että kieltenopettajat ovat tietoisia käytännösuosituksista, vaan keskeisempää on, että ammattikorkeakoulun johto ja koulutusjohtajat tuntevat suositusten sisällön sekä ovat valmiita sitoutumaan niiden soveltamiseen omassa ammattikorkeakoulussaan. Monet suosituksista ovat sisällöltään sellaisia, että niiden toteuttamiseen tarvitaan johdon tuki sekä asenteellisella tasolla että konkreettisten toimien, esimerkiksi resurssien tarjoamisen tasolla.

Suosittelujen merkitys kieltenopetuksen käytäntöjen linjaajana on mitään ilmeisimmin ollut eri ammattikorkeakouluissa kovin erilainen: joissain ammattikorkeakouluissa suositusten kuvaamat käytännöt ovat olleet vähintään suositusten mukaisesti jo ennen suosituksia, joissakin ammattikorkeakouluissa ne eivät toteutuneet vielä keväällä 2006, reilu puoli vuotta ajankohdasta, josta lähtien suositusten mukaiset käytännöt oli esitetty otettavaksi käyttöön.

Suhtautuminen suosituksiin näytti olleen kovin erilaista eri kieltenopettajien työskentely-ympäristöissä, joissakin ammattikorkeakouluissa suosituksista ei oltu edes keskusteltu, kun taas joissakin ammattikorkeakouluissa suositukset oli otettu aktiivisen tarkastelun ja työstämisen kohteeksi. Vaihtelua suositusten vastaanotossa ei opettajien kuvaus-

ten mukaan ollut vain ammattikorkeakoulujen välillä, vaan myös ammattikorkeakoulujen sisällä koulutusohjelmien välillä. Kun suositusten soveltamiselle ei oltu aina löydetty yhtenäistä soveltamis- ja hyödyntämistapaa edes yksittäisen ammattikorkeakoulun sisällä, tuntuu suositusten varsinaisen tavoitteen eli valtakunnallisen vertailtavuuden saavuttaminen siitä näkökulmasta vielä varsin kaukaiselta tavoitteelta. Toisaalta tulokset osoittivat, että suositusten koettiin olleen monin tavoin hyödyksi kieltenopetuksen kehittämisessä ja niin rehtorit kuin kieltenopettajat pitivät suositusten antamista jatkossakin hyvänä asiana juuri yhtenäistämisen ja vertailukelpoisuuden saavuttamiseksi.

Suosituksen toteutuminen ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen arjessa

Suositus todistusmerkinnöistä

Yksittäisistä käytäntösuosituksista, suositus todistusmerkinnöistä ja ruotsin kielen arvosanan merkitsemisestä tutkintotodistukseen näyttää kieltenopettajien vastausten mukaan otetun laajalti käyttöön. Kuitenkaan lähes puolet kieltenopettajista ei tuntenut oman ammattikorkeakoulunsa käytäntöjä kyseisen suosituksen sisältöjen osalta. Tämän selittää luontevasti se, että opintotoimistot ovat yleensä vastuussa todistusten kirjoittamisesta. Todennäköistä lienee, että ruotsinkielenopettajat ovat kieltenopettajista tietoisimpia kyseisestä suosituksesta, koska ruotsin suullisen arvosanan merkitseminen tutkintotodistuksiin on uusi käytäntö ja he ovat näin ollen mitä todennäköisimmin olleet asian kanssa tekemisissä varsin tuoreesti. Suullisen kielitaidon arvioinnin kehittäminen kuuluu myös ajankohtaisiin kieltenopetuksen haasteisiin, koska ruotsin kielestä annetaan syksyllä 2007 opintonsa aloittaneille opiskelijoille arvosana myös suullisesta kielitaidosta (ks. Elsinen & Juurakko 2006).

Suositus strategiasta

Kieltenopetuksen strategiatyöhön oli paneuduttu useissa ammattikorkeakouluissa jo ennen suositusten tuloa. Suositukset ovat todennäköisesti vauhdittaneet kieltenopetuksen strategian laatimista, koska lähes 80 % kieltenopettajista ilmoitti, että ammattikorkeakoulussa oli keväällä

2006 kielenopetuksen strategia tai se oli valmisteilla. Useat ammattikorkeakoulut painottavat missioissaan ja visioissaan kansainvälisyyttä, mm. yhteyksiä Suomen ulkopuolisiin oppilaitoksiin, englanniksi toteutettua opetusta ja kansainvälistä vaihtoa (ks. mm. Löfström ym. 2002), vaikkakaan kielenopetus ei yleensä korostu ammattikorkeakoulujen kokonaisstrategiassa yksittäisen toiminnan alueena. Olisikin tärkeää, että kielenopetuksen strategia kytkeytyisi luontevasti ammattikorkeakoulun kokonaisstrategiaan, jolloin kielen strategia toimisi aidosti kielenopetuksen kehittämistyön suunnan näyttäjänä ammattikorkeakoulun kokonaisstrategian linjausten mukaisesti.

Suositus liittyen kieliin, sisäänottoon ja lähtötasokokeisiin

Kielitaidon lähtötasotestaus ammattikorkeakouluopintojen alussa on otettu tämän aineiston kuvauksista päätellen laajalti käyttöön ammattikorkeakouluissa, mikä onkin välttämätöntä huomioiden se tosiseikka, että noin 30 % ammattikorkeakoulun opiskelijoista tulee toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta, jossa kieliopintoja on tarjolla merkittävästi vähemmän kuin lukiossa. Itse laadittujen lähtötasotestien lisäksi joissakin ammattikorkeakouluissa on otettu käyttöön tietokonepohjainen Dialang-testi, jossa kuka tahansa voi internetin kautta testata kielitaitoaan 14 eurooppalaisessa kielessä. Dialang antaa myös palautetta testattavan kielitaidon vahvuuksista ja heikkouksista. Dialang-hanke toteutettiin vuosina 1996–2004 EU:n Socrates (Lingua) – ohjelman toimiessa sen pääasiallisena rahoittajana (ks. DIALANG). Dialangin käyttöönoton etuna olisi, että ammattikorkeakoulujen lähtötasotestien tulokset olisivat yhteismitallisia ja vertailtavissa olevia. Satakunnan ammattikorkeakoulussa on testattu aloittavat opiskelijat Dialang-testeillä jo usean vuoden ajan (Jaatinen 2005). Ammattikorkeakoulut järjestävät valmentavia opintoja lähtötasotestissä heikosti suoriutuneille opiskelijoille (lähes 90% kyselyyn vastanneista kielenopettajista ilmoitti näin). Tuntuisi luonteelta, että valmentavien opintojaksojen laajuus olisi sama kaikissa yksittäisen ammattikorkeakoulun yksiköissä, mutta kielenopettajien vastausten perusteella koulutusohjelmien välillä on eroavaisuuksia.

Suositus opintoviikkojen kertymisestä valmentavista opinnoista

Opiskelijat saavat valmentavista kieliopinnoista useimmiten opintopisteet vapaasti valittaviin opintoihin (77 % kielenopettajista vastasi näin). Tämä onkin luontevaa, koska opiskelijoiden opintotuen kertyminen on riippuvainen suoritetuista opinnoista. Lisäksi opintoviikkojen kertyminen todennäköisesti lisää opiskelijoiden motivaatiota suorittaa valmentavia kieliopintoja.

Suositus minimiopinoviikkomäärästä

Kieliopintojen minimilaaajuudet ovat pääosin (86 % kielenopettajista ilmoitti näin) suositusten mukaisia eli 3 opintopistettä vieraassa kielessä, toisessa kotimaisessa kielessä sekä suomen/ruotsin kielessä ja viestinnässä. Suuri joukko kielenopettajista ei kuitenkaan tiedä, järjestetäänkö vieraskielisille opiskelijoille muita kieliopintoja, jos heidät vapautetaan toisen kotimaisen kielen opetuksesta. Koska vapautukset koskevat enimmäkseen vieraskielisissä koulutusohjelmissa opiskelevia opiskelijoita, se selittänee, etteivät opettajat, jotka eivät opeta kyseisissä koulutusohjelmissa, tiedä koulutusohjelmien käytäntöjä vapautusten suhteen.

Suositus kieliopintojen sijoittumisesta mielekkäästi ammattialan kielen ja osaamistason kannalta

Ammattikielen opintojen ajallinen sijoittuminen, siihen liittyvät ongelmat ja pohdinta siitä, miten kieliopinnot olisi mielekästä sijoittaa on kansainvälisestikin erityisalojen kielenopetuksen alueella tuttu pohdintateema (Robinson 1991, Kantelinen & Varhimo 2000). Koska kieliopintojen määrä on erilainen eri koulutusohjelmissa, kieliopintojen ajallinen sijoittaminen vaihtelee koulutusohjelmittain. Opinnot olisi mielekästä jakaa opiskelijan koko opiskeluajalle, mutta monesti jo kieliopintojen vähäinen määrä suhteessa opintojen kokonaislaajuuteen on esteenä: kieliopintoja ei riitä jaettavaksi useammalle vuodelle (esim. Kantelinen & Heiskanen 2004). Kieliopinnot eivät kielenopettajien mukaan suurimmaksi osaksi toteudu suosituksen mukaisesti niin, että ammattialan kieliopintoja sijoitettaisiin myös opintojen keski- ja loppuvaiheeseen. Valmentavia opintojakaan ei aina sijoiteta ennen varsinaisia kieliopintoja. Valmentavien opintojen järjestäminen samanaikaisesti varsinaisten kieliopintojen kanssa tai jopa niiden jälkeen ei ole tarkoi-

tuksenmukainen ratkaisu, onhan valmentavien opintojen tarkoitus tukea ja edistää opiskelijan selviytymistä ja menestymistä varsinaisissa kielio-pinnoissa.

Suositus opintojen hyväksi lukemisesta eri tapauksissa

Suositus opintojen hyväksi lukemisesta koskien vastaavan ammattialan kielio-pintoja toisessa ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa ja opintojen täydentämistä oli otettu käyttöön suureksi osaksi jo ennen suositus-tuloa. Tilanne kielio-pintojen hyväksi lukemisen suhteen tulee kuitenkin muuttumaan, kun ja jos laki aiemmin hankitun osaamisen tun-nustamisesta hyväksytään (Aiemmin hankitun osaamisen tunnustami-nen korkeakouluissa 2007). Esitetyn lain lähtökohtana on, että aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen kattaa aiemmin suoritettujen opin-tojen, aiemmin hankitun osaamisen ja muualla kuin muodollisessa kou-lutuksessa (mm. työkokemus, ulkomailla työskentely) hankitun osaa-misen tunnistamisen ja tunnustamisen, ei siis pelkästään ammattikorkea-koulussa tai yliopistossa hankittua osaamista. Aiemmin hankitun osaa-misen tunnistaminen ja tunnustaminen perustuu ajatukseen siitä, että vain opiskelijan osaaminen on tärkeää, riippumatta siitä, missä ja miten osaaminen on hankittu. Tämä puolestaan on linjassa Eurooppalaisen viitekehyksen (EVK 2003) suhtautumiseen formaaliin ja informaaliin kielenoppimiseen yhtä arvokkaina. Koulutuksen päällekkäisyyksien välttäminen säästää inhimillisiä ja taloudellisia resursseja. Aiemmin han-kitun osaamisen tunnustaminen nähdään tärkeänä keinona myös opin-toaikojen lyhentämiseksi. Olisikin tärkeää, että ammattikorkeakouluihin kehitettäisiin yhtäläiset vertailukelpoiset menetelmät aiemmin hankitun kieli- ja viestintäosaamisen tunnistamiseksi ja tunnustamiseksi.

Suositus vapaasti valittavista kielio-pinnoista

Vapaasti valittavien kielio-pintojen tasavertainen tarjonta opiskelijoille oli opettajien vastausten mukaan hieman heikentynyt verrattuna tilantee-seen ennen suositusten antamista. Vaikka ammattikorkeakouluilla olisi-kin hyvää tahtoa tarjota vapaasti valittavia opintoja tasavertaisesti kaikil-le opiskelijoille, tilannetta vaikeuttaa mm. ammattikorkeakoulujen yk-sikköjen sijainti eri paikkakunnilla. Vapaasti valittavien kielio-pintojen suppea tarjonta ei kuitenkaan edistä monikielisyyttä, jota painotetaan

mm. Kielikoulutuspoliittisen projektin KIEPON loppuraportissa (Pyykö ym. 2007), jonka suosituksen mukaan kielikeskusten ja ammattikorkeakoulujen perustehtävänä tulee olla monipuolisen kielivalikoiman tarjoaminen. Myös Koulutus ja tutkimus 2007–2012 –luonnoksessa (KESU) todetaan, että korkeakouluissa tulee turvata vähemmän opiskeltujen kielten tarjonta.

Vaikka kielenopettajien vastaukset käytäntösuositusten käytönotosta osoittavatkin, että suosituksia ei kaikilta osin ole vielä toteutettu ammattikorkeakouluissa, sekä kielenopettajat että rehtorit halusivat käytäntösuosituksia jatkossakin. Vaikka kaikkia käytäntösuosituksia ei olekaan toteutettu, sekä kielenopettajat että rehtorit arvioivat kielenopetuksen tasalaatuisuutta ja kansallista vertailtavuutta suurimmaksi osaksi arvosanalla hyvä. Samoin suurin osa kielenopettajista ja rehtoreista piti kielenopetuksen laatua omassa ammattikorkeakoulussaan korkeatasoisena tai hyvänä.

6.2 Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen vahvuudet ja kehittämistarpeet

ARENE:n kielenopetuksen suositusten käyttöönoton ohella kartoitimme ammattikorkeakoulujen kielenopettajien kokemuksia ajankohdaisista kielenopetuksen käytäntöjen vahvuuksista ja kehittämistarpeista keväällä 2006. Tarkastelumme lähtökohtana oli löytää tietoa tukemaan kielenopetuksen kehittämistyön mielekästä suuntaamista niin ammattikorkeakoulujen sisäisessä kuin valtakunnallisessakin laatutyössä. Tämän päämäärän kannalta näimme mielekkääksi luokitella yksittäiset kielenopettajien kuvaukset kokemistaan kielenopetuksen vahvuuksista ja kehittämistarpeista seuraaviin viiteen yleisemmän tason teemaan: 1) Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen ammatillinen suuntautuneisuus (LSP-/VOLL-perusta), 2) ammattikorkeakouluyhteisön asenne ja arvostus kielenopetusta kohtaan, 3) ammattikorkeakoulujen kielenopetukseen liittyvä yhteistyö ja verkostoituminen, 4) ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen ulkoiset puitteet: a) organisaatio- ja työsuhderyenne, b) yhteiset periaatteet, c) resursointi ja 5) ammattikorkeakoulun kielenopettajien ammatillinen osaaminen ja sen kehittäminen (ks. luku 5.7).

Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen ammatillinen suuntautuneisuus (LSP-/VOLL-perusta)

Kielenopettajat kokivat *kielenopetuksen ammatillisen suuntautuneisuuden (LSP/VOLL)* omassa ammattikorkeakoulussaan pääasiassa kielenopetuksen vahvuutena. Kieliopinnoilla oli ammattialaorientoitunut käytännönläheinen työelämään valmentava tavoite ja lähtökohta, kuten ammattikorkeakouluasetus kieliopinnoista edellyttääkin (352/2003). Työelämään valmentavalla kielenopetuksella on kiinteä yhteys ammattialaan. Kielenopettaja tarvitsee alakohtaista asiantuntemusta ja tietoa työelämän kielenkäyttötilanteista pystyäkseen muodostamaan kokonaisvaltaisen näkemyksen ammattialan kieli- ja viestintätaidoista (Huhta ym. 2006, 40–42). Pääpaino työelämään valmentavassa kielenopetuksessa on kommunikatiivisessa kielitaidossa, jossa suullisella kommunikoinnilla

on tärkeä rooli (ks. mm. Huhta 1999, Penttinen 2002, Sjöberg 2002, Airola & Piironen 2005). Toisaalta kieltenopettajat kokivat ammatillisesti painottuneen alakohtaisuuden myös ajankohtaisena kieltenopetuksen kehittämistarpeena, mikä osoittaa, että ammattialakohtaiset kielioinnit eivät toteudu kaikissa ammattikorkeakouluissa ja/tai kaikissa koulutusohjelmissa kieltenopettajien kokemusten mukaan tarpeellisessa ja mielekkäässä määrin ja/tai tavalla. Joissakin ammattikorkeakouluissa kieltenopetuksen ammatillinen suuntautuneisuus ja alakohtaisuus jäivät käytännössä toteutumatta, koska eri koulutusohjelmien opiskelijat opiskelevat samassa ryhmässä (ks. Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kielten- ja viestinnänopetuksen arviointi- ja kehittämishanke 2005-6).

Kieltenopetuksen ammatillisen suuntautumisen toteuttaminen ammattikorkeakouluopinnoissa tarjoaa kiinnostavia pedagogisia haasteita opettajille; ei pelkästään kieltenopettajille vaan myös ammattiaineiden opettajille. Kieltenopettajien kuvaukset ammattikorkeakoulunsa kieltenopetuksen vahvuuksista ja kehittämistarpeista osoittivat, että ammatillisesti suuntautuneen kieltenopetuksen toteuttamisessa kielioinnit integrointi ammattiaineiden opintoihin yhteistyössä ammattiaineiden opettajien kanssa koettiin opiskelijoiden laaja-alaista oppimista ja monipuolista osaamista palvelevaksi ja opiskelijoita motivoivaksi pedagogiseksi ratkaisuksi – ja siten myös erittäin tärkeäksi tavoitteeksi (ks. myös Lax 2007, 27). Myös Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kielten- ja viestinnänopetuksen arviointi- ja kehittämishankkeen tuloksissa tuli esille, että kieltenopetusta ja ammattiaineiden sisältöjä on jo yhdistetty ammattikorkeakouluissa, mutta ei kuitenkaan vielä riittävästi (Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kielten- ja viestinnänopetuksen arviointi- ja kehittämishanke 2005-6). Korkeakouluopinnoissa on luontevaa, että myös kielioppintoihin kuuluu opiskelijoiden itseopiskelua, eikä paluuta opistotasoiseen kieltenopetukseen runsaine kontaktitunteineen enää ole (ks. Juurakko & Airola 2002). Kontaktiopetuksen määrän väheneminen edellyttää opetuksen uudentyypistä hahmottamista: tarvitaan yhä enemmän vaihtoehtoisia suoritus tapoja kielioppintojen suorittamiseksi (ks. Juurakko & Airola 2002). Integroidun opetuksen lisäksi useissa

ammattikorkeakouluissa on jo kokeiltu erilaisia toteutustapoja kieltenopetuksessa, mm. verkko-opetusta ja kielisalkkua.

Ammattikorkeakouluyhteisön asenne ja arvostus kieltenopetusta kohtaan

Kieltenopettajat kokivat ammattikorkeakoulunsa *henkilöstön ja opiskelijoiden asenteet ja arvostuksen* kieliopintoja kohtaan sekä vahvuudeksi että kehittämiskohteeksi. Myönteinen ilmapiiri kielten opiskelua ja kieliopintoja kohtaan, motivoituneet opiskelijat ja kieliopintojen tasavertaisuus ammattiaineiden kanssa ovat keskeisiä tekijöitä kieliopintojen kehittämistyön kannalta. Jos ammattikorkeakoulutyöyhteisössä vallitsee avoin ja luottamuksellinen sekä kollegoja kunnioittava ilmapiiri, se edistää uusien ideoiden syntymistä ja viemään suunnittelu- ja kehittämistyötä eteenpäin. Ammattikorkeakoulujen ja työelämän voimakas kansainvälistyminen 1990-luvulta lähtien on luontevasti lisännyt kieli- ja viestintätaidon sekä kieltenopetuksen merkitystä ja arvostusta (ks. myös Juurako-Airola 2002). Tämänkin aineiston perusteella kieltenopettajat kokivat työyhteisössään esiintyvät asenteet ja arvostuksen keskeiseksi perustaksi omalle työlleen. Yhteisön asenteet ja arvostus joko tukivat ja helpottivat tai vaikeuttivat ja hankaloittivat kieltenopettajan työtä ja kieltenopetuksen toteuttamista.

Ammattikorkeakoulujen kieltenopetukseen liittyvä yhteistyö ja verkostoituminen

Ammattikorkeakoulujen *kieltenopetukseen liittyvä yhteistyö ja verkostoituminen* tulivat kieltenopettajien kokemuksissa esiin sekä kieltenopetuksen vahvuutena että kehittämiskohteena. Opettajan työ ammattikorkeakouluisa edellyttää aikaisempaa enemmän sisäistä ja ulkoista verkostoitumista. Opettajilla on laajat ja monenlaista asiantuntijuutta vaativat työnkuvat, kun aikaisemmin opettaja oli lähinnä oman oppiaineensa asiantuntija. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä 1990-luvulla päätösvalta koulutuksen suunnittelusta siirrettiin keskushallinnosta kunkin ammattikorkeakoulun tehtäväksi. Käytännössä vastuu koulutuksen suunnittelusta ja kehittämistyöstä siirtyi koulutusohjelmien ja sitä myötä opettajien vastuulle. (Auvinen ym. 2005, 19–20.) Koulutuksen suunnittelu- ja kehittämistyön myötä ammattikorkeakoulujen kieltenopettajien - kuin myös

muidenkin ammattikorkeakoulujen opettajien – työnkuva on nykyisellään monipuolisempi ja laajempi kuin ammattikorkeakoulujen perustamisvaiheessa 1990-luvulla. Opettajan työ ammattikorkeakoulussa ei ole enää pelkkää opetusta, vaan opettaja on asiantuntija, jonka tehtäviin kuuluvat oppimisprosessin ohjaaminen ja kehittäminen yhteistyössä kollegoiden kanssa (Helakorpi & Olkinuora 1997, 157). Opettajan moniulotteiseen asiantuntijuuteen kuuluu myös toiminta työyhteisön kehittämiseksi (ks. mm. Kohonen 2000). Esimerkiksi Auvisen (2004, 367) kuvaama ammattikorkeakoulun opettajan työnkuva vuonna 2010 osoittaa, että ammattikorkeakouluopettajien osaamisvaatimusten luettelo pitenee entisestään. Toivottavaa on, että opettajan osaamisvaatimusten lisääntyessä vastuuta koulutuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja kehittämisestä kannetaan toimien yhteistyössä toisten opettajien ja opiskelijoiden kanssa sekä myös työelämän edustajien kanssa (Auvinen ym. 2005).

Myös kieltenopettajat kokevat yhteistyön ja verkostoitumisen tärkeäksi toimintojen sujumuuden ja kehittämisen kannalta. Tämän tutkimuksen aineistossa useiden kieltenopettajien kuvaama yhteistyöhön ja verkostoitumiseen liittyvä kieltenopetuksen vahvuus oli kieltenopettajien keskinäinen aktiivinen yhteistyö ja verkostoituminen oman ammattikorkeakoulunsa sisällä. Toimivaa kieltenopettajien yhteistyötä ja keskinäistä dialogia tarvitaan, jotta turvataan olemassa olevan tiedon jakaminen ja tiedon edelleen jalostaminen omassa ammattikorkeakoulussa ja omassa työssä sovellettavaksi. Pystyäkseen hoitamaan asiantuntijatehtäviä laadukkaasti opettaja tarvitsee kollegoiden tukea. Saarinen ja Lonka (2000) muistuttavat, että opettajan arjessa kollegoiden tuki on ehtymätön voimavara, jota tulee ja saa hyödyntää. Kieltenopettajien yhteistyön tulee olla mutkatonta ja toimivaa, jotta pystytään kehittävässä hengessä keskustelemaan ja sopimaan yli koulutusalarajojen mm. kieltenopetuksen käytännöistä, ydinaineksesta ja arviointiperusteista.

Kieltenopetukseen liittyvässä yhteistyö- ja verkostoitumisteemassa painottui kieltenopettajien kokemissa kehittämistarpeissa ammattiainneiden opettajien kanssa tehtävä yhteistyö. Kieltenopettajat mm. suunnittelevat yhdessä ammattiainneiden opettajien kanssa integroituja opintojaksoja ja toteuttavat tiimiopettamista ja – arviointia yhdessä (ks. myös Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun

kielten- ja viestinnänopetuksen arviointi- ja kehittämishanke 2005-6), mutta silti yhteistyön määrässä ja muodoissa nähtiin monin paikoin kehittämistarpeita. Kieltenopettajien kokemaa ammattikorkeakoulujen ulkopuolelle suuntautuvan yhteistyön ja verkostoitumisen kehittämistarve painottui erityisesti työelämäyhteyksiin. Työelämäyhteydet ovat tärkeitä kaikille ammattikorkeakoulujen opettajille, myös kieltenopettajille. On suositeltavaa, että työelämän edustajia osallistuu mm. kielten opetussisältöjen suunnitteluun, koska työelämässä tarvittava kieli- ja viestintätaito muuttuu, mm. kansainvälistymisen myötä työympäristöjen monikulttuurisuus lisääntyy (ks. mm. Lax 2007, 28). Jos kieltenopettajilla on pitkä opettajakokemus jo ammattikorkeakoulua edeltävältä ajalta, on mahdollista, että kielten opetussisällöt eivät vastaa työelämän tarpeita, mikäli opettajalla ei ole jatkuvaa suhdetta ulkopuoliseen työelämään (ks. myös Auvinen 2005, 59). Myös työelämäharjoittelu ja kielten työelämäprojektit ovat esimerkkejä verkostoitumismahdollisuuksista työelämän kanssa (ks. myös Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kielten- ja viestinnänopetuksen arviointi- ja kehittämishanke 2005-6, Löfström ym. 2002). Työelämän lisäksi kieltenopettajat kokivat keskeisenä ammattikorkeakoulusta ulospäin suuntautuvana kehittämistarpeena myös yhteistyön ja verkostoitumisen lisäämisen yliopistojen ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen edustajien kanssa. Yliopistoyhteistyössä viitattiin lähinnä yhteistyöhön kielikeskusten kanssa yhteisten opintojaksojen järjestämiseksi. Ammattikorkeakoulujen ja kielikeskusten voimavarojen yhdistäminen mahdollistaa muun muassa harvinaisten kielten tarjonnan. (Ks. myös Airola & Juurakko 2003, 202.)

Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen ulkoiset puitteet:

- a) organisaatio- ja työsuhterakenne,**
- b) yhteiset periaatteet,**
- c) resursointi**

Organisaatio- ja työsuhterakenteessa, jossa ammattikorkeakoulun kieltenopetusta koordinoidaan ja toteutetaan, kieltenopettajat kokivat vahvuutena sen, että jokin organisaatio, selkeästi nimetty työryhmä tai henkilö, esimerkiksi kielten yliopettaja, vastaa kieltenopetuksesta ja siihen liittyvistä kysymyksistä. Kielten- ja viestinnänopetus näyttää kehittyneen

voimakkaimmin niissä ammattikorkeakouluissa, joissa kielten- ja viestinnänopetus on hallinnoitu erikseen (Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kielten- ja viestinnänopetuksen arviointi- ja kehittämishanke 2005-6). Hallinnollisesti keskitetyn mallin etuina nähdään muun muassa kielten ja viestinnän opetuksen aseman korostuminen sekä näkyvyyden lisääntyminen (ks. mm. Ala-Louko 2004).

Yhteiset periaatteet kieltenopetuksen käytäntöjen linjaamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi ammattikorkeakoulun sisällä esiintyvät sekä kieltenopettajien kokemissa kieltenopetuksen käytäntöjen vahvuuksissa että kehittämistarpeissa. Myös ARENE:n käytäntösuositukset olivat vahvasti esillä. Niiden vahvuutena opettajat kokivat, että ARENE:n suositusten huomioiminen ja soveltaminen ainakin monilta osin omassa ammattikorkeakoulussa oli auttanut kehittämään kieltenopetuksen käytäntöjä. Osa opettajista koki kehittämistarpeena sen, että ARENE:n suosituksia ei oltu huomioitu tai niitä ei vielä ainakaan riittävässä määrin ja riittäväällä tavalla sovellettu oman ammattikorkeakoulun kieltenopetuksen toteutuksessa. Kieltenopettajat painottivat käytäntöjen yhdenmukaisuuden tärkeyttä koskien mm. opiskelijoiden lähtötason testaamista, valmentavia opintoja, vähimmäisopintopistemääriä ja korvaavuuksia.

Asetuksen mukaisen (352/2003, 8 §) kielitaidon vaatiminen opiskelijoilta osana tutkintoa oli toisten opettajien kokemuksissa oman ammattikorkeakoulun käytäntöjen vahvuus, kun taas toisten opettajien kokemuksissa se näyttäytyi kehittämistarpeena eli asetuksen mukaista kielitaitoa ei käytännössä kaikissa tapauksissa vaadittu, vaan opiskelijoille annettiin merkintöjä suoritetuista kieliopinnoista ilman riittävän tasoisia näyttöjä, ns. armoykkösiä. Tähän opettajat toivoivat selkeää yhdenmukaista linjausta eli asetuksen mukaisen kielitaitotason varmistamista myös käytännössä.

Ammattikorkeakoulujen *kieltenopetuksen resursoinnissa* kieltenopettajien kokemat vahvuudet ja kehittämistarpeet käsittelivät osittain samoja teemoja kuin kieltenopetuksen yhteisissä periaatteissa ts. opetusryhmien koko, valinnaisten kielten määrä, opintojen hajauttaminen ja kontaktituntien määrä. Vastaus on luokiteltu resursointikohtaan, mikäli katsoimme, että kysymys on ammattikorkeakoulun ja/tai koulutusoh-

jelman taloudellisesta panostamisesta kieliopintoihin, ei niinkään yhteisten periaatteiden sisäisestä hyväksymisestä periaatteina. Kieltenopettajat toivat resursoinnin vahvuuksissa esille mm. toimivat opetustilat, riittävän kielitarjonnan ja hyvät opetusmateriaalit. Kieltenopetuksen kehittämistarpeissa koskien kielenopetuksen resursointia nousivat esiin kieltenopettajien jokapäiväiseen työhön liittyvät aiheet, mm. lähtötasotestit, valmentavat opinnot, lähiopetuksen määrä ja ryhmäkoot.

Ammattikorkeakoulun kielenopettajien ammatillinen osaaminen ja sen kehittäminen

Kieltenopettajien *ammattillisessa osaamisessa ja sen kehittämisessä* kielenopettajat kokivat vahvuutena omassa ammattikorkeakoulussaan itsensä ajan tasalla pitävät ammattitaitoiset kielenopettajat ja hyvät täydennys- ja jatkokouluttautumismahdollisuudet. Kehittämistarpeissa nousi esiin mm. opettajien täydennyskoulutus, jatkotutkinnot, tutkimuksen tukeminen ja ulkomaan jaksot. Tulokset ovat samansuuntaisia kuin Kantelisen tutkimuksessa (1998), jossa kielenopettajien ammattitaidon ylläpitämisessä nousi esille neljä aluetta: pedagoginen osaaminen, kielitaito ja kulttuurinen kompetenssi, viestintä- ja vuorovaikutustaidot sekä työelämäyhteydet. Kieltenopettajien vastauksissa kävi ilmi, että saman ammattikorkeakoulun eri koulutusaloilla ja koulutusohjelmissä toimivien opettajien mahdollisuuksissa osallistua koulutuksiin oli eroja (ks. myös Ala-Louko 2004,15).

Ammattikorkeakoululain (351/2003) myötä ammattikorkeakoulujen opettajien toimenk kuva on laajentunut. Opettajalla on kouluttamistehtävän lisäksi kaksi uutta tehtäväkenttää: tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä aluekehittäminen, jotka on laissa (351/2003) asetettu tasa-vertaisiksi koulutustehtävän kanssa. Tämä asettaa haasteita myös kielenopettajille, ts. kuinka toteutetaan laadukasta kielenopetusta integroituna tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä aluekehitykseen. Näiden tehtävien hoitaminen edellyttää, että opettaja on sisäistänyt muuttuneen opettajan roolin ja että opettajilla on tahto ja myös kyky oppia. Tässä tilanteessa on ymmärrettävää, että kielenopettajat kokevat merkityksellisenä ammattitaitonsa päivittämiselle ja kehittämiselle hyvät täydennys- ja jatkokouluttautumismahdollisuudet.

Kyselyyn vastanneilla kielenopettajilla oli verkkokyselyn lopuksi mahdollisuus tuoda esille omia näkemyksiään, kokemuksiaan ja toiveitaan ammattikorkeakoulujen kielenopetuksesta. Monet esille tulleista teemoista liittyivät kielenopetuksen kehittämistarpeisiin. Tässä osassa aineistoamme esille tulleet näkemykset tukevat ja täydentävät luvussa 5.7 kuvattuja kielenopettajien kokemia kielenopetuksen käytäntöjen kehittämistarpeita. Kielenopettajien vapaamuotoisten kuvausten tarkastelu osoittaa, että kielenopettajien kokemat kehittämistarpeet liittyivät ARENEn käytäntösuositukseen koskien mm. kontaktiopetuksen määrää, opiskelijoiden lähtötason testaamista, kielenopetuksen ja ammattiaineiden integrointia ja kielenopetuksen oppimateriaalitulannetta. Lisäksi aineistossa nousi esiin kolme kehittämistarvetta, jotka eivät sisälly nykyisellään ARENEn käytäntösuositukseen: työssä jaksaminen, valtakunnallinen yhteistyö sekä kouluttautuminen.

Työssä jaksamisessa kielenopettajat toivat esille opettajan muutuneen ja laajentuneen työnkuvan mukanaan tuomia vaatimuksia työssä suoriutumiseksi, mm. materiaalien jatkuva päivittäminen, verkko-opetuksen haasteet, pienenevät resurssit, isot ryhmäkoot ja opiskelijoiden erilaiset oppimisvaikeudet. Valtakunnallinen yhteistyö ja kouluttautuminen muiden ammattikorkeakoulujen kielenopettajien kanssa koettiin tärkeäksi oman ammattikorkeakoulun kielenopetuksen kehittämisen, valtakunnallisen kielenopetuksen vertailtavuuden ja oman ammattitaidon ylläpitämisen kannalta. Kielenopettajien toiveet valtakunnallisesta yhteistyöstä osoittivat, että opetusministeriön hankkeisiin liittynyt ammattikorkeakoulujen kielenopettajien verkostoituminen 2000-luvun alussa oli koettu ammattitaitoa ylläpitäväksi ja käytännönläheiseksi kouluttautumiseksi. Koulutustilaisuuksissa, suunnitteluseminaareissa ja epävirallisissa keskusteluissa kollegoiden kanssa hyvät käytännöt ja innovaatiot leviävät. Ihanteellisimmillaan valtakunnallinen yhteistyö antaa yksittäisten ammattikorkeakoulujen kielenopettajayhteisöille ja niissä toimiville yksittäisille kielenopettajille yhteisesti sovitun laadukkaan perustan valtakunnallisesti vertailukelpoisen laadukkaan kielenopetuksen toteuttamiselle.

6.3 Lopuksi

Ammattikorkeakoulujen kieltenopettajilta ja rehtoreilta keväällä 2006 kokoamamme kyselyaineisto ARENEn kieltenopetuksen käytäntösuosituksista ja niiden vastaanottamisesta ammattikorkeakouluissa on monipuolisuudessaan kiinnostava ja kiehtova. Se tarjoaa mahdollisuuksia toisaalta erilaisiin yleisluontoisiin katsauksiin aihealueesta ja toisaalta rajatumpaan ja syvempään yksittäisen osa-alueen tarkasteluun. Näitä mahdollisuuksia hyödynnämme ja raportoimme tuloksista jatkossa sekä populaari- että tutkimusartikkelien muodossa.

Tämän raportin laatiminen ja sen perustana oleva tutkimustyö on osa työskentelyämme ARENEn kielityöryhmässä. Tässä julkaisussa olemme raportoineet käytössämme olleeseen aineistoon perustuvia tutkimustuloksia ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytännöistä muodossa, josta niitä olisi helppo poimia hyödynnettäväksi ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämisessä eri tasoilla ja tahoilla: valtakunnallisessa yhteistyössä, yksittäisissä ammattikorkeakouluissa ja niiden yksiköissä rehtoreiden, esimiesten ja kieltenopettajien työskentelyssä. Tämäkin kyselyaineisto on osoittanut, että monissa ammattikorkeakouluissa ja niiden yksiköissä kieltenopettajat toteuttivat ja kehittivät työtään kannustavassa ja kieltenopetuksen kehittämistä niin aineellisesti kuin henkisestikin tukevassa yhteisössä ja olosuhteissa. Joissain ammattikorkeakouluissa tai niiden yksiköissä kieltenopettajat kuitenkin kokivat itsensä varsin yksinäisiksi taistelijoiksi ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvän kielitaidon saavuttamisen nimissä. Toivomme raportista olevan hyötyä yksinäisiksi puurtajiksi itsensä kokeville kieltenopettajille taustatukena kieltenopettajan neuvotellessa esimiestensä kanssa ammattikorkeakoulukohtaisista kieltenopetuksen käytäntöjen kehittämistarpeista - valtakunnallinen vertailtavuus ja tasalaatuisuus yhtenä kieltenopetuksen kehittämisen tavoitteena. Toisaalta toivomme julkaisulle olevan käyttöä myös mielestään ihannetilanteen ammattikorkeakoulusaan kieltenopetuksen käytännöissä jo saavuttaneissa työyhteisöissä tarjoamassa tietoa ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntöjen tilanteesta valtakunnallisella.

Tutkimukseen liittyneen työprosessin eri vaiheissa olemme pohdineet kehittämisideoita, joista mielestämme olisi tarpeellista keskustella ARENE:n kielenopetuksen käytäntösuositusten päivittämiseen liittyvässä jatkokyöskentelyssä:

Suosittelusten sisältöihin ja kielelliseen muotoiluun liittyvä kehittäminen

Nykyään ARENE:n kielenopetuksen käytäntösuositukset ovat keskenään hyvin erilaajuisia ja osa suosituksista on hyvinkin ”pikkuasioita”, jolloin suosittelusten kokonaisvaikutelma vaikuttaa sirpaleiselta. Vaihtoehtona olisi koota suosituksia laajempien teemojen alle, ts. kehittää isompia teemoja. Suositusten kielelliseen muotoiluun tulee myös kiinnittää huomiota, jotta suosittelukset olisivat kielellisesti selkeitä ja helposti tulkittavia.

Suosituksista informointi ja niiden aseman konkretisointi

Kielityöryhmä voisi esittää ARENE:lle suosittelusten antamisen konkretisointia, ts. ammattikorkeakouluja ohjeistettaisiin siitä, miten suosittelusien antamiseen tulisi reagoida ammattikorkeakoulutasolla. Tämänkin kyselyn tulokset osoittavat, etteivät kaikki kielenopetukseen suunniteltuun, toteutukseen ja resursointiin liittyvät osapuolet (kielenopettajat, rehtorit, johtoryhmä, koulutusohjelmajohtajat) olleet tietoisia suosittelusten olemassaolosta. Ammattikorkeakoulukohtaisia kielenvastuupettajia pyydetäisiin informoimaan ARENE:n kielityöryhmää, miten suosituksista informointi toteutui omassa ammattikorkeakoulussa.

Suosittelusten päivittämistyön kehittäminen

Kielityöryhmän tulee pohtia, miten suosittelusten päivityksen perustaksi hankitaan tutkimuspohjaista tietoa eli mihin käytänteisiin kielenopetuksen suosittelusten päivitystyö pohjautuu. Mahdollisuutena olisi esimerkiksi verkkokyselyn toteuttaminen ammattikorkeakoulujen opiskelijoille, opettajille, esimiehille ja rehtoreille kielenopetuksen käytäntöjen päivitys- ja lisäystarpeista. Tavoitteena olisi saada vastaukset niiltä henkilöiltä, joilla on toiveita kielenopetuksen kehittämiseksi ja yhteisten käytäntöjen aikaansaamiseksi. Verkkokyselyn vastaukset antaisivat myös kiinnostavaa tutkimustietoa ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen tilasta.

Verkkokyselyn sijaan ammattikorkeakoulukohtaisia kielten vastuopettajia olisi mahdollista hyödyntää päivittämistyön kehittämisessä. Vastuopettajilla on säännölliset kokoontumiset kaksi kertaa vuodessa, ja näissä kokoontumisissa olisi mahdollista pohtia ja tehdä koostetta kehittämistarpeista.

Ammattikorkeakoulut ovat toimineet vakinaisina vasta runsaat kymmenen vuotta vuodesta 1996 alkaen. Monessa yhteydessä on tuotu esille ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen pirstaleisuus ja hajanaisuus (esim. Sajavaara 1999, Kantelinen & Heiskanen 2004, Pyykkö ym. 2007). Tämän kartoituksen tulokset kieltenopetuksen ajankohtaisista vahvuuksista ammattikorkeakouluissa osoittavat, että ammattikorkeakoulujen kieltenopetukseen on ammattikorkeakoululaitoksen olemassa olon ensimmäisen vuosikymmenen aikana kehitetty runsaasti myös vahvuuksina näyttäytyviä hyviä käytäntöjä, jotka osaltaan edistävät ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen laatua ja myös sen valtakunnallista vertailtavuutta. Ammattikorkeakoulujen kieltenopettajat ovat sitoutuneet ammatilliseen kieltenopetukseen ja sen kehittämiseen. Eräs kyselyyn vastaajista toteaaakin sattuvasti *"Vaikka opetusta ei tehdä helpoksi, olemme selviytyneet hyvin"*.

LÄHTEET

Aho, R. 2003. Kielikoulutuksen systemaattinen suunnittelu puolustusvoimissa. Tavoitteista tuloksiin. Jyväskylän yliopisto. Soveltavan kielen tutkimuksen keskus.

Ahvenainen, T. 2005. Problem-solving mechanisms in information exchange dialogues with English as a lingua franca. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla www-muodossa: http://thesis.jyu.fi/05/URN_NBN_fi_jyu-2005219.pdf. (Luettu 12.6.2007).

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:4.

Airola, A. 2000. Towards Internationalism – English Oral Proficiency in BBA Studies in North Karelia Karelia Polytechnic. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja n:o 55.

Airola, A. (toim.) 2001a. Kieltenopetuksen haasteet ammattikorkeakouluissa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja A: Tutkimuksia 5.

Airola, A. (toim.) 2001b. Suullisen kielitaidon arviointi ammattikorkeakouluissa. OPM:n rahoittama kieltenopetuksen kehittämishanke. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja A: Tutkimuksia 9.

Airola, A. (toim.) 2003. Kokemuksia suullisen kielitaidon arvioinnista. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja A: Tutkimuksia 12.

Airola, A. 2004. Yritysten kielitaitotarpeet Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Tiedotteita 17.

Airola, A. 2005. AMK-kieltenopettajuus tänään. Teoksessa H.-R., Aho (toim.) Aikaa, rohkeutta, sinnikkyyttä. Opettaja oman työnsä tutkijana –

symposiumin artikkelit. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sarja A: Tutkimusraportteja – Forskningsrapporter. 54-61.

Airola, A. & Juurakko-Paavola, T. 2003. Ammattikorkeakoulujen kieltenopetusta kehittämässä. Teoksessa H. Kotila (toim.) Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Helsinki: Edita. 187-205.

Airola, A. & Piironen, M. 2005. How Can I Help You? Kielitaitotarpeiden kartoitus sosiaali- ja terveysalalla Joensuussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Tiedotteita 22.

Alatalo, P. 2006. Directive Functions in Intra-Corporate Cross-border Email Interaction. Jyväskylän University. Jyväskylä Studies in Humanities 54.

Ala-Louko, R. 2004. Ammattikorkeakoulun kielten ja viestinnän opetus hakee muotoaan. Selvitys kielten ja viestinnän opetuksesta Rovaniemen ammattikorkeakoulussa. Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja C.

Ala-Louko, R., Scheinin, M. & Johnson, E. 2004. Kieltenopettajat ammattikorkeakoulun verkko-opetusta rakentamassa. Teoksessa P. Muikku-Werner & H. Stotesbury (toim.) Minä ja kielitiede – soveltajan arki. AFinLAN vuosikirja 2004. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA. Jyväskylä. 209-225.

Ammattikorkeakoululaki 351/2003. Saatavilla [www-muodossa: http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351) (Luettu 1.6.2007).

AMKOTA 2006. Ammattikorkeakoulut 2006. Taulukoita AMKOTA-tietokannasta. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/opm42.pdf?land=fi>, (Luettu 26.6.2007).

Ammattikorkeakoulut Bologna tiellä. 2007. Ammattikorkeakoulujen osallistuminen eurooppalaiseen korkeakoulualueeseen. Projektin loppuraportti. Helsinki: Edita.

ARENE ry. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. <http://www.arena.fi/>. (Luettu 17.5.2007).

ARENEn kielityöryhmä. <http://extra.seamk.fi/arenekr/> (Luettu 22.10.2007).

Auvinen, P. 2004. Ammatillisen käytännön toistajista monipuolisiksi aluekehittäjiksi? Ammattikorkeakoulu-uudistus ja opettajan työn muutos vuosina 1992-2010. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteellisiä julkaisuja 100.

Auvinen, P., Dal Maso R., Kallberg, K., Putkuri, P. & Suomalainen, K. 2005. Opetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B: Selosteita ja opetusmateriaalia 9.

Bygg upp din svenska. Saatavilla www-muodossa: www.hamk.fi/bud (Luettu 26.6.2007).

Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching and Assessment. CEF. 2001. Council of Europe: Cambridge University Press.

DIALANG. www.dialang.org (Luettu 26.6.2007).

Dudley-Evans, T. & St John, M. J. 2004. Developments in English for Specific Purposes. A multi-disciplinary approach. Fourth printing. Cambridge: Cambridge University Press.

Egloff, G. & Fitzpatrick, A. (Eds.) 1997. Languages for work and life: the Council of Europe and vocationally oriented language learning. Education Committee. Council for Cultural Co-operation. Modern Languages.

EK 2006. Palvelut 2020 – Osaaminen kansainvälisessä palveluyhteiskunnassa. Loppuraportti. Helsinki: Elinkeinoelämän keskusliitto. Saatavilla [www-muodossa: http://www.ek.fi/ek_suomeksi/ajankohtais-ta/tutkimukset_ja_julkaisut/ek_julkaisuarkisto/2006\(18_10_2006-Palvelut2020_loppuraportti.pdf](http://www.muodossa: http://www.ek.fi/ek_suomeksi/ajankohtais-ta/tutkimukset_ja_julkaisut/ek_julkaisuarkisto/2006(18_10_2006-Palvelut2020_loppuraportti.pdf) (Luettu 20.6.2007).

Elsinen, R. & Juurakko-Paavola, T. 2006. Korkeakouluopiskelijoiden ruotsin kielen taidon arviointi. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisuja 4/2006.

Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. 2003. Helsinki: WSOY.

Grönroos, E., Vaherkoski, U. & Lampi, H. 2007. Ammattikorkeakoulujen muutos ja opettajien työtyytyväisyys. Saatavilla [www-muodossa: <http://www.piramk.fi/kever/kever.nsf>](http://www.piramk.fi/kever/kever.nsf) (Luettu 26.6.2007).

Helakorpi, S. & Mäntylä, R. 2001. Strateginen ja operationaalinen suunnittelu. Teoksessa S. Helakorpi (toim.) Koulutuksen strateginen ja operationaalinen suunnittelu. Helsinki: Tammi. 17-36.

Helakorpi, S. & Olkinuora, A. 1997. Asiantuntijuutta oppimassa. Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Porvoo: WSOY.

Huhta, M. 1997. The Dynamics of Language Training – from an Element of Cost to an Investment in Communication. Tutkimus 1/1997. Helsinki: Opetushallitus.

Huhta, M. 1999. Language / Communication Skills in Industry and Business. Report for Prolang/Finland. Helsinki: National Board of Education.

Huhta, M. 2000. (2002) Connections – Communication Guidelines for Engineers. Helsinki: Edita.

Huhta, M. 2004. When are courses ‘successful’? Teoksessa C. Koster (Ed.) *A Handbook of Language Auditing*. Amsterdam: Editions d’Werelt.

Huhta, M., Jaatinen, R. & Johnson, E. 2006. Työelämään valmentavan kieltenopetuksen perusteet. Teoksessa M. Huhta., Johnson, E., Lax, U. & Hantula, S. (toim.) *Työelämän kieli- ja viestintätaito. Kohti ammatillisen kielen täsmäopetusta*. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja. Sarja A: Tutkimukset ja raportit B.

Huhta, M., Johnson, E., Lax, U. & Hantula, S. (toim.) 2006. *Työelämän kieli- ja viestintätaito. Kohti ammatillisen kielen täsmäopetusta*. Helsingin ammattikoulu Stadian julkaisuja. Sarja A: Tutkimukset ja raportit B.

Hutchinson, T. & Waters, A. 1987. *English for Specific Purposes, A Learning-centred Approach*. Glasgow: Cambridge University Press.

Jaatinen, P. 2005. Ammattikorkeakouluopiskelijan kielitaito – harhaa vai hallintaa? Kielten opetuksen kehittämisprojekti. Seurantatutkimuksen 3. osaraportti. Syksyn 2005 lähtötasotestit. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sarja B, raportit 9/2005.

Jaatinen, R. 2003. Vieras kieli oman tarinan kieleksi. Autobiografinen refleksiivinen lähestymistapa vieraan kielen oppimisessa ja opettamisessa. Tampere: Tampere University Press.

Jaatinen, R. 2007. *Learning Languages, Learning Life-skills. Autobiographical reflexive approach to teaching and learning a foreign language*. New York: Springer.

Jaatinen, R. & Lehtovaara, J. (toim.) 2005. Arviointi autenttisemmaksi – kieltenopettajien kertomuksia opetuksen ja arvioinnin kehittämisestä. Pirkanmaan ammattikorkeakoulun julkaisusarja A: 8.

Jaatinen, R., Lehtovaara, J. & Kohonen, V. (toim.) 2001. Ammatillisen kielenopetuksen monet kasvot. Pirkanmaan ammattikorkeakoulun julkaisusarja A. Tutkimukset ja selvitykset 4.

Johnson, E. (toim.) 2006. Kieli ja viestintä ICT-alan arjessa. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. A: Tutkimusraportteja – Forskningsrapporter.

Johnson, E. & Ala-Louko, R. 2005. Mitä kuuluu verkko-opetuksen työmaalle? Teoksessa H.-R. Aho (toim.) Aikaa, rohkeutta, sinnikkyyttä. Opettaja oman työnsä tutkijana –symposiumin artikkelit. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sarja A: Tutkimusraportteja – Forskningsrapporter. 70-77.

Johnson, E. & Hynynen, N. 2004. Writing Development for the ECT Industry. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sarja C: Centria tutkimus ja kehitys – forskning och utveckling.

Juurakko, T. (toim.) 2001. Kielitaidon arvioinnin yhdenmukaistaminen ammattikorkeakouluissa (AMKKIA). Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisuja A: 16.

Juurakko, T. & Airola, A. 2002. Tehokkaampaan kielenoppimiseen. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisuja A: 17.

Juurakko-Paavola, T. (toim.) 2005. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kielitaito ja sen arviointikäytänteet. Hämeen ammattikorkeakoulu. Kielikoulutuskeskus.

Kantelinen, R. 1998. Ammatillisen koulutuksen kielenopettajan työ ja koulutustarve. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia n:o 72.

Kantelinen, R. 2007. Finnish polytechnics as a context of professionally oriented language education. In A. Koskensalo, J. Smeds, P. Kaikkonen & V. Kohonen (Eds./Hg.) Foreign Languages and Multicultural Per-

spectives in the European Context. Fremdsprachen und multikulturelle Perspektiven im europäischen Kontext. Dichtung – Wahrheit – Sprache. Berlin: LIT Verlag, 311-320.

Kantelinen, R. & Heiskanen, M. 2004. Ammattikorkeakoulujen kielipinnot. Joensuun yliopisto. Soveltavan kasvatustieteen laitos.

Kantelinen, R. & Johnson, E. 2003. Does Teacher-Initiated Evaluation Make a Difference? An Audit of Language Education at Two Polytechnics in Finland. Unesco Conference on Intercultural Education. Conference Proceedings J. Lasonen & L. Lestinen (Eds.) University of Jyväskylä. Institute for Educational Research.

Kantelinen, R. & Varhimo, P. 2000. Kielitaito osana ammatillista asiantuntijuutta: ”Ruotsin opiskelu on ollut mukavaa, kun se on ollut ammatinläheistä!” Teoksessa P. Kalaja & L. Nieminen (toim.) Kielikoulussa – kieli koulussa. AFinLAN vuosikirja 2000. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 58. Jyväskylä. 325-345.

Karjalainen, S. & Lehtonen, T. (toim.) 2005. Että osaa ja uskaltaa kommunikoida – akateemisissa ammateissa tarvittava kielitaito työntekijöiden ja työnantajien kuvaamana. Helsinki: Helsingin yliopiston kieli-keskus.

Karlsson, U.-J. 2001. Kieltenopetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa. Teoksessa A. Airola (toim.) Kieltenopetuksen haasteet ammattikorkeakouluissa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja A: Tutkimuksia 5. 15-19.

Kielikoulutuspoliittinen projekti KIEPO. 2007. <http://www.jyu.fi/hum/laitokset/solki/tutkimus/projektit/kiepo> (Luettu 28.10.2007).

Kieltenopetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa. Opetusministeriön työryhmien muistioita. 25:1999.

Kohonen, V. 2000. Eurooppalainen kielisalkku kielenopetuksen kehittämistyössä: suuntaviittoa ja mahdollisuuksia. Teoksessa V. Kohonen & U. Pajukanta (toim.) Eurooppalainen kielisalkku – kokemuksia EKS-projektin alkutaipaleelta. Tampereen yliopiston opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja A 23, 9-44.

Korhonen, K. 2002. Intercultural Competence as Part of Professional Qualifications. A Training Experiment with Bachelor of Engineering Students. Jyväskylä Studies in Communication 17.

Korhonen, K. 2003. Developing Intercultural Competence as Part of Professional Qualifications. Teoksessa J. Allwood & B. Dorriots (Eds.) Intercultural Communication at Work. Papers from the Tenth Nordic Symposium on Intercultural Communication. Göteborg University, Sweden. Department of Linguistics. Papers in Anthropological Linguistics 29. 81-93.

Kosonen, P. & Roininen, V. 1975. Vieraiden kielten tarve erällä palvelualoilla. Turun yliopiston sosiologian laitoksen monisteita 78.

Koulutus ja tutkimus 2007-2012. Luonnos 29.6.2007. Opetusministeriö. Saatavilla www-muodossa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/asiakirjat/KESU2007X2012_luonnos.pdf (Luettu 28.9.2007).

Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta (424/2003). Saatavilla www-muodossa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030424> (Luettu 1.6.2007).

Lax, U. 2007. ”Jag vill men kan inte alltid”: Kartoitus eri toimialoilla työtehtävissä tarvittavasta ruotsin kielen taidosta ja sen kehittämistarpeista Kokkolassa. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. A: Tutkimusraportteja – Forskningsrapporter.

Lehto, T. 2003. Koppling – Svenska för Ingenjörer. Porvoo: WSOY.

Lehtonen, R. 1981. Behovet av språkkunskaper inom vår exportmarknadsföring. Publications of the Turku School of Economics A 3.

Lindgren, P. 2005. "What Colour Are the Zebra's Stripes?" Business Bachelor Students' Perceptions of Teaching and Learning Intercultural Communication. Research Reports from Turku Polytechnic 16.

Loppela, S. & Paaso, A. 1990. Englannin kieli suomalaisen diplominsinöörin työväliseenä. Helsinki: Suomen Teknillinen Seura.

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003. Helsinki: Opetushallitus. Saatavilla www-muodossa: http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/lops_uusi.pdf (Luettu 1.6.2007).

Länsisalmi, R. 2004. The demand for Japanese language skills in Finnish higher-level education and working life. Teoksessa P. Muikku-Werner & H. Stotesbury (toim.) *Minä ja kielitiede – soveltajan arki*. AFinLAN vuosikirja 2004. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA. Jyväskylä. 339-358.

Lääperi, H. 2007. Yrkeshögstuderandes skolbakgrund, kunskaper i svenska och självvärderingar av kunskaperna. Joensuun yliopiston humanistinen tiedekunta. (Julkaisematon lisensiaatintutkimus.)

Löfström, E. 2001. Benchmarking korkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämisessä. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 6:2001. Helsinki: Edita.

Löfström, E., Kantelinen, R., Johnson, E., Huhta, M., Luoma, M., Nikko, T., Korhonen, A., Penttilä, J., Jakobsson, M. & Miikkulainen, L. 2002. Ammattikorkeakoulun kieltenopetus tienhaarassa. Kieltenopetuksen arviointi Helsingin ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouluissa. Helsinki: Edita.

Mehtäläinen, J. 1987. Teollisuuden toimihenkilöiden kielitaidon tarvetutkimus. Teollisuuden koulutusvaliokunta. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Monistesarja nro 8.

Metsämuuronen, J. 2001. Sosiaali- ja terveystieteiden tulevaisuutta etsimässä. Viro: Methelp.

Metsämuuronen, J. 2003. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Jyväskylä: Gummerus.

Mustonen, E. & Rautelin, J. 2001. English Booster for Engineering Students. Porvoo: WSOY.

Mällinen, S. 2007. Conceptual Change Process of Polytechnic Teachers in Transition From Classrooms to Web-Based Courses. Acta Universitatis Tamperensis.

Neuendorf, K. A. 2002. The Content Analysis Guidebook. London: Sage.

Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kielten- ja viestinnänopetuksen arviointi- ja kehittämishanke 2005-6. Saatavilla www-muodossa: http://www.oamk.fi/~mpaaskyl/kieltenvastuuopet/Kieltenhanke_OAMK_SeAMK-LOPPURAPORTTI_27082007.doc (Luettu 20.10.2007).

Penttinen, M. 2002. Needs for Teaching and Learning English in BBA Studies as Perceived by Students, Teachers and Companies. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja n:o 75.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Helsinki: Opetushallitus. Saatavilla www-muodossa: http://www.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf (Luettu 1.6.2007).

Pyykkö, R., Tuomi U-K., Juurakko-Paavola, T. & Fiilin, U-M, 2007. Teoksessa S. Pöyhönen & M-R., Luukka (toim.) Kohti tulevaisuuden

kielikoulutusta. Kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti. Jyväskylä. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. 123-151.

Pöyhönen, S. & Luukka, M.-R. 2007. Esipuhe. Teoksessa S. Pöyhönen & M.-R., Luukka (toim.) Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta. Kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti. Jyväskylän yliopisto. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. 7-9.

Rapila, R. 2000. Finnish-British Telephone Conversations in Business and Engineering. Transactions through Compassions. Acta Wasaensia No 80.

Rauto, E. 2003. Välikielen kehitys vieraskielisessä opetuksessa. Tutkimus muutoksista insinööriopiskelijoiden englannin kieliopin hallinnassa. Jyväskylän yliopisto. Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Robinson, P. 1991. ESP today. A practitioner's guide. New York: Prentice Hall.

Robinson, P. 2000. Languages for Specific Purposes. Teoksessa M. Byram (Ed.) Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning. London: Routledge. 337-342.

Roininen, V. 1972. Teollisuuden, kaupan ja eräiden palveluelinkeinojen ammateissa tarvittava vieraiden kielten taito. Turun yliopiston sosiologian laitos. Monisteita 46.

Saarinen, E. & Lonka, K. 2000. Muodonmuutos. Porvoo: WSOY.

Sajavaara, A. 2000. Virkamies ja vieraat kielet: Virkamiesten kielikoulutuksen arviointihankkeen loppuraportti. Jyväskylän yliopisto. Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Sajavaara, K. 1999. Kieliopinnot ammattikorkeakouluissa. Opetusministeriön asettaman työryhmän toimeksiannosta laadittu selvitys. Jyväskylän yliopisto. Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Sajavaara, K., Luukka, M.-R. & Pöyhönen, S. 2007. Kielikoulutuspolitiikka Suomessa: Lähtökohtia, ongelmia ja tulevaisuuden haasteita. Teoksessa S. Pöyhönen & M.-R. Luukka (toim.) Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta. Kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti. Jyväskylän yliopisto. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. 13-42.

Sajavaara, K. & Takala, S. 2000. Kielikoulutuksen vaikutus ja tulokset Suomessa. Teoksessa K. Sajavaara & A. Piirainen-Marsh (toim.) Näkökulmia soveltavaan kielentutkimukseen. Jyväskylän yliopisto. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. 155-230.

Salenius, P. 1997. Liikekirjeet venäjäksi. Helsinki: Edita.

Sartoneva, P. (toim.) 1998. Vieraiden kielten osaaminen Suomessa – aikuisten kielitaidon arviointi. Arviointi 6/98. Opetushallitus.

Sinkkonen, A. 1998. Kielitaidon tarvetutkimukset työelämässä. Teoksessa S. Takala & K. Sajavaara (toim.) Kielikoulutus Suomessa. Jyväskylä. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. 47-72.

Sjöberg, A. 2002. Functionality of language skills in occupational English. The point of view of language users, language training and language testing. Academic Dissertation. Oulun yliopisto.

Sjöberg, A. 2004. Toimiva kielitaito työelämässä. Teoksessa K. Sajavaara & S. Takala (toim.) Kielikoulutus tienhaarassa. Jyväskylän yliopisto. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. 115-136.

Stevens, P. 1988. The Learner and Teacher of ESP. Teoksessa D. Chamberlain & R. J. Baumgardner (Eds.) ESP in the Classroom: Practice and Evaluation. London: Modern English Publications and The British Council. 39-44.

Suosituksien kieltenopetuksen käytännöiksi ammattikorkeakouluissa 2004. Saatavilla www-muodossa: <http://extra.seamk.fi/arenekr/kaytantosuositukset/ARENEKielisuos2.doc>. (Luettu 23.10.2007):

Suosituksset kieltenopetuksen käytännöiksi ammattikorkeakouluissa 2006. http://extra.seamk.fi/arenekr/kaytantosuositukset/ARENE-KieltenKaytantosuos_12.12.2006+liitteet.rtf.

Toivola, M. 2001. Vastavalmistunut ammattikorkeakouluinsinööri työelämän viestijänä. Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista (352/2003). Saatavilla [www-muodossa: http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/2003-0352](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/2003-0352) (Luettu 1.6.2007).

Valtioneuvoston asetus suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa (481/2003). Saatavilla [www-muodossa: http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030481](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030481) (Luettu 1.6.2007).

Vuorela, T. 2005a. Approaches to a Business Negotiation Case Study; Teamwork, Humour and Teaching. Doctoral dissertation. Helsinki School of Economics. Doctoral dissertation

Vuorela, T. 2005b. How does a sales team reach goals in intercultural business negotiation? English for Specific Purposes 24. 65-92.

White Paper on education and training, teaching and learning – Towards the learning society 1996. European commission. Luxembourg: Office for Official Publication of the European Communities.

LIITE 1

[http://extra.seamk.fi/arenekr/kaytantosuositukset/ARENEKielisuo
s2.doc](http://extra.seamk.fi/arenekr/kaytantosuositukset/ARENEKielisuo
s2.doc)

ARENEn kielityöryhmä

19.3.2004

SUOSITUKSET KIELTENOPETUKSEN KÄYTÄNNÖIKSI AMMATTIKORKEAKOULUISSA

Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto ARENE ry on hyväksynyt vuosikokouksessaan 19.3.2004 sen, että ammattikorkeakoulut noudattavat kielenopetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa seuraavia käytäntöjä 1.8. 2005 jälkeen alkavissa opetussuunnitelmissa. Suositusten pohjana on kielenopetuksen käytäntöjen kartoitus ammattikorkeakouluissa, jonka raportti julkistettiin marraskuussa 2003. Suositukset on laadittu ammattikorkeakoulujen yhteistyönä ja Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto ARENE ry:n asettama kielityöryhmä on koordinoanut hanketta. Työn yksityiskohdat on luettavissa työryhmän kokousmuistiosta osoitteessa www.averko.fi/arenekielet.

Yhteiset käytännöt on tarkoitettu edistämään ammattikorkeakoulun laatutyötä. Käytännöt on valmisteltu ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyössä ja vahvistamisen jälkeen niiden noudattamisesta vastaa koko ammattikorkeakoulu yhteisö. Käytännöt edistävät ammatillisen kielenopetuksen yhdenmukaisuutta ja valtakunnallista vertailtavuutta. Suosituksia päivitetään tarpeen tullen.

Ammattikorkeakoulun kieltenopetuksen missio

Ammattikorkeakoulun kieltenopetuksen tehtävänä on tuottaa opiskelijalle kansainvälistyvän työelämän asiantuntijatehtävissä tarvittava kieli- ja viestintätaito.

Kieltenopetuksessa korostetaan opiskelijan valmiuksia kieli- ja kulttuurirajat ylittävään vuorovaikutukseen ja omaan ammatilliseen kehittymiseen. Ammatillista kieltenopetusta kehitetään kansallisen ja kansainvälisen tutkimuksen pohjalta tavoitteena ammattikorkeakoulu-
tutkintojen kansainvälinen vertailukelpoisuus ja kilpailukyky.

Aihe	Suosituksen muoto	Suosituksen perustelut
1. Todistusmerkinnät	<p>Ammattikorkeakoulu käyttää todistuksessaan merkintää asetuksenmukaisen kielitaidon saavuttamisesta.</p> <p>Lisämerkinnistä käyvät ilmi</p> <ol style="list-style-type: none">1) koulusivistyskieli2) kypsyysnäytteen kieli ja3) ammattikorkeakoulun kieliohjelmien vastaavuus kielitaidosta annetun lain 424/2003 §6 kaksikielisessä viranomaisessa valtion henkilöstöltä vaadittavaan toisen kielen taitoon, eli merkintä siitä onko taso toisen kotimaisen kielen osaamisen taso hyvä vai tyydyttävä.<p>Opetusministeriön 11/2002 esittämässä korkeakoulujen ja yliopistojen ruotsin kielen suoritusten yhteismitallisuuden kehittämishankkeessa (2002-2004) on päätetty suosii-</p>	<ol style="list-style-type: none">1) Ammattikorkeakouluasetuksen mukaan opiskelijalla on "sellainen yhden tai kahden vieraan kielen kirjallinen ja suullinen kielitaito, joka ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta on tarpeellinen." (Asetus 352/2003 §8)2) "Korkeakoulun perustutkinnoista annettavaan todistukseen on merkittävä koulusivistyksen ja kypsyysnäytteen kieli sekä kieli, jolla opiskelija on suorittanut maan toisen kielen suullista ja kirjallista taitoa osoittavan kielikokeen tai kieliohinnot." (481/2003 §19)3) Toisesta kotimaisesta kielestä säädetään ammattikorkeakouluasetuksessa seuraavasti: Opiskelijan tulee osoittaa saavuttaneensa ”sellainen

	<p>tella 2.4.2004, että ammattikorkeakoulun antamat arvosanat 1-3 vastaavat valtionhallinnon arvosanaa tyydyttävä ja arvosanat 4-5 valtionhallinnon arvosanaa hyvä .</p> <p>Liite 1.</p>	<p>suomen ja ruotsin kielen taito, joka valtion virkamieheltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (149/1922) mukaan vaaditaan korkeakoulututkintoa edellyttävään virkaan kaksikielisellä virka-alueella ja joka ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta on tarpeellinen” (352/2003 § 8) (<i>Vuote v. 1922 lakiin tullaan muuttamaan pian. Sihteerien huomautus</i>)</p> <p>4) Opintotoimistoilta poistuu tarve kirjoittaa erillisiä todistuksia kielitaitovaatimusten täyttämistä.</p> <p>5) Käytäntö varmistaa opintojen vertailukelpoisuuden ja yhtenäisyyden opiskelijan hakeutuessa työelämän ja jatko-opintoihin.</p>
<p>2. <i>Strategia</i></p>	<p>Ammattikorkeakouluja suositetaan laatimaan kieltenopetuksen strategia. Ammattikorkeakoulujen tulisi määritellä kieltenopetuksen tavoitteet riittävän yksityiskohtaisesti eri koulutusaloille.</p>	<p>Sama suositus on ilmaistu jo OPM:n muistiossa 95/1999.</p>
<p>3. <i>Kielet, sisäänotto ja lähtötasokokeet</i></p>	<p>Jos ammattikorkeakoulu hyväksyy opiskelijan tutkintokoulutukseen, sen on harkittava, mitkä mahdollisuudet opiskelijalla on suoritua kielipinnoista, ja toimittava sen mukaisesti.</p>	<p>1) Käytäntö on osoittanut, että ammattikorkeakouluihin otetaan opiskelijoita, joilla ei ole ammattikorkeakouluopintojen edellyttämää kielitaitoa.</p> <p>2) Ammattikorkeakouluun tulevilla opiskelijoilla voi olla hyvin erilaiset lähtökohdat</p>

	<p>Lähtötasotestin perusteella opiskelija voidaan ohjata ammattikorkeakoulun varsinaisia kieliopintoja valmentaviin opintoihin tai yhteistyöoppilaitosten kursseille täydentämään taitojaan.</p> <p>Ammattikorkeakouluopiskelijan vieraan kielen (englanti) ja toisen kotimaisen kielen lähtötaso arvioidaan opintojen alussa ainakin toisen asteen ammatillista väylää tulneiden opiskelijoiden osalta.</p>	<p>ammattikorkeakoulun kieliopintoihin. Toisen asteen ammatillista väylää tulevilla voi olla kieliopintoja huomattavasti vähemmän suoritettuna kuin lukiosta tulevilla opiskelijoilla. Näin ollen on jo opiskelijan edun mukaista testata hänen lähtötasonsa englannissa (vieraassa kielessä) ja toisessa kotimaisessa kielessä, jotta opiskelijan voi ohjata valmentaviin kielten opintoihin resurssien mukaan.</p> <p>3) Testauksen ajoittaminen opintojen alkuun mahdollistaa valmentautumisen ennen pakollisia opintojaksoja. Mahdolliset oppimisvaikeudet voidaan havaita riittävän ajoissa.</p> <p>4) Korkeakoulujen arviointineuvosto on kieltenopetuksen arvioinnissa myös edustanut sitä kantaa, että jos opiskelija otetaan sisään, ammattikorkeakoulun on myös voitava tarjota opiskelijan tasoa vastaavia kielopintoja.</p>
<p>4. <i>Opintoviikkojen kertyminen valmentavista kieliopinnoista</i></p>	<p>Ammattikorkeakoulun kielten valmentavista opintojaksoista annetaan opiskelijalle opintoviikkoja vapaasti valittaviin opintoihin, jos opiskelijan lähtötaito on havaittu puutteelliseksi ja hänet on siksi ohjattu näihin kieliopintoihin.</p>	<p>1) Opintoviikkojen saaminen motivoi opiskelijaa osallistumaan kielten valmentaville opintojaksoille.</p> <p>2) Mikäli ammattikorkeakoulu järjestää valmentavaa opetusta, on johdonmukaista että tällainen opetus katsotaan</p>

		<p>kuuluvaksi ammattikorkeakouluopetukseen ja liitetään sen laadunvarmennuksen piiriin.</p> <p>3) Opiskelijan kieliopintoihin käyttämä aika tulee näkyä opintoviikkoina myös opintotuen kertymisen vuoksi.</p>
<p>5. <i>Minimio-pintoviikkomäärät</i></p>	<p>Ammattikorkeakoulun pakollisen kielten ja äidinkielen ja viestinnän opetuksen minimiopintoviikkomäärät ovat 2 opintoviikkoa/ 3 ECTS -pistettä kussakin seuraavissa: vieras kieli (englanti tai muu vieras kieli), toinen kotimainen kieli sekä äidinkieli ja viestintä.</p> <p>Tämä koskee myös vieraskielisiä opiskelijoita siten, että mikäli heidät vapautetaan toisen kotimaisen kielen opetuksesta, tilalle järjestetään 2 ov muita kieliopintoja.</p>	<p>1) Ammattikorkeakouluopintojen tulee antaa opiskelijalle mm. teoreettiset perusteet asiantuntijatehtävissä toimimista varten, edellytykset asianomaisen alan kehityksen seuraamiseen, riittävä viestintä- ja kielitaito sekä alan kansainvälisen toiminnan edellyttämät valmiudet. (Asetus 352/2003 §7)</p> <p>2) Riittävän kieli- ja viestintätaidon tulee tarkemmin ottaen antaa opiskelijalle sellainen "kirjallinen ja suullinen kielitaito, joka ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta on tarpeellinen." (Asetus 352/2003 §8)</p> <p>3) Minimio-pintoviikkomäärien vakiinnuttaminen edistää eri ammattikorkeakoulujen kielten ja viestinnän opetuksen yhdenmukaisuutta ja vertailtavuutta.</p>
<p>6. <i>Kieliopintojen sijoitus mielekkäästi ammat-tialan kielen ja</i></p>	<p>Kieliopinnot suositellaan sijoitettavaksi koko opiskeluajalle. Opintojen alkuun sijoitetaan pakollisten kielten valmentavat</p>	<p>1) Liian monessa ammattikorkeakoulussa kieliopinnot ovat opintojen alussa, jolloin opiskelijalla ei vielä ole ammat-</p>

<p><i>osaamistason kannalta</i></p>	<p>opinnot, jotta kaikki opiskelijat saavuttavat riittävän lähtötaidon kieliopintoihin.</p> <p>Ammattialan kieliopinnot sijoitetaan opintojen keski- ja loppuvaiheeseen (2.-4. opintovuosi), jolloin opiskelijat tuntevat ammattialansa ja työelämää ja integrointi ammattialan sisältöihin on luontevaa.</p> <p>Kieliopintoja suositellaan sijoitettaviksi sekä opintojen alkuun (erityisesti valmentavat opinnot) ja myös 3-4 opintovuodelle, jolloin alan ammatillisen osaamisen tietoperustaa on kertynyt riittävästi.</p>	<p>tialan asioista riittävää käsitystä.</p> <p>2) Motivaatio kielenopiskeluun lisääntyy työelämän lähestyessä.</p>
<p><i>7. Opintojen hyväksilukemisen eri tapauksissa</i></p>	<p>1. Mikäli opiskelija on suorittanut vastaavan ammattialan kieliopinnot toisessa ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa, opinnot hyväksiluetaan sellaisenaan.</p> <p>2. Mikäli opiskelija on suorittanut samanlaajuiset ja samantasoiset eri ammattialan kieliopinnot toisessa ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa; tai yleisten kielitutkintojen vähintään tasolla kolme (3); tai valtionhallinnon kielitutkinnon, hän täydentää em. opintoja alakohtaisesti, jotta säädösten vaatima ammattialakohtainen kielitaito saavutetaan.</p>	<p>1) Opintojen hyväksilukemista sovelletaan laajasti eri korkeakouluissa suoritettujen kieliopintojen tulkinnassa.</p> <p>2) Vertailtavuus ammattikorkeakoulujen opintosuorituksen välillä paranee.</p>

<p>8. <i>Vapaasti valittavat kielipinnot</i></p>	<p>Ammattikorkeakoulu antaa opiskelijoille mahdollisuuden monipuolistaa ja laajentaa kielitaitoaan tarjoamalla vapaasti valittavia kieliointoja. Vapaasti valittavien kieliointoja tarjotaan laajasti kaikkien yksiköiden opiskelijoille.</p> <p>Vapaasti valittavat kielipinnot järjestetään siten, että kaikkien koulutusohjelmien ja yksiköiden opiskelijoilla on mahdollisuus valita ja suorittaa niitä.</p> <p>Alkavissa kielissä opiskelija ohjataan valitsemaan samasta kielestä useampia opintojaksoja syventämään saman kielen osaamista. Muun muassa puuttuvan toisen kotimaisen kielen sijaan voidaan tarjota toisen kotimaisen kielen käytännönläheinen alkeiskurssi.</p>	<p>Opiskelijat eivät ole tasa-arvoisessa asemassa, jos tarjonta riippuu vapaasti valittavista opinnoista, joita tarjoavat vain muutamaiset koulutusohjelmat. Tarjonta riippuu ammattikorkeakoulun koosta, koulutusyksiköiden välisestä etäisyyksistä ja taloudellisista resursseista.</p>
--	---	---

Käsitteitä

<p>Tasokoe</p>	<p>Opintojen alussa järjestettävä lyhyt, diagnostinen, pääosin yleiskielitaitoa mittava, usein yksinomaan kirjallinen koe, jonka perusteella voidaan arvioida pystyykö opiskelija suorittamaan kurssin ilman edeltäviä opintoja. Tasokoe vaatii opettajalta vähäisemmän työmäärän kuin näyttökoe.</p>
<p>Näyttökoe</p>	<p>Kattava kirjallinen ja suullinen näyttökoe, joka mittaa kaikkia ammatillisen kielitaidon oleellisia osaamisen tekijöitä (mm. esiintyminen, vuorovaikutus, referointi, ammattialan terminologia). Näyttökokeen hyvin suorittaminen voi vapauttaa opiskelijan kielioinnoista. Näyttökoe vaatii paljon opettajan työtä ja on siten kallis suunnitella ja toteuttaa.</p>

ARENEn kielityöryhmä

Suositus todistusmerkinnöiksi ammattikorkeakouluissa

Suomenkielisissä koulutusohjelmissa:

Opiskelija on saavuttanut koulutusohjelman pakollisessa vieraassa kielessä (pakollisissa vieraissa kielissä) sellaisen suullisen ja kirjallisen taidon, joka ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta on tarpeellinen (352/2003, §8). Opiskelija on saanut koulusivistyksensä suomen/_____ kielellä, suorittanut opinnäytetyöhön sisältyvän kypsyyssnäytteen suomen/ _____ kielellä sekä osoittanut sellaista ruotsin/suomen kielen suullista ja kirjallista taitoa, joka vastaa lain (424/2003, 6§) julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavaa ruotsin/suomen kielen taitoa kaksikielisessä viranomaisessa arvosanalla _____(hyvä/tydyttävä).

Ruotsinkielisissä koulutusohjelmissa:

Den studerande har nått i utbildningsprogrammets obligatoriska främmande språk sådana muntliga och skriftliga färdigheter, som behövs för att vara verksam och utveckla sig vidare i yrkeslivet. Den studerande har fått sin skolbildning på _____språket, avlagt mognadsprovet som ingår i examensarbetet på svenska/finska samt visat prov på _____ (goda/nöjaktiga) muntliga och skriftliga kunskaper i finska, som enligt lagen (424/2003, 6 §) krävs av offentligt anställda som verkar vid tvåspråkiga myndigheter.

Englanninkielisissä koulutusohjelmissa:

The student has gained such oral and written skills in the obligatory _____ language/s required by the degree programme that are necessary for practising the profession and for further professional development (Decree 352/2003, §8). The student has received his/her school education in the _____language, completed the maturity test included in the final project in the _____

language and acquired the oral and written language skills in Swedish/Finnish required of state officials functioning in a position requiring a higher education in a bilingual office according to the Act (424/2003, 6 §) with a grade of _____ (good/satisfactory).

Jos opiskelija on saanut koulusivistyksensä vieraalla kielellä tai saanut vapautuksen kieliopinnoista 'erityisestä syyistä':

Opiskelija on koulusivistyskielensä _____ (kieli) tai erityisten syiden vuoksi vapautettu asetuksen (352/2003, §8, 1) mukaisista toista kotimaista kieltä koskevista kielitaitovaatimuksista. Opiskelija on suorittanut opinnäytetyön kypsyysnäytteen _____ kielellä.

Den studerande har på grund av sin skolbildning in det _____språket eller på grund av särskilda skäl friställts från språkfärdighetskraven gällande det andra inhemska språket (352/2003, §8, 1). Den studerande har avlagt mognadsprovet som ingår i examensarbetet på det _____språket.

The student has received his/her school education in the _____ language or has for special reasons been exempted from the language requirements on the second domestic language stipulated by the Decree 352/2003, 8 §, 1. The student has completed the maturity test included in the final project in the English/_____ language.

LIITE 2

Hyvä ammattikorkeakoulun kielenopettaja / Dear language teacher at the University of Applied Sciences

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene on halunnut kiinnittää huomiota ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen korkean laadun ja kansallisen vertailtavuuden edistämiseen. Rehtorineuvosto nimesi vuonna 2003 Ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen kehittämistyhmän, jonka tehtäväksi määriteltiin selvittää ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen kehittämistarpeita ja suunnata kielenopetuksen kehittämistyötä ammattikorkeakouluissa muun muassa yhteisten periaatteiden ja strategiatyön avulla. Kielityöryhmän toimesta selvitettiin ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen käytänteiden kehittämistarpeita ja tehdyn selvitystyön pohjalta rehtorineuvosto antoi suosituksia kielenopetuksen käytänteiksi ammattikorkeakouluissa 1.8.2005 alkaen. Käynnistyneen kehittämistyön suuntaamiseksi kokoamme nyt tietoa siitä, miten kielenopetuksen käytäntösuositukset on ammattikorkeakouluissa otettu vastaan. Parhaita asiantuntijoita kertomaan kielenopetuksen käytänteistä ammattikorkeakouluissa ovat siellä työskentelevät kielenopettajat. Tämän vuoksi käännymme nyt puoleesi ja pyydämme sinua vastaamaan oheiseen kyselyyn ja siten kertomaan omia tietojasi ja kokemuksiäsi aiheeseen liittyen.

Kysely on osa ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen kehittämistyöhön liittyvää tutkimusta, jota tehdään yhteistyössä ammattikorkeakoulun ja yliopiston edustajien voimin: tutkimuksen käytännön toteutuksesta vastaavat FT, kielipalveluiden johtaja Anneli Airola Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta ja FT, professori Ritva Kantelinen Joensuun yliopistosta. Aineisto käsitellään luottamuksellisesti tutkimusaineistona ja tuloksista raportoidaan erilaisia julkaisukanavia käyttäen tavoitteena mahdollisimman monipuolinen tulosten hyödyntäminen ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen kehittämistyössä sekä valtakunnallisella tasolla että ammattikorkeakoulukohtaisesti.

Oheisessa linkissä on kysely, johon pyydämme sinua vastaamaan viikon

10 loppuun (12.3.2006) mennessä. Kyselyn alkupuoli koostuu lähinnä monivalintakysymyksistä, joiden avulla toivomme saavamme sinulta tietoa tietyistä rajatuista kieltenopetuksen käytänteistä ammattikorkeakoulussasi juuri sinun työtehtäviesi näkökulmasta nähtynä. Kyselyn loppupuolella on avoimia kysymyksiä, joissa toivomme sinun kuvaavan omin sanoin mahdollisimman monipuolisesti näkemyksiäsi ja kokemuksiasi sekä tulevaisuuden odotuksiasi ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksesta yleisemminkin.

Vastaamalla kyselyyn olet mukana ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistyössä olennaisen tärkeällä panoksella. Tieto ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytänteistä ja käytäntösuosituksista, niiden toimivuudesta ja tarpeellisuudesta opetustyön tukena ammattikorkeakoulujen arjessa, voidaan saada vain ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksessa mukana toimivilta eli juuri sinulta!

<http://avoinkampus.joensuu.fi/kyselyt/seurantakysely.tp4>

Aktiivista kehittäsyhteistyötä toivoen
Ritva Kantelinen ja Anneli Airola

Joensuun yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Soveltavan kasvatustieteen laitos

Hyvä ammattikorkeakoulussa työskentelevä kieltenopettaja,

Pyydämme Sinua vastaamaan oheiseen kyselyyn kartoittaaksemme kuinka ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston (ARENE ry) suositukset kieltenopetuksen käytänteistä on otettu vastaan ammattikorkeakouluissa. Onko tieto suosituksista levinnyt ammattikorkeakouluille ja ammattikorkeakouluissa? Näkyvätkö suositukset ammattikorkeakoulujen toiminnassa ja jos näkyvät niin miten?

Toivomme saavamme mahdollisimman kattavan aineiston eri ammattikorkeakoulujen erilaisissa vakinaisissa ja määräaikaisissa kieltenopetuksen tehtävissä työskenteleviltä henkilöiltä voidaksemme kartoittaa suositusten käyttöönottoa ammattikorkeakoulukentällä. Vastaathan siis kyselyyn, kiitos! Näin voimme yhteistyössä edistää ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistyötä kieltenopettajien kokemusten ja näkemysten avulla ja tuella.

Mikäli haluat lisätietoa kyselyyn ja siihen vastaamisen liittyen, ota yhteyttä tutkimuksen toteutuksesta vastaaviin Ritva Kanteliseen tai Anneli Airolaan. Vastaamme mielellämme kysymyksiisi ja kuulemme kommenttejas!

Ritva Kantelinen
Joensuun yliopisto
FT, professori
ritva.kantelinen@joensuu.fi
050 542 0434

Anneli Airola
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
FT, Kielipalveluiden johtaja
anneli.airola@ncp.fi
050 502 0401

Taustatietoja

Sukupuoli

nainen

mies

Ikä

Äidinkieli

Suomi

Englanti

Other:

Suoritetut tutkinnot

maisteri

lisensiaatti

tohtori

Other:

Opettajan pedagogiset opinnot

ei ole

on

Ammatillinen tutkinto

ei ole

on

Mikä ammatillinen tutkinto?

Missä ammattikorkeakoulussa työskentelet?

- Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola
- Diakonia ammattikorkeakoulu
- EVTEK – ammattikorkeakoulu
- Laurea-ammattikorkeakoulu
- Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu
- Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu
- Helsingin liiketalouden ammattikorkeakoulu
- Humanistinen ammattikorkeakoulu
- Hämeen ammattikorkeakoulu
- Högskolan på Åland
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu
- Kajaanin ammattikorkeakoulu
- Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
- Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu
- Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
- Lahden ammattikorkeakoulu
- Mikkelin ammattikorkeakoulu
- Oulun seudun ammattikorkeakoulu
- Pirkanmaan ammattikorkeakoulu

-
- Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
 - Savonia-ammattikorkeakoulu
 - Poliisiammattikorkeakoulu
 - Rovaniemen ammattikorkeakoulu
 - Satakunnan ammattikorkeakoulu
 - Seinäjoen ammattikorkeakoulu
 - Svenska yrkeshöskolan
 - Tampereen ammattikorkeakoulu
 - Turun ammattikorkeakoulu
 - Vaasan ammattikorkeakoulu
 - Yrkeshögskolan Sydväst
 - Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia

Millä koulutusallalla / koulutusaloilla työskentelet?

- humanistinen ja kasvatusala
- kulttuuriala
- yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
- luonnontieteiden ala
- tekniikan ja liikenteen ala
- luonnonvara- ja ympäristöala
- sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
- matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Missä koulutusohjelmassa / koulutusohjelmissa työskentelet?

Kuinka kauan olet työskennellyt ammatillisesti suuntautuneessa koulutuksessa kieltenopettajana?

- vähemmän kuin vuoden
- 1-5 vuotta
- 6-10 vuotta
- 11-15 vuotta
- 16-20 vuotta
- enemmän kuin 20 vuotta

Kuinka kauan olet työskennellyt ammattikorkeakoulussa kieltenopettajana?

- vähemmän kuin vuoden
- 1-5 vuotta
- 6-10 vuotta
- 11-15 vuotta

Mikä on nykyinen virkanimikkeesi ammattikorkeakoulussa?

- yliopettaja
- lehtori
- päätoiminen tuntiopettaja

-
- sivutoiminen tuntiopettaja (opetustuntimäärä alle 50 tuntia / lukuvuosi)
- sivutoiminen tuntiopettaja (opetustuntimäärä 50-100 tuntia / lukuvuosi)
- sivutoiminen tuntiopettaja (opetustuntimäärä yli 100 tuntia / lukuvuosi)
- Other:

Kuinka montaa kieltä opetat?

- 1 kieltä
- 2 kieltä
- 3 kieltä
- 4 kieltä
- 5 kieltä
- Other:

Mitä kieliä opetat?

- suomi äidinkielenä
- suomi toisena kotimaisena kielenä
- ruotsi äidinkielenä
- ruotsi toisena kotimaisena kielenä
- englanti
- saksa
- ranska
- venäjä

-
- espanja
 - italia
 - kiina
 - japani
 - portugali
 - norja
 - tanska
 - kreikka
 - saame
 - viro
 - viittomakieli
 - muita

Jos muita, mitä?

**Kuinka kielten opetuksen järjestäminen on organisoitu ammatti-
korkeakoulussasi?**

- kielikeskus tyyppinen hallinnollisesti keskitetty malli
- hajautettu organisaatiomalli (kieltenopettajat hallinnollisesti koulu-
tushjelmissä)
- muu

Jos muu, mikä?

Kuvaile teillä käytössä olevaa kieltenopetuksen rakenteellista mallia tarkemmin omin sanoin:

Miten arvioit ammattikorkeakoulunne nykyisen kieltenopetuksen järjestelyissä käytettävän mallin toimivuutta?

mielestäni kokonaisuudessaan erittäin toimiva

mielestäni toimiva

mielestäni joiltain osin toimiva ja joiltain osin uudistamista kaipaava

mielestäni kokonaisuudessaan uudistamista kaipaava

Perustelee vastauksesi:

Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuositukset

Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuositukset on laadittu ammattikorkeakoulujen yhteistyönä ja ammattikorke-

koulujen rehtorineuvosto Arene ry:n asettama työryhmä on koordinoinut hanketta. Yhteiset käytännöt on tarkoitettu edistämään ammattikorkeakoulun kieltenopetuksen laatutyötä, muun muassa edistämään ammatillisen kieltenopetuksen yhdenmukaisuutta ja valtakunnallista vertailtavuutta. Suositusten perustana on ammatikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntöjen kartoitus, jonka raportti julkistettiin marraskuussa 2003. Suosituksia päivitetään tarpeen tullen.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene on antanut suosituksen käytäntösuositusten käyttöönotosta ammattikorkeakouluissa 1.8.2005 lähtien.

Suositukset löytyvät verkosta osoitteesta:

http://homes.jypoly.fi/~tjokisal/arenekielet/_private/kaytantosuositukset.htm

--

Pyydämme seuraavaksi sinua kuvaamaan mahdollisimman avoimesti ja monipuolisesti, kuinka käytäntösuositukset yleisellä tasolla ja yksittäisten suositusten osalta on oman ammattikorkeakoulusi työyhteisössä otettu vastaan ja toisaalta, kuinka olet itse henkilökohtaisesti kokenut kyseiset suositukset ja niiden merkityksen.

Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuosituksista yleisellä tasolla

Kuinka hyvin olet henkilökohtaisesti perillä kieltenopetuksen käytäntösuosituksista?

erittäin hyvin

hyvin

-
- melko hyvin
 heikosti
 en tunne kyseisiä suosituksia laisinkaan

Ketkä kaikki ovat ammattikorkeakoulussanne arviointiin mukaan tietoisia kyseisten suositusten olemassa olosta?

- rehtori
 johtoryhmä
 koulutusalaohjelmajohtajat/koulutusohjelmajohtajat
 äidinkielen opettajat
 vieraiden kielten opettajat
 ammattinaisten opettajat
 opiskelijat
 muut

Jos muut, ketkä?

Kun ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuosituksia annettiin, kuinka niiden tulo huomioitiin ammattikorkeakoulussasi?

Minkälainen rooli ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuosituksilla on ammattikorkeakoulussanne kieltenopetuksen kehittämistyössä tällä hetkellä henkilökohtaisen arvioiden mukaan?

Suosituksissa esiin nostetut asiat olivat omassa ammattikorkeakoulussamme kunnossa jo ennen suositusten tuloa

- kyllä
- kyllä, suurelta osin
- kyllä, joiltain osin
- ei
- en tiedä

Suosituksukset ovat olleet apuna ja tukena kieltenopetuksen ja kieliohjelmien kehittämistyössä käytännön tasolla ammattikorkeakoulussamme

- kyllä, selkeästi
- kyllä, jossain määrin ja jollain tavoin
- ei
- en tiedä

Suomalaisten ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistyön etenemisen kannalta on jatkossakin hyvä antaa yhteisiä suosituksia kieltenopetuksen käytänteistä

- kyllä
- toisaalta kyllä, toisaalta ei
- ei
- en tiedä

Perustele vastauksesi:

Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuosituksista yksittäisten suositusten osalta

Seuraavaksi pyydämme sinua vastaamaan yksittäisiin suosituksiin liittyviin kysymyksiin. Alla on kopioituna kukin yksittäinen suositus ja siihen liittyvät kysymykset kunkin suosituksen perässä.

1. SUOSITUS TODISTUSMERKINNÖISTÄ

Ammattikorkeakoulu käyttää todistuksessaan merkintää asetuksenmukaisen kielitaidon saavuttamisesta.

Lisämerkinnästä käyvät ilmi:

1) koulusivistyskieli

2) kypsyysnäytteen kieli ja

3) ammattikorkeakoulun kieliopintojen

vastaavuus kielitaidosta annetun lain 424/2003, 6 § kaksikielisesä viranomaisessa valtion henkilöstöltä vaadittavaan toisen kielen taitoon, eli merkintä siitä onko taso toisen kotimaisen kielen

osaamisen taso hyvä vai tyydyttävä.

Opetusministeriön 11/2002 esittämässä korkeakoulujen ja yliopistojen ruotsin kielen suoritusten yhteismitallisuuden kehittämishankkeessa (2002-2004) on päätetty suositella 2.4.2004, että ammattikorkeakoulun antamat arvosanat 1-3 vastaavat valtionhallinnon arvosanaa tyydyttävä ja arvosanat 4-5 valtionhallinnon arvosanaa hyvä .

Suosituksen mukainen käytäntö todistusmerkinnöistä oli aloitettu omassa ammattikorkeakoulussamme jo ennen suositusten tuloa

- kyllä
- kyllä, osittain
- ei
- en tiedä

Suosituksen mukainen käytäntö todistuksen lisämerkinnöistä on otettu käyttöön ammattikorkeakoulussamme suositusten tulon jälkeen.

- kyllä
- suosituksen mukaista käytäntöä todistuksen lisämerkinnöistä ollaan parhaillaan valmistelemassa
- ei
- en tiedä

Ammattikorkeakoulussamme noudatetaan suositusta, jonka mukaan ammattikorkeakoulun antamat ruotsin kielen arvosanat 1-3 vastaavat valtionhallinnon arvosanaa tyydyttävä ja arvosanat 4-5 valtionhallinnon arvosanaa hyvä.

- kyllä
- ei
- en tiedä

2. SUOSITUS STRATEGIASTA

Ammattikorkeakouluja suositetaan laatimaan kieltenopetuksen strategia, joka on osa ammattikorkeakoulun strategiaa. Kieltenopetuksen strategiaa voidaan kutsua osastrategiaksi, toimintaohjelmaksi tai kehityssuunnitelmaksi, joka nivoutuu ammattikorkeakoulun kokonaisstrategiaan. Ammattikorkeakoulun tulisi määrittellä kieltenopetuksen tavoitteet riittävän yksityiskohtaisesti eri koulutusaloille.

Ammattikorkeakoulullamme on oma kieltenopetuksen strategia

kyllä

ei

strategia on työn alla

en tiedä

lisätietoja:

<div style="border: 1px solid black; height: 100px; width: 100%;"></div>	
--	---

Strategia oli laadittu / strategiatyö oli aloitettu omassa ammattikorkeakoulussamme jo ennen suositusten tuloa

kyllä

ei

en tiedä

3. SUOSITUS LIITTYEN KIELIIN, SISÄÄNOTTOON JA LÄHTÖTASOKOKEISIIN

Jos ammattikorkeakoulu hyväksyy opiskelijan tutkintokoulutukseen, sen on harkittava, mitkä mahdollisuudet opiskelijalla on suoriutua kieliopinnoistaan, ja toimittava sen mukaisesti.

Lähtötasotestin perusteella opiskelija voidaan ohjata ammattikorkeakoulun varsinaisia kieliopintoja valmentaviin opintoihin tai yhteistyöoppilaitosten kursseille täydentämään taitojaan.

Ammattikorkeakouluopiskelijan vieraan kielen (englanti) ja toisen kotimaisen kielen lähtötaso arvioidaan opintojen alussa ainakin toisen asteen ammatillista väylää tulleiden opiskelijoiden osalta.

Ammattikorkeakoulussamme testataan opiskelijoiden kielitaidon lähtötaso

kyllä

ei

en tiedä

Kielitaidon lähtötaso testataan

kaikilta opiskelijoilta

toisen asteen ammatillisen koulutuksen väylää tulleilta opiskelijoilta

lukion kieliopinnoissa heikommin menestyneiltä (tietty arvosana raja)

muilta

lähtötasoa ei testata

Jos muilta, keneltä?

Lähtötason testaamisessa käytetään

- Dialang-testiä
- ammattikorkeakoulussa itse laadittuja lähtötasotestejä
- Sukolin testejä
- muuta

Jos muuta, mitä?

Lähtötason testaamisessa käytetty testi on ammattikorkeakoulusamme sama kaikissa koulutusohjelmissa.

- kyllä
- ei
- en tiedä

Kielitaidon lähtötason testauksessa arvioitavia osa-alueita

- rakenteet
- sanasto

-
- kirjallinen ilmaisu
 - tekstin ymmärtäminen
 - suullinen ilmaisu
 - kuullun ymmärtäminen
 - muita

Jos muita, mitä?

Kielitaidon lähtötasotestauksen tulos huomioidaan kunkin opiskelijan kohdalla kielten opetuksen ja opintojen suunnittelussa

- kyllä
- kyllä, jossain määrin
- ei
- en tiedä

Jos opiskelijan kielitaito todetaan lähtötasotestauksessa ammattikorkeakoulun kieliopintojen aloittamisen kannalta puutteelliseksi, opiskelija veloitetaan osallistumaan valmentaviin opintoihin.

- kyllä
- ei
- en tiedä

Valmentavat opinnot sijoittuvat ennen ammattikorkeakoulun varsinaisia kieliopintoja.

- kyllä, aina
- kyllä, mahdollisuuksien mukaan
- ei
- valmentavia opintoja ei ole tarjolla
- en tiedä

Kielitaidon lähtötason testaukseen ja testaustulosten huomioimiseen liittyvät käytänteet olivat ammattikorkeakoulussamme vähintään suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tuloa

- kyllä
- kyllä, osittain
- ei
- en tiedä

4. SUOSITUS OPINTOVIKKOJEN KERTYMISESTÄ VALMENTAVISTA KIELIOPINNOISTA

Ammattikorkeakoulun kielten valmentavista opintojaksoista annetaan opiskelijalle opintoviikkoja vapaasti valittaviin opintoihin, jos opiskelijan lähtötaito on havaittu puutteelliseksi ja hänet on siksi ohjattu näihin kieliopintoihin.

Ammattikorkeakoulussamme järjestetään kielten valmentavia opintojaksoja opiskelijoille, joiden kielitaidon lähtötaso havaitaan puutteelliseksi

-
- kyllä
 - ei
 - en tiedä

Valmentaviin opintoihin pääsy määräytyy

- lähtötasotestin perusteella
- koulutustaustan perusteella
- opettajan harkinnan mukaan
- opiskelijan harkinnan mukaan
- jotenkin muuten

Jos jotenkin muuten, miten?

Valmentavien opintojen laajuus on

- 1 op
- 2 op
- 3 op
- 4 op
- Muu

Jos muu, mikä?

Kielten valmentavista opintojaksoista opiskelija saa vapaasti valittaviin opintoihinsa opintoviikkoja / opintopisteitä

- kyllä
 ei
 en tiedä

Opintoviikkojen / opintopisteiden antaminen kielten valmentavista opintojaksoista ja siihen liittyvät käytännöt oli ammattikorkeakoulussamme vähintään suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tuloa

- kyllä
 osittain
 ei
 en tiedä

5. SUOSITUS MINIMIOPINTOVIKKOMÄÄRISTÄ

Ammattikorkeakoulun pakollisen kielten sekä suomen/ ruotsin kielen ja viestinnän opetuksen minimiopintoviikkomäärät ovat 2 opintoviikkoa/ 3 ECTS -pistettä kussakin seuraavissa: vieras kieli (englanti tai muu vieras kieli), toinen kotimainen kieli sekä suomen/ ruotsin kieli ja viestintä.

Mikäli vieraskielinen opiskelija vapautetaan toisen kotimaisen kielen opetuksesta, tilalle järjestetään 2 opintoviikkoa/ 3 ECTS -

pistettä muita kieliopintoja, ensisijaisesti suomen tai ruotsin opintoja.

Kieliopintojen minimilaaajuudet ovat vähintään suositusten mukaisella tasolla

- kyllä
- kyllä, osittain
- ei
- en tiedä

Kieliopintojen opintoviikko / opintopisteiden minimimääriin liittyvät käytänteet olivat ammattikorkeakoulussamme vähintään suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tuloa

- kyllä
- kyllä, osittain
- ei
- en tiedä

Mikäli vieraskielinen opiskelija vapautetaan toisen kotimaisen kielen opetuksesta, tilalle järjestetään muita kieliopintoja, ensisijaisesti suomen tai ruotsin opintoja.

- kyllä
- ei
- en tiedä

6. SUOSITUS KIELIOPINTOJEN SJOITTUMISESTA MIELEKKÄÄSTI AMMATTIALAN KIELEN JA OSAAMISTASON KANNALTA

Kieliopinnot suositellaan sijoitettavaksi koko opiskelujalle. Opintojen alkuun sijoitetaan pakollisten kielten valmentavat opinnot, jotta kaikki opiskelijat saavuttavat riittävän lähtötaidon kieliopintoihin.

Ammattialan kieliopinnot sijoitetaan opintojen keski- ja loppuvaiheeseen (2.-4. opintovuoteen), jolloin opiskelijat tuntevat ammattialansa ja työelämää ja integrointi ammattialan sisältöihin on luontevaa.

Kieliopinnoja suositellaan sijoitettaviksi sekä opintojen alkuun (erityisesti valmentavat opinnot) ja myös 3.-4. opintovuodelle, jolloin alan ammatillisen osaamisen tietoperustaa on kertynyt riittävästi.

Kieliopinnot sijoitetaan jakautuvaksi opiskelijan koko opiskelujalle suosituksessa esitettyjen periaatteiden mukaisesti

kyllä

kyllä, osittain

ei

en tiedä

Kieliopintojen sijoittuminen mielekkäästi opiskelijoiden opintoihin ammattialan kielen ja osaamistason kannalta ja tähän liittyvät käytänteet olivat ammattikorkeakoulussamme vähintään suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tuloa

kyllä

kyllä, osittain

ei

en tiedä

Valmentavat opinnot ajoitetaan ammattikorkeakoulussamme opintojen alkuvaiheeseen.

- kyllä
- ei
- en tiedä

7. SUOSITUS OPINTOJEN HYVÄKSI LUKEMISESTA ERI TAPAUKSISSA

1. Mikäli opiskelija on suorittanut vastaavan ammattialan kieliopinnot toisessa ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa, opinnot hyväksiluetaan sellaisenaan.

2. Mikäli opiskelija on suorittanut samanlaajuiset ja samantasoiset eri ammattialan kieliopinnot (ei: eri koulutusalan kieliopinnot) toisessa ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa; tai yleisen kielitutkinnon vähintään tasolla kolme (3); tai valtionhallinnon kielitutkinnon, hän täydentää edellä mainittuja opintoja alakohdaisesti, jotta säästösten vaatima ammattialakohtainen kielitaito saavutetaan.

Opiskelijalle hyväksiluetaan aiempia kieliopintoja suosituksen mukaisella tavalla

- kyllä
- kyllä, osittain
- ei
- en tiedä

Opiskelijan suorittamien aiempien kieliopintojen hyväksi lukemisen käytänteet olivat ammattikorkeakoulussamme vähintään suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tuloa

-
- kyllä
 - kyllä, osittain
 - ei
 - en tiedä

Eri ammattialalla suoritettut aiemmat kieliopinnot täydennetään

- näyttökokeella
- suullisella tentillä
- osallistumalla kirjallisiin tentteihin
- muulla tavoin
- en tiedä

Jos muulla tavoin, miten?

▲

■

▼

Jos näyttökoe on käytössä aiempien kieliopintojen täydentämisessä, kuvaile näyttökokeen sisältöä.

▲

■

▼

8. SUOSITUS VAPAASTI VALITTAVISTA KIELIOPINNOISTA

Ammattikorkeakoulu antaa opiskelijoille mahdollisuuden monipuolistaa ja laajentaa kielitaitoaan tarjoamalla vapaasti valittavia kieliopintoja. Vapaasti valittavien kieliopintoja tarjotaan laajasti kaikkien yksiköiden opiskelijoille.

Vapaasti valittavat kieliopinnot järjestetään siten, että kaikkien koulutusohjelmien ja yksiköiden opiskelijoilla on mahdollisuus valita ja suorittaa niitä.

Jos opiskelija valitsee hänelle uuden kielen alkeet opinto-ohjelmaansa, hänet ohjataan valitsemaan samasta kielestä useampia opintojaksoja syventämään saman kielen osaamista. Muun muassa puuttuvan toisen kotimaisen kielen sijaan voidaan tarjota toisen kotimaisen kielen käytännönläheinen alkeiskurssi.

Vapaasti valittavien kieliopintojen tarjontaan ja toteuttamiseen liittyvät käytänteet olivat ammattikorkeakoulussamme vähintään suositusten mukaisesti hoidettu jo ennen suositusten tuloa

kyllä

kyllä, osittain

ei

en tiedä

Kaikkien koulutusohjelmien ja yksiköiden opiskelijoilla on ammattikorkeakoulussamme tasavertainen mahdollisuus valita ja suorittaa vapaasti valittavia kieliopintoja

kyllä

kyllä, osittain

ei

en tiedä

Opiskelija voi aloittaa ammattikorkeakoulussamme myös uuden vieraan kielen opinnot

kyllä

ei

en tiedä

Kuinka arvioit kieltenopetuksen käytänteiden järjestelyt yleisellä tasolla omassa ammattikorkeakoulussasi tällä hetkellä

erinomaiset

hyvät

tyydyttävät

heikot

erittäin heikot

Perustele arviosi, kiitos!

Millä yleisarvosanoilla arvioit kieltenopetuksen laatua omassa ammattikorkeakoulussasi

erittäin korkeatasoista

korkeatasoista

hyvää

tyydyttävää

heikkoa

erittäin heikkoa

Perustele arviosi, kiitos!

Millä yleisarvosanoilla arvioit suomalaisten ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen tasalaatuisuutta ja kansallista vertailtavuutta

erinomaista

hyvää

tydyttävää

heikkoa

erittäin heikkoa

Perustele arviosi, kiitos!

Mitä kieltenopetuksen käytänteitä omassa ammattikorkeakoulusasi olisi mielestäsi tarpeen seuraavana kehittää tavalla tai toisella? Kuvaa tärkeimmiksi kokemiasi kehittämistarpeita!

Mitkä kieltenopetuksen käytänteet ovat omassa ammattikorkeakoulussasi mielestäsi hyvällä mallilla? Kuvaa tilannetta omin sanoin kyseisten käytänteiden osalta.

Lopuksi toivomme sinun tuovan esiin omia ajatuksiasi, näkemyksiäsi, mielipiteitäsi, kokemuksiasi, toiveitasi yms. ammattikorkeakoulujen kieltenopetukseen liittyen - asioita, joista et edellä olevissa vastauksissa päässyt kertomaan...

LIITE 3

Dear language teacher at the University of Applied Sciences

The Rectors Conference of Finnish Polytechnics (ARENE) has chosen to pay attention to the enhancement of the quality and national comparativeness of language teaching at Finnish Polytechnics. In 2003, ARENE appointed a team for developing polytechnic language teaching, the aim of which is to research the needs for the development of language teaching at polytechnics and to direct this development work in accordance with common principles and strategies. The language team studied the needs for the development of language teaching practices at polytechnics, and based on the results, ARENE provided recommendations for language teaching practices at polytechnics from 1 August 2005. For directing this development work, we are now collecting information on the introduction and acceptance of these recommendations at polytechnics. The best experts to provide us with this information are language teachers at polytechnics. Therefore, we are now approaching you. We would appreciate you to answer the enclosed questionnaire and share your views and experiences on language teaching recommendations with us.

The questionnaire is a part of a research relating to the development work of language teaching at polytechnics. The research is conducted in cooperation with polytechnics and universities, with PhD Anneli Airola, Director of Language Services at North Karelia University of Applied Sciences, and PhD Ritva Kantelinen, Professor at the University of Joensuu, being responsible for practical implementations. The research material will be held in confidence, and the results will be reported through different channels of publication – the purpose is to exploit the results in diverse ways in the development of polytechnic language teaching both at national level and at each polytechnic. The questionnaire can be accessed at the following link. We ask you to answer it by the end of week 10 (March 12, 2006). The first part of the questionnaire consists mainly of multiple choice questions providing us with information on specific language teaching practices at your polytechnic, particularly from your point of view as a language teacher. The

latter part of the questionnaire includes open questions, where you can describe your views on and experiences of language teaching and your expectations concerning language teaching at polytechnics at a general level.

By answering this questionnaire you will contribute to the development of language teaching at polytechnics. Information on language teaching practices and recommendations for these practices, as well as their usefulness as a support of teaching, can only be obtained from language teachers at polytechnics, so it would be very important for us to get your answers!

<http://avoinkampus.joensuu.fi/kyselyt/seurantakysely3.tp4>

Wishing for active collaboration,
Ritva Kantelinen and Anneli Airola

Ritva Kantelinen
Professori, kasvatustiede erityisesti kielipedagogiikka
Joensuun yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Soveltavan kasvatustieteen laitos
PL 111, 80101 Joensuu
ritva.kantelinen@joensuu.fi
puh. 013-251 2343 / 050-54 204 34
faksi 013-251 3564

Follow-up questionnaire

University of Joensuu
Faculty of Education
Department of Applied Education

Dear language teacher at a University of Applied Sciences,

The purpose of this questionnaire is to receive information about the prevalence and use of the recommendations for language teaching prac-

tices at Universities of Applied Sciences (Polytechnics), defined by the Rectors' Conference of Finnish Polytechnics (ARENE). We would appreciate you to fill in this questionnaire, with the focus on the following aspects: Has the information concerning the recommendations reached your Polytechnic? Are the recommendations present in the every day activities at your institution and in what ways can they be seen?

We are hoping for receiving an extensive amount of research material from permanent and temporary employees working in different language teaching tasks at Polytechnics. The aim is to focus on the use of the recommendations for language teaching practices at different Polytechnics. Experiences and views of language teachers will be of great help, by answering this questionnaire you can contribute to the development of language teaching at Polytechnics.

Further information on this questionnaire can be obtained from Ritva Kantelinen or Anneli Airola, who are responsible for carrying out this study. We are delighted to answer your questions and hear your comments!

Ritva Kantelinen
University of Joensuu
PhD, Professor
ritva.kantelinen@joensuu.fi
050 542 0434

Anneli Airola
North Karelia University of Applied Sciences
PhD, Director of Language Services
anneli.airola@ncp.fi
050 502 0401

Background information

Gender

- female
- male

Age

Native language

- Finnish
- English
- Other:

Degrees taken

- Master
- Licentiate
- Doctor
- Other:

Teacher's pedagogical studies

- not taken
- taken

Vocational degree

- not taken
- taken

Which vocational degree?

Which Polytechnic do you work in?

- Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola
- Diakonia ammattikorkeakoulu
- EVTEK – ammattikorkeakoulu
- Laurea-ammattikorkeakoulu
- Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu
- Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu
- Helsingin liikelouden ammattikorkeakoulu
- Humanistinen ammattikorkeakoulu
- Hämeen ammattikorkeakoulu
- Högskolan på Åland
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu
- Kajaanin ammattikorkeakoulu
- Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
- Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu
- Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
- Lahden ammattikorkeakoulu

-
- Mikkelin ammattikorkeakoulu
 - Oulun seudun ammattikorkeakoulu
 - Pirkanmaan ammattikorkeakoulu
 - Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
 - Savonia-ammattikorkeakoulu
 - Poliisiammattikorkeakoulu
 - Rovaniemen ammattikorkeakoulu
 - Satakunnan ammattikorkeakoulu
 - Seinäjoen ammattikorkeakoulu
 - Svenska yrkeshöskolan
 - Tampereen ammattikorkeakoulu
 - Turun ammattikorkeakoulu
 - Vaasan ammattikorkeakoulu
 - Yrkeshögskolan Sydväst
 - Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia

Which field(s) of study do you work in?

- Humanities and Education
- Culture
- Social Sciences, Business and Administration
- Natural Sciences
- Technology, Communication and Transport

-
- Natural Resources and the Environment
 - Social Services, Health and Sports
 - Tourism, Catering and Domestic Sciences

Which degree programme(s) do you work in?

How long have you worked as a language teacher in vocationally oriented education?

- less than a year
- 1-5 years
- 6-10 years
- 11-15 years
- 16-20 years
- more than 20 years

How long have you worked as a Polytechnic language teacher?

- less than a year
- 1-5 years
- 6-10 years
- 11-15 years

What is your current title in the Polytechnic?

- principal lecturer
- senior lecturer
- full-time lecturer
- part-time lecturer (number of teaching hours less than 50h / academic year)
- part-time lecturer (number of teaching hours 50-100h / academic year)
- part-time lecturer (number of teaching hours more than 100h / academic year)
- Other:

How many languages do you teach?

- 1 language
- 2 languages
- 3 languages
- 4 languages
- 5 languages
- Other:

Which languages do you teach?

- Finnish as a native language
- Finnish as the second domestic language
- Swedish as a native language

-
- Swedish as the second domestic language
 - English
 - German
 - French
 - Russian
 - Spanish
 - Italian
 - Chinese
 - Japanese
 - Portuguese
 - Norwegian
 - Danish
 - Greek
 - Lappish
 - Estonian
 - Sign language
 - Other

Which other languages?

	
--	---

How is language teaching organised in your Polytechnic?

- Language Centre or other organisation with centralised administration
- organisation with decentralised administration (language teachers are under the administration of degree programmes)
- Other

Which other system?

Describe in your own words the organisation model for language teaching at your Polytechnic:

In your opinion, how does this organisation model for language teaching work in practice?

- very well
- quite well
- quite well to some extent, but requires some reformation
- requires extensive reformation

Please give reasons:

Recommendations for language teaching practices at Polytechnics

Recommendations for language teaching practices at Polytechnics have been compiled in collaboration with different Polytechnics, and a language team appointed by the Rectors' Conference of Finnish Polytechnics (ARENE) has coordinated the project. These recommendations aim at enhancing the quality work for language teaching at Polytechnics by, for instance, striving towards conformity in professional language teaching as well as national comparativeness. The recommendations base on a survey conducted on the practices of language teaching at Polytechnics. A report of this survey was published in November 2003. The recommendations will be updated regularly based on upcoming needs.

ARENE has recommended these recommendations to be introduced at Polytechnics from 1 August 2005.

These recommendations are available (only in Finnish) at:

http://homes.jypoly.fi/~tjokisal/arenekielet/_private/kaytantosuosituksset.htm

--

We would now like you to describe how the recommendations for language teaching practices have been greeted at your Polytechnic, both at a general level and regarding specific recommendations in practice, and also how you have personally experienced

the recommendations and their importance.

Recommendations for language teaching at Polytechnics at a general level

How well do you think you are familiar with the recommendations for language teaching?

- very well
- well
- quite well
- poorly
- not at all

According to your estimation, who are aware of the existence of the recommendations at your Polytechnic?

- the president
- the management team
- directors for fields of study / directors of degree programmes
- Finnish language teachers (as a native language)
- foreign language teachers
- teachers of professional subjects
- students
- other people

Who?

How were the recommendations for language teaching noted at your Polytechnic when they were first introduced?

According to your estimation, what is the current role of the recommendations for language teaching in the development of language teaching at your Polytechnic?

Issues highlighted in the recommendations were already taken care of at our Polytechnic before the introduction of the recommendations

yes

yes, to a great extent

yes, to some extent

no

I don't know

The recommendations have in practice helped and supported the development of language teaching and language studies at our Polytechnic

yes, clearly

yes, to some extent and in some ways

no

I don't know

In the future, it would be beneficial for the development of language teaching at Finnish Polytechnics if common recommendations were compiled

yes

yes on one hand, no on the other hand

no

I don't know

Please give reasons:

--

Recommendations for language teaching at Polytechnics - specific recommendations in practice

In the following sections, we would like you to answer questions concerning specific recommendations. You will first see a recommendation written down after which there are questions related to this specific recommendation.

1. RECOMMENDATION ON CERTIFICATE NOTES

Polytechnics complete degree certificates with a note concerning statutory language studies.

This additional note expresses:

- 1) language of school education
- 2) language of the maturity test, and
- 3) acquired language skills in Swedish/Finnish required of state officials functioning in a position requiring a higher education in a bilingual office according to the Act (424/2003, 6 §) with a grade of good or satisfactory.

KORU-development project, appointed for the years 2002-2004 by the Ministry of Education (11/2002), commensurating the evaluation of Swedish language studies in institutions of higher education, suggested (2 April 2004) that Polytechnic grades 1-3 correspond to the State Administration grade 'satisfactory' and grades 4-5 to the grade 'good'.

The recommendation on certificate notes has been introduced at our Polytechnic

yes

in preparation

no

I don't know

Our Polytechnic follows the recommendation for the grades 1-3 in Swedish corresponding to the State Administration grade ‘satisfactory’ and grades 4-5 to the grade ‘good’

yes

no

I don’t know

Certificate notes following the above-mentioned recommendation had been introduced at our Polytechnic already before the recommendations were introduced

yes

yes, partly

no

I don’t know

2. RECOMMENDATION ON THE STRATEGY

Polytechnics are recommended to compile a strategy for language teaching as a part of the strategy for the entire Polytechnic. The strategy for language teaching can be called a substrategy, plan of action, or development plan connected to the overall strategy of the Polytechnic. In the strategy, Polytechnics should define detailed objectives for language teaching in each field of study.

Our Polytechnic has a strategy for language teaching

yes

no

in preparation

I don’t know

Additional information:

	
--	---

The strategy for language teaching had been compiled or the work for compiling a strategy had been started already before the introduction of the recommendations

- yes
- no
- I don't know

3. RECOMMENDATION ON LANGUAGES, INTAKE AND ATTAINMENT TESTS

If a Polytechnic accepts a student to attend degree-awarding education, it needs to consider the potential of the student to cope with language studies, and to take this point of view into consideration when planning language teaching.

Based on an attainment test, a student can be directed to re-fresher courses before participating in the professional language courses at the Polytechnic, or to other supplementary courses offered by cooperation institutions.

A student's skills in a foreign language (English) and the second domestic language will be evaluated in the beginning of his/her Polytechnic studies, particularly concerning students with vocational school background.

Students' language skills are evaluated with an attainment test in the beginning of their Polytechnic studies

-
- yes
 - no
 - I don't know

Which students are obligated to do the attainment test?

- all students
- students with vocational school background
- students with poor success in language studies at Upper Secondary School (students with certain grades)
- other students
- no attainment test at all

Which other students?

Which attainment test is in use at your Polytechnic?

- Dialang-test
- your own attainment test(s)
- Sukol-test(s)
- other tests

Which other test(s)?

The same attainment test is used in all degree programmes at our Polytechnic

yes

no

I don't know

Attainment tests are used to evaluate following language skills

grammar

vocabulary

writing

reading comprehension

oral expression

listening comprehension

other

Which other skills?

The result of the attainment test will be taken into consideration when planning a student's language studies

- yes
- yes, to some extent
- no
- I don't know

If a student's language skills are proved too poor by the attainment test and not sufficient for him/her being able to begin his/her professional language studies at the Polytechnic, he/she is obligated to take refresher courses

- yes
- no
- I don't know

Refresher courses are arranged before the student starts his/her professional language studies at the Polytechnic

- yes, always
- yes, if possible to arrange
- no
- we offer no refresher courses
- I don't know

Practices relating to language attainment tests and refresher courses were in use following the principles stated in the recommendations already before the introduction of the recommendations

- yes
- yes, partly
- no
- I don't know

4. RECOMMENDATION ON CREDITS FOR REFRESHER COURSES

Polytechnic refresher courses for languages provide the student with credits for optional studies, in case the student's language skills have been considered insufficient and he/she has therefore been directed to refresher courses.

Refresher courses are arranged at our Polytechnic for students with insufficient language skills

- yes
- no
- I don't know

Access to refresher courses is determined by

- an attainment test
- educational background
- teacher's suggestion
- student's suggestion
- some other way

How?

The number of credits (ECTS) for refresher courses is

- 1 cr
- 2 crs
- 3 crs
- 4 crs
- other

How many credits?

Participation in refresher courses provides the student with credits for optional studies

- yes
- no
- I don't know

The practice of providing a refresher course student with credits for optional studies was in use at our Polytechnic already before the introduction of the recommendations

- yes
- yes, partly
- no
- I don't know

5. RECOMMENDATION ON THE MINIMUM NUMBER OF CREDITS

The minimum number of credits for compulsory language courses at the Polytechnic is 2 credits / 3 ECTS credits in following languages: foreign language (English or some other foreign language), second domestic language, and Finnish/Swedish and communication.

If a foreign student is exempted from the studies of the second domestic language, he/she will need to take 2 credits / 3 ECTS credits of other language courses, primarily Finnish or Swedish courses.

The minimum number of credits for language studies at our Polytechnic corresponds at least to the number stated in the recommendation

- yes
- yes, partly
- no
- I don't know

If a foreign student is exempted from the studies of the second domestic language, the Polytechnic arranges him/her other language studies, primarily Finnish or Swedish courses.

yes

no

I don't know

The practices regarding the minimum number of credits / ECTS credits for language studies were in use already before the introduction of the recommendations

yes

yes, partly

no

I don't know

6. RECOMMENDATION ON THE TIMING OF LANGUAGE STUDIES IN RELATION TO THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL LANGUAGE AND COMPETENCE

Languages are recommended to be studied throughout the whole duration of polytechnic study. Refresher courses prior to compulsory language studies are placed in the beginning of studies for enabling all the students to acquire sufficient language skills before attending professional language courses.

Professional language studies are taken in the middle and at the end of studies (2nd – 4th study year). At that point, the student is assumed to have the knowledge of his/her field of profession and working life in the field, and integration of language studies into professional subjects is then fluent and natural.

Language studies are recommended to be taken both in the beginning of studies (particularly refresher courses) and also during the 3rd and 4th year of study, when the knowledge of professional subjects is deeper.

Language studies are taken during the entire time of study at our Polytechnic, as stated in the recommendations

- yes
- yes, partly
- no
- I don't know

Refresher courses are placed in the beginning of Polytechnic studies.

- yes
- no
- I don't know
- we offer no refresher courses

Language studies were reasonably and naturally placed in relation to other professional studies already before the introduction of the recommendations

- yes
- yes, partly
- no
- I don't know

7. RECOMMENDATION ON ACCREDITATION OF PRIOR STUDIES

1. If a student has taken equivalent language studies in the same degree programme at another Polytechnic or University, he/she is entitled to receive accreditation of these studies.

2. If a student has taken equivalent language studies in some other degree programme (but not in other field of study) at another Polytechnic or University, or has taken the National Certificate of Language Proficiency at the third or an upper level, or the Civil Service Language Proficiency Examination, he/she will supplement the above-mentioned studies according to the specific regulations for the field of study, in order to be able to attain the required professional language skills.

A student is entitled to receive accreditation of prior language studies, as stated in the recommendations

yes

yes, partly

no

I don't know

Prior language studies from some other field of profession are supplemented with

a vocational competence test

an oral exam

a written exam

some other way

I don't know

In what way?

If a vocational competence test (näyttökoe) is being used as a method of supplementing prior language studies, describe the content of the test.

Practices on the accreditation of prior language studies, as stated in the recommendations, were already in use at our Polytechnic before the introduction of the recommendations

- yes
- yes, partly
- no
- I don't know

At general level, how would you evaluate current language teaching practices at your Polytechnic?

- excellent
- good
- satisfactory
- poor
- extremely poor

Please give reasons!

How would you evaluate the quality of language education at your Polytechnic?

- extremely high-level education
- high-level education
- good
- satisfactory
- poor
- extremely poor

Please give reasons!

How would you evaluate the uniform quality and national comparativeness of language education at Finnish Polytechnics?

excellent

good

satisfactory

poor

extremely poor

Please give reasons!

In your opinion, which language teaching practices should be next developed at your Polytechnic? Which are the most important and demanding needs for development?

In your opinion, which language teaching practices work well at your Polytechnic at the moment? Describe the situation in your own words.

Finally, we would like you to present your own ideas, views, opinions, experiences and wishes on the polytechnic language education.

THANK YOU VERY MUCH FOR YOUR COLLABORATION!

LIITE 4

Arvoisa ammattikorkeakoulun rehtori

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene on halunnut kiinnittää huomiota ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen korkean laadun ja kansallisen vertailtavuuden edistämiseen. Rehtorineuvosto nimesi vuonna 2003 Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämisyöryhmän, jonka tehtäväksi määriteltiin selvittää ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistarpeita ja suunnata kieltenopetuksen kehittämistyötä ammattikorkeakouluissa muun muassa yhteisten periaatteiden ja strategiatyön avulla. Kielityöryhmän toimesta selvitettiin ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytänteiden kehittämistarpeita ja tehdyn selvitystyön pohjalta rehtorineuvosto antoi suosituksia kieltenopetuksen käytänteiksi ammattikorkeakouluissa 1.8.2005 alkaen. Suosituksia päivitetään tarpeen tullen. Suositukset löytyvät verkosta osoitteesta: http://homes.jypoly.fi/~tjokisal/arenekielet/_private/kaytantisuosituksset.htm

Käynnistyneen kehittämistyön suuntaamiseksi kokoamme nyt tietoa siitä, miten kieltenopetuksen käytäntösuositukset on ammattikorkeakouluissa otettu vastaan. Ammattikorkeakoulujen kieltenopettajille on lähetetty oheista kyselyä huomattavasti laajempi ja yksityiskohtaisempi kysely kieltenopetuksen käytänteiden tämänhetkisestä tilanteesta. Teitä hyvät rehtorit, pyydämme kuvaamaan ammattikorkeakoulunne kieltenopetusta ja sen käytänteitä rehtorin näkökulmasta muutamien oheisessa linkissä olevien kysymysten avulla. Kyselyt (sekä kieltenopettajille että rehtoreille suunnattu) ovat osa ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistyöhön liittyvää tutkimusta, jota tehdään yhteistyössä ammattikorkeakoulun ja yliopiston edustajien voimin: tutkimuksen toteutuksesta vastaavat FT, kieli palveluiden johtaja Anneli Airola Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta ja FT, professori Ritva Kantelinen Joensuun yliopistosta. Aineisto käsitellään luottamuksellisesti tutkimusaineistona ja tuloksista raportoidaan erilaisia julkaisukanavia käyttäen tavoitteena mahdollisimman monipuolinen tulosten hyödyntäminen ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistyössä sekä valta-

kunnallisella tasolla että ammattikorkeakoulukohtaisesti.

Oheisessa linkissä on kysely, johon pyydämme teitä ystävällisesti vastaamaan viikon 10 loppuun (12.3.2006) mennessä. Mikäli haluatte lisätietoa kyselyyn ja siihen vastaamisen liittyen, pyydämme teitä ottamaan yhteyttä tutkimuksen toteutuksesta vastaaviin Ritva Kanteliseen tai Anneli Airolaan. Vastaamme mielellämme kysymyksiinne ja kuulemme kommenttejanne!

<http://avoinkampus.joensuu.fi/kyselyt/seurantakysely2.tp4>

Aktiivista kehittämissyhteistyötä toivoen

Ritva Kantelinen
Joensuun yliopisto
FT, professori
ritva.kantelinen@joensuu.fi
050 542 0434

Anneli Airola
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
FT, Kielipalveluiden johtaja
anneli.airola@ncp.fi
050 502 0401

Joensuun yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Soveltavan kasvatustieteen laitos

Mikäli haluatte lisätietoa kyselyyn ja siihen vastaamisen liittyen, ottakaa yhteyttä tutkimuksen toteutuksesta vastaaviin Ritva Kanteliseen tai Anneli Airolaan. Vastaamme mielellämme kysymyksiinne ja kuulemme kommenttejanne!

Ritva Kantelinen
Joensuun yliopisto
FT, professori
ritva.kantelinen@joensuu.fi
050 542 0434

Anneli Airola
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
FT, Kielipalveluiden johtaja
anneli.airola@ncp.fi
050 502 0401

Vastaajan taustatietoja

Sukupuoli

- nainen
- mies

Ikä

Suoritettut tutkinnot

- maisteri
- lisensiaatti
- tohtori
- Other:

Opettajain pedagogiset opinnot

- ei ole
- on

Ammatillinen tutkinto

- ei ole
- on

Missä ammattikorkeakoulussa työskentelette?

- Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola
- Diakonia ammattikorkeakoulu
- EVTEK – ammattikorkeakoulu

-
- Laurea-ammattikorkeakoulu
 - Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu
 - Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu
 - Helsingin liiketalouden ammattikorkeakoulu
 - Humanistinen ammattikorkeakoulu
 - Hämeen ammattikorkeakoulu
 - Högskolan på Åland
 - Jyväskylän ammattikorkeakoulu
 - Kajaanin ammattikorkeakoulu
 - Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
 - Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu
 - Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
 - Lahden ammattikorkeakoulu
 - Mikkelin ammattikorkeakoulu
 - Oulun seudun ammattikorkeakoulu
 - Pirkanmaan ammattikorkeakoulu
 - Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
 - Savonia-ammattikorkeakoulu
 - Poliisiammattikorkeakoulu
 - Rovaniemen ammattikorkeakoulu
 - Satakunnan ammattikorkeakoulu

-
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu
 - Svenska yrkeshöskolan
 - Tampereen ammattikorkeakoulu
 - Turun ammattikorkeakoulu
 - Vaasan ammattikorkeakoulu
 - Yrkeshögskolan Sydväst
 - Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia

Ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuosituksista yleisellä tasolla

Kuinka hyvin olette henkilökohtaisesti perillä kieltenopetuksen käytäntösuosituksista?

- erittäin hyvin
- hyvin
- melko hyvin
- heikosti
- en tunne kyseisiä suosituksia laisinkaan

Ketkä kaikki ovat ammattikorkeakoulussanne arvionne mukaan tietoisia kyseisten suositusten olemassa olosta?

- rehtori
- johtoryhmä
- koulutusala johtajat/koulutusohjelmajohtajat
- äidinkielen opettajat

-
- vieraiden kielten opettajat
 - ammattiaineiden opettajat
 - opiskelijat
 - muut

Jos muut, ketkä?

	
--	--

Kun ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuositukset annettiin, kuinka niiden tulo huomioitiin ammattikorkeakoulussanne?

	
--	---

Minkälainen rooli ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen käytäntösuosituksilla on ammattikorkeakoulussanne kieltenopetuksen kehittämistyössä tällä hetkellä henkilökohtaisen arvionne mukaan?

	
--	--

Suosituksissa esiin nostetut asiat olivat omassa ammattikorkeakoulussamme kunnossa jo ennen suositusten tuloa

- kyllä
- kyllä, suurelta osin
- kyllä, joiltain osin
- ei
- en tiedä

Suositukset ovat olleet apuna ja tukena kieltenopetuksen ja kieliohjelmien kehittämistyössä käytännön tasolla ammattikorkeakoulussamme

- kyllä, selkeästi
- kyllä, jossain määrin ja jollain tavoin
- ei
- en tiedä

Suomalaisten ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämistyön etenemisen kannalta on jatkossakin hyvä antaa yhteisiä suosituksia kieltenopetuksen käytänteistä

- kyllä
- toisaalta kyllä, toisaalta ei
- ei
- en tiedä

Perustelkaa vastauksenne, kiitos!

Kuinka arvioitte kieltenopetuksen käytänteiden järjestelyt yleisellä tasolla omassa ammattikorkeakoulussanne tällä hetkellä?

erinomaiset

hyvät

tydyttävät

heikot

erittäin heikot

Perustelkaa arvionne, kiitos!

Millä yleisarvosanalla arvioitte kieltenopetuksen laatua omassa ammattikorkeakoulussanne?

erittäin korkeatasoista

korkeatasoista

hyvää

tydyttävää

heikkoa

erittäin heikkoa

Perustelkaa arvionne, kiitos!

Millä yleisarvosanalla arvioitte suomalaisten ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksen tasalaatuisuutta ja kansallista vertailtavuutta?

erinomaista

hyvää

tydyttävää

heikkoa

erittäin heikkoa

Perustelkaa arvionne, kiitos!

Lopuksi pyydämme teitä tuomaan esiin omia ajatuksianne, näkemyksiänne, mielipiteitänne, kokemuksianne, toiveitänne yms. ammattikorkeakoulujen kieltenopetukseen liittyen

Lämpimät kiitoksemme vastauksistanne!

JULKAISULUETTELO

Joensuun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunnan selosteita (julkaistaan vuoden 2007 alusta lukien verkkoversiona.)

1. Kantelinen Ritva ja Mertanen Riitta (toim.), Ammattikorkeakoulun kieliopinnoista opiskelijanäkökulmasta. 2007
2. Anttila Mikko, Mielenveysongelmaisten kuntoutumismotivaatio ryhmäkodissa. 2007.